।। श्री ।।

।। कलशचन्द्रिकायां शिवभागः ।।

।। प्रथमः पटलः ।।

अस्तु तत्वं समस्तस्य कारणं स्वस्तये परम् ।
संप्राप्य सकलत्वं यत् अनुगृह्णाति साधकान् ।। १ ।।

पार्वतीवदनाम्भोजमकरन्दरसोत्सुकाः ।
शम्भोरपाङ्गसारंङ्गाः सन्तु नः सर्वसम्पदे ।। २ ।।

नमोऽस्तु गुरुपादेभ्यो यदनुस्मरणाज्जगत् ।
अन्यानपेक्षं लभते पुरुषार्थमभीप्सितम् ।। ३ ।।

नमामि गणनाथं तं यदनुध्यानतो विना ।
समारब्धं तु निर्वोढुं न शक्नोतीश्वरोऽपि सन् ।। ४ ।।

मुद्रापुस्तलसद्बाहा शरदिन्दुसमप्रभा ।
अवर्णा वर्णरूपा सा शारदा शर्म यच्छतु ।। ५ ।।

हरहरिदुर्गास्कन्दगणेशप्रभेशकाळीनाम् ।
अभिधास्ये कलशविधिं साङ्कुरशुद्धिप्रभिन्नहूतविधिभिः ।। ६ ।।

नित्यादिभेदात् स्नपनप्रक्रिया तु त्रिधोदिता ।
संस्थापनाष्टबन्धादौ नित्यं स्नपनमीरितम् ।। ७ ।।

येन केन निमित्तेन कार्यं नैमित्तिकं भवेत् ।
कार्यं रामाभिषेकादौ स्नपनं काम्यमीरितं ।। ८।।

नित्यं वित्तानुसारेण कुर्यान्नैमित्तिकं पुनः ।
निमित्तवित्तान्युद्वीक्ष्य कार्यं काम्यं निजेच्छया ।। ९।।

आदौ मङ्गलबीजोप्तिः स्थापनस्नपनादिषु ।
कर्तव्या देशिकवरैः तस्मात्तद्विधिरुच्यते ।। १०।।

अभिषेकदिनात् पूर्वमष्टमे दशमे दिने।
षष्ठे त्रयोदशे यद्वा कुर्याद् बीजार्पणं निशि।। ११।।

त्रिविधं पात्रमुद्दिष्टं मङ्गलाङ्कुरकर्मणि।
पालिका घटिका चैव शरावश्चेति भेदतः।। १२।।

प्रत्येकं द्वादश ग्राह्या विष्णुब्रह्मशिवात्मका।
प्रासादस्येशदिक्संस्थं मङ्गलाङ्कुरमन्दिरम्।। १३।।

प्रत्यङ्मुखं कारयित्वा मार्जनाद्यैर्विशोध्य च।
वितानेन विभूष्यास्मिन् मण्डलं परिकल्पयेत्।। १४।।

उत्तराग्राणि चत्वारि प्रागग्राणि त्रयोदश।
सूत्राण्यास्फाल्य षट्त्रिंशत्पदानि परिकल्पयेत्।। १५।।

यदा वास्तुपदे क्षेत्रे वीथी द्विद्विपुटान्तरे।
मृष्ट्वादिक्कोणमध्येषु चतुष्काणि प्रकल्पयेत्।। १६।।

वीथीचतुष्कं श्यामेन यथाशोभं पदानि च।
रजोभिस्तानि सम्पूर्य व्रीह्यादीन्येषु विन्यसेत्।। १७।।

दर्भकूर्चांश्च विन्यस्य प्रणवेन क्रमादथ।
अस्त्रमन्त्रेण संक्षाल्य पात्राणि विविधान्यपि।। १८।।

त्रिगुणीकृतसूत्रेण वर्मणा कलितानि च।
माकन्दाश्वत्थदूर्वाभिः मण्डितानि यथाक्रमम्।। १९।।

मृद्वालुकाकरीषैस्तु पूरितान्युत्तरोत्तरम्।
उत्कूर्चानि तथा मध्ये दृढान्येतानि देशिकः ।। २०।।

तारेणाग्न्यादीशनिष्ठं न्यसेत् पङ्क्तित्रयेण च।
दक्षिणे पालिकान्यासो मध्ये च घटिकास्थितिः।। २१।।

उत्तरे तु शरावाणामिति न्यासक्रमः स्मृतः।
तिलाश्चापि तथा मुद्गाः सर्षपाः शालयस्तथा।। २२।।

प्रियङ्गुशिम्बनिष्पावमाषश्यामकुलत्थकाः।
एतानि दश बीजानि समर्थानि प्ररोहणे।। २३।।

गुरुविघ्नौ समभ्यर्च्य तदनुज्ञापुरस्सरम्।
नान्दीमुखं च पुण्याहं कृत्वा पीठार्चनामपि।। २४।।

जलोषितान्यहोरात्रम् आबद्धान्यम्बरे पृथक्।
जलैरस्त्रेण संक्षाल्य पयसा पुरुषेण च।। २५।।

शोषदाहामृतप्लावकाठिन्यसुषिरीक्रियाः।
पात्राणां बीजजातस्य शोषदाहाप्लवानि च।। २६।।

कृत्वा तारेण विकिरेत् तेषु गन्धार्तवाक्षताः।
तत् तदैव समासाद्य पात्रेषु प्रतिपूज्य च ।। २७।।

करीषवालुकामृत्साः पूजयित्वाथ तारतः।
पृथक्स्थितेषु बीजेषु यजेत् तद्देवता अपि ।। २८।।

पालिकादिषु सम्पूज्या विष्णुब्रह्मशिवाः क्रमात्।
यमविष्णुशिवादित्यस्कन्दाश्च कमलालया ।। २९।।

वाय्विन्द्रसोमाग्नयश्च बीजानां देवताः स्मृताः।
एकीकृत्य च बीजानि सोममस्मिन् प्रपूज्य च ।। ३०।।

दानं मौहूर्तिकं कृत्वा बीजान्यादाय चाञ्जलौ।
वापयेत् त्र्यम्बकाद्येन पात्रसंस्थापनक्रमात् ।। ३१।।

त्र्यम्बकाय च शर्वाय शङ्कराय शिवाय च।
सर्वलोकप्रधानाय शाश्वताय नमो नमः ।। ३२।।

वापक्रमात् कूर्चपाणिस्तेनैव मनुना पुनः।
निशागन्धाब्भिरभ्युक्ष्य शिवमावाह्य तत्र तु ।। ३२

स्नाने शङ्खाद्भिरापोहिपूर्वैः प्रोक्ष्याभिपूज्य च ।
निवेद्याथ प्रसाद्यैनं रात्रीशोभ्यो बलिं हरेत् ।। ३३।।

ब्रह्मभूतेन्द्रगन्धर्वयक्षरक्षःपिशाचकाः ।
विष्णुविघ्नस्कन्दरुद्रा शिवा बलिभुजोग्रहाः ।। ३४।।

कुशपुष्पाक्षतान्नाद्भिः पूर्वं ब्राह्मं बलिं हरेत्।
सलाजदधिसक्त्वन्नहरिद्रपललैः परम् ।। ३५।।

इन्द्रवल्लीरसे सिद्धचरुणा साज्यसक्तुना।
दध्ना च पयसा चैन्द्रं बलिं दद्यात् तृतीयकम् ।। ३६।।

वेणुतण्डुलसंसिद्धपायसेन तुरीयकम्।
पञ्चमं जलपुष्पाज्यचरुणा समुदीरितम् ॥ ३७॥

दोषाकम्बुतुषारक्तगन्धपुष्पान्धसा परम्।
समत्स्यमांसकृसरमाषतैलनिशान्वितैः ॥ ३८॥

सप्तमं मधुलाजान्नैः गौलान्नेनाष्टमं हरेत्।
त्रिमध्वन्नैस्तु नवमं दध्याज्यक्षीरकेरकैः ॥ ३९॥

सान्नैस्तु दशमं दोषा दध्यन्नकृसरैः परम्।
साज्यदुग्धान्धसा चान्त्यं बलिद्रव्यमितीरितम् ॥ ४०॥

दिक्ष्वष्टासु बलिं दत्त्वा परितो मण्डलाद् बहिः।
रक्षां पाशुपतास्त्रेण कुर्यात् तालत्रयादिना ॥ ४१॥

तत्र प्रोद्यच्चन्द्रबिम्बात् स्यन्दमानामृताम्बुभिः।
आप्लाव्यमानां स्मरतु तद्बीजाहितचित्कलाम् ॥ ४२॥

एतन्माङ्गल्यबीजातचिद्योगात् कलशादिषु।
आहितं तत् परंतेजो भवेत् सर्वफलप्रदम् ॥ ४३॥

समुक्ष्य पीठपूजान्ते दैवतं पात्रबीजयोः।
अभ्यर्च्य शिवमावाह्य सम्पूज्य सवनत्रये ॥ ४४॥

रात्रीशेभ्यो बलिं दद्यादेवं नित्योक्षणे विधिः।
विना घटीशरावाभ्यां यद्वा षोडश पालिकाः ॥ ४५॥

संगृह्य विहितं सर्वमाचरे वापकर्मणि।
चतुरश्रं समापाद्य भङ्क्त्वा षोडश कोष्ठकम् ॥ ४६॥

पालिकास्तत्र विन्यस्य विष्णुं तासु समर्चयेत्।
अयमेव विशेषोऽन्यत् सर्वं पूर्ववदेव तु ।। ४७।।

उप्तशिष्टं तु बीजौघं रक्षेत् पात्रे च सेचितम्।
षष्ठेऽष्टमेह्नि दशमे यद्वा कर्म समाचरेत् ।। ४८।।

पञ्चमादिदिनेष्वेव देयः शिष्टबलिस्तदा।
एवं बीजाङ्कुरविधिः संक्षेपेण समीरितः ।। ४९।।

अथ संशोधयेन्मन्त्री प्रासादं मूर्तिपैः सह।
स्नात्वा प्रविश्य गेहस्य दक्षिणे प्राङ्मुखः शुचिः ।। ५०।।

आत्मानं सकलीकृत्य समभ्यर्च्य विधानतः।
गणेशपूजां बीजेन कृत्वाग्रे दर्भसंस्तरे ।। ५१।।

संसाद्य त्रिगुणं सूत्रं मालां दर्भमयीमपि।
मुष्टिगोमयसिद्धार्थमुष्टिगोमयगव्यकान् ।। ५२।।

अष्टगन्धं च विकिरं प्रत्यगारभ्य सादयेत्।
दर्भब्रह्मद्रुशाखोत्था मुष्टिरत्र प्रकीर्तिता ।। ५३।।

उशीरं कुङ्कुमं चैव मांसी मलयजं तथा।
मुरवारिगदायांसि गन्धाष्टकमुदीरितम् ।। ५४।।

संस्कृत्य शोषदाहाद्यैः प्रणवेन समर्च्य च।
जपेत् स्वस्वोदितैर्मन्त्रैः द्रव्याण्येतानि साधकः ।। ५५।।

तारांशा सूत्रजापे स्युरथवा तारयेव वा
प्रणवो दर्भमालायामस्त्रं पाशुपतं तु वा ।। ५६।।

अस्त्रः इलासर्षपे तु मुष्टिगोमयपाथसोः।
वायुवारुणबीजे तु पञ्चब्रह्माणि गव्यके ।। ५७।।

'आपः पुनन्तु' गन्धोदे पद्मामूलमनुः स्मृतः।
मूलमन्त्रः समाख्यातः प्रसूनाक्षतसंचये ।। ५८।।

गां दत्वा विप्रवर्याय समुद्वास्य गजाननम्।
स्थित्वा गेहाग्रतो गेहं मन्त्रदृष्ट्यावलोक्य च ।। ५९।।

तद्गतं भूतनिवहं समुत्सार्य बहिस्ततः।
अष्टताराभिजप्तेन ततश्चुलुकवारिणा ।। ६०।।

तारेण हुंफडन्तेन प्रोक्षयेद् देवमन्दिरम्।
त्रिगुणीकृतसूत्रेण त्रिश्शर्वादितदन्तिमम् ।। ६१।।

कपोतोपरि संवेष्ट्य तारेण त्रिगुणात्मना।
रक्षार्थं सकृदस्त्रेण दर्भदाम्ना च वेष्टयेत् ।। ६२।।

मुष्टिगोमयपाथोभ्यां प्रासादान्तर्बहिस्ततः।
सामान्यबुद्ध्या सम्मार्ज्य तथा प्रोक्ष्योपलेपयेत् ।। ६३।।

रमा विकीर्य सिद्धार्थान् सन्दहेद् दोषदूषितम्।
तद्भस्मापचयं कुर्वन् मुष्ट्या सम्मार्ज्य वायुना ।। ६४।।

वमाप्लाव्य शकृत्तोयैर्भूबीजेनोपलिप्य च।
स्मरेदमृतपिण्डं तत् स्थूलदेहात्मकं विभोः ।। ६५।।

चैतन्यानुप्रवेशाय पञ्चमन्त्रैस्तु गव्यकैः।
सम्प्रोक्ष्यापः पुनन्त्विति तद्व्याप्त्यै गन्धवारिभिः ।। ६६।।

यद्वा मूलेन सम्प्रोक्ष्य ततोमूलमनुंजपन्।
पुष्पाक्षतान् विकीर्याथ साङ्गोपाङ्गममुं स्मरेत् ।। ६७।।

यजेत् प्रासादबीजेन गन्धाद्यैः सकलात्मकम्।
अथ गर्भगृहे वह्नावीशाने वा प्रभञ्जने ।। ६८।।

स्वस्तिके पीठमभ्यर्च्य कुम्भसंस्कारपूर्वकम्।
आपूर्यास्मिन् समावाह्य पूजयेदस्त्रदेवताम् ।। ६९।।

तारं श्लीं पशु हुंफट् स्यादस्त्रमन्त्रः षडक्षरः।
मन्त्राक्षरैरङ्गक्लृप्तिः शैवे पीठे समर्चयेत् ।। ७०।।

ऋषिस्त्वघोरो गायत्री छन्दः पाशुपतादिकः।
रुद्रोऽस्य देवता स्वाङ्गहेतीन्द्राद्यैः समर्चयेत् ।। ७१।।

शूलं खड्गयुगान्तवह्निसशरेष्टान् दक्षिणे वामतो।
टङ्कं चर्मकपालकं च सधनुर्नागं करैर्बिभ्रतम् ।। ७२।।

पञ्चास्यं प्रलयार्ककोटिसदृशं पिङ्गोर्ध्वकेशोज्ज्वलं।
हासोद्यत्सितदंष्ट्रिकाप्रतिभयं दिव्यास्त्ररूपं भजे ।। ७३।।

'कृणुष्व पाजः' प्रमुखं सूक्तं 'रक्षोहणा'द्यपि।
त्रिवारमस्त्रमन्त्रं च शतमष्टोत्तरं जपेत् ।। ७४।।

पञ्चतत्त्वैर्दिशीन्द्राद्यैः किरेत् पुष्पैश्च मूलतः।
बहिर्निर्गत्य गेहस्य रक्षां कृत्वाग्निगोचरे ।। ७५।।

अन्तर्मण्डलतो बाह्ये राक्षोघ्नं होममाचरेत्।
उपलिप्याथ संविद्ध्य सम्प्रोक्ष्य सिकता अपि ।। ७६।।

विन्यस्योल्लेखनाद्यं तु कृत्वा वह्निमुखान्तिमम्।
रक्षोहणादिमन्त्राभ्यां पक्वं द्वाभ्यां च होमयेत् ।। ७७।।

याज्या पुरोनुवाक्यया[1] चाद्यन्ताज्यहुतान्वितम्।
कृणुष्वाद्यष्टदशभिः ये देवाद्यैश्च पञ्चभिः ।। ७८।।

दुर्गाभि[2]र्व्याहृतीभिश्च हुनेत् सर्पिः सकृत् सकृत्।
अष्टोत्तरशतं मार्गसमिदाज्यहविर्घृतम् ।। ७९।।

अघोरास्त्रेण जुहुयाद् यद्वा पाशुपतास्त्रतः।
हुनेद् द्रव्यान्तरे पूर्णां 'व्योमव्यापि' दशार्णतः ।। ८०।।

आदित्रिदीर्घा बिन्द्वन्ता व्योमव्यापी च ङेयुतः।
ताररुद्धः समाख्यातो व्योमव्यापी दशाक्षरः ।। ८१।।

विधिना याजुषेणैवं होमशेषं समाप्य च।
प्रणीताम्भोमार्गरसहुतभस्मसमन्वितम् ।। ८२।।

अस्त्रजप्तेन सम्पातसर्पिषा हुतमन्त्रकैः।
सदर्भाश्वत्थ विप्रद्रुशाखाभिः प्रोक्षयेद् गृहम् ।। ८३।।

उक्तं नाम्नैव[3] विद्वद्भिः कर्मण्यस्मिन् प्रयोजनम्।
ऐशान्यामुपलिप्याथ कृत्वा सम्बोधनादिकम् ।। ८४।।

अविसर्जितमेवाग्निं तमेवाधाय पूर्ववत्।
परिधिस्थापनात् पूर्वं कृत्वा कर्माथ दक्षिणे ।। ८५।।

स्वस्तिकद्वयमालिख्य शालितण्डूलपूर्वकैः।

---

1. क्याया ख.। 2. द्भिः ख.। 3. उक्ते नाम्न्येव ख.।

प्रकल्प्य वस्त्रान्तरितैः पीठमस्मिन् प्रविन्यसेत् ।। ८६।।

कुशदूर्वाशमीपर्ण कूर्चस्थं कलशद्वयम्।
पीठार्चनान्ते संस्कृत्य प्रत्यक्स्थं स्वर्णतण्डूलैः ।। ८७।।

प्राक्स्थितं रत्नतोयैश्च सम्पूर्यावाहयेत् तयोः।
प्रत्यक्स्थे मूलतो[1] देवं शान्तिं प्राक्संस्थिते तथा ।। ८८।।

शान्तिपादैर्द्विरभ्यस्तैः षडङ्गानि प्रकल्पयेत्।
सिन्धुद्वीपश्च गायत्री शान्तिऋष्यादयो मताः ।। ८९।।

'शन्नो देव्यादिको मन्त्रस्तारमूलाङ्गकैर्यजेत्।
दिक्पैश्च पुष्पधारिण्या' जलगन्धार्तवादिभिः ।। ९०।।

वराभयकरां देवीं मन्दारकुसुमोज्ज्वलाम्।
सितमाल्याम्बरालेपां सर्वशान्तिकरीं स्मरेत् ।। ९१।।

सकलीकृत्य सम्पूज्य निवेद्याभ्यर्च्य च द्वयम्।
विधाय रक्षां कृत्वाथ परिधिस्थापनादिकम् ।। ९२।।

'वास्तोष्पते'ऽथ मन्त्राभ्यां द्वाभ्यां पक्वं हुनेत् ततः।
'वास्तोष्पते' ध्रुवाद्यैश्च सद्यादिब्रह्मपञ्चकैः ।। ९३।।

शन्नवर्गैर्घृतं हुत्वा द्रव्याण्येतानि होमयेत्।
शमीसमिद्घृतान्नाज्यं दूर्वागव्यपरिप्लुताः ।। ९४।।

शन्नो देव्या साष्टशतं पूर्णाहुतिसमन्वितम्।
ततः स्विष्टकृतं हुत्वा होमशेषं समाप्य च ।। ९५।।

1. प्रत्यक्स्थमूलतो।

हुतशिष्टान्धसा भूयः पूर्वभागे विभावसोः।
नमोरुद्रादिमन्त्रेण कुशेषु विकिरेद् बलिम् ।। ९६।।

अथ वास्तुबलिं कुर्यादैशान्यां जातवेदसः।
एकाशीतिपदं कृत्वा सूत्रैः प्रागुदगग्रगैः ।। ९७।।

पदानां नवकं मध्ये दिक्षु षट्षट्पदान्यपि।
प्रतिकोणं पदद्वन्द्वं द्वितयं चैकतां नयेत् ।। ९८।।

प्राक्प्रत्यगायतं वह्निवायुदिक्स्थद्विकद्वयम्।
याम्योदगायतं रक्षःशर्वदिक्स्थद्विकद्वयम् ।। ९९।।

द्वात्रिंशत्पदसंयुक्तं बाह्यावरणमिष्यते।
दिक्ष्वष्टासु च तद्बाह्ये पदमेकैकमर्पयेत् ।। १०० ।।

मध्ये स्वस्तिकमालिख्य पदानि सकलान्यपि।
यथाशोभं प्रपूर्यैषु दर्भसूनाक्षतान् किरेत् ।। १०१ ।।

मध्ये कूर्चं प्रविन्यस्य शैवं पीठं समर्च्य च।
वास्तुं स्वमूलेनावाह्य सकलीकृत्य पूजयेत् ।। १०२ ।।

वां वास्तुपुरुषायेति नमोऽन्तः प्रणवादिकः।
वास्तुमन्त्रः स्वबीजेन स्वरषट्कवतामुना ।। १०३ ।।

साङ्गीकृत्य समर्च्यैनं वास्तुमण्डलविग्रहे।
ईशमूर्ध्निनिऋत्यङ्घ्रौ तस्मिन्नावाह्य पद्मजम् ।। १०४ ।।

ईशानाद्यैः परिवृतंमुपहारैः प्रपूजयेत्।
तारं नमो ब्रह्मणे स्यात् ब्रह्ममन्त्र षडक्षरः ।। १०५ ।।

नेत्रान्तमङ्गषट्कं स्यान्मन्त्रार्णैर्बिन्दुसंयुतैः।
आषाढीं हेमकुण्डीं स्फटिकमयगुणं पङ्कजं पाणि पद्मैः
।। १०६ ।।

बिभ्राणं बभ्रुभासा विततपट्टजटाभारकेणाभिरामम्।
स्मेरैरास्यैश्चतुर्भिश्चतुरमविरतं प्रोद्वमद्वेदनादैः ।। १०७ ।।

नानाभूषाभिदीप्तं द्रुतकनकनिभं भावयेदब्ज योनिम् ।। १०८ ।।
ईशानाद्याङेनमोन्तास्ताराद्या मनवः स्मृताः।
ईशानश्चैव पर्जन्यो जयन्तेन्द्रौ दिवाकरः ।। १०९ ।।

सत्यो भृशान्तरिक्षौ च वह्निः पूषाथ दक्षिणे।
वितथो गृहक्षतयमौ गन्धर्वो भृङ्गराजकः ।। ११० ।।

मृगपितृदौवारिकाः सुग्रीवः पुष्पदन्तकः।
वरुणासुरशोषाश्च रोगवाय्वग्निमुख्यकाः[1] ।। १११ ।।

भल्लाटेन्द्वर्गलास्तद्वद्दितिश्चोदितिरेव तु ।
बहिरावरणे चैता ईशानादितदान्तिमम् ।। ११२ ।।

आपापवत्सावीशेन्तद्विकयोः प्राक्प्रतीचिगौ।
प्रागार्यकश्च सावित्रः सविता च हुताशने ।। ११३ ।।

द्विकयोर्दक्षिणे सौम्ये विवस्वान् दक्षिणे स्थितः।
निर्ऋतौ द्विकयोः प्रत्यक् प्रागिन्द्रेन्द्रजयौ स्थितौ ।। ११४ ।।

प्रतीचिं मित्रो वायव्यद्विकयोः सौम्ययाम्ययो।

1. वाय्वहि ख.।

स्थितौ रुद्ररुद्रजयौ स्थितः सौम्ये महीधरः ।। ११५ ।।

मध्ये ब्रह्मा च सम्पूज्यो बहिः प्रागादिदिग्गताः ।
शर्वः स्कन्दश्चार्यमा च जम्भकः पिलिपिञ्छका ।। ११६ ।।

चरकी च विदारी च पूतना पापराक्षसी।
स्थिताः शर्वादिकोणेषु बहिः प्रागादिदिग्गताः ।। ११७ ।।

मण्डलेषु सदर्भेषु पूज्या देवगृहादयः।
देवाश्चाप्यसुराश्चैव गन्धर्वा यक्षसंज्ञिताः ।। ११८ ।।

पितरश्चैव नागाश्च राक्षसाश्च पिशाचकाः।
अभ्यर्च्य जलगन्धाद्यैः दद्यादेषां बलिं क्रमात् ।। ११९ ।।

सकुशाक्षततोयेन भूतकूरान्धसा गुरुः।
पूर्वं मध्यपदे वास्तोस्त्रिमुष्ट्या तु बलिं हरेत् ।। १२० ।।

तदन्येषां सकृद्दत्वा ब्रह्मणस्तु त्रिशो ददेत्।
प्रसाद्य वास्तुदेहस्थांस्तेजोरूपान् विभाव्य तान् ।। १२१ ।।

तद्देवताकदम्बस्थं प्रासादमपि भावयेत्।
एवं वास्तुबलिं कृत्वा 'त्वं विप्र'यजुषा पुनः ।। १२२ ।।

सम्पातभस्मशान्त्यद्भिः पूर्ववत् प्रोक्ष्य मन्दिरम्।
नीराज्यान्तर्बहिःकुम्भतण्डुलैः प्रविकीर्य च ।। १२३ ।।

मूलेन शान्तिमनुना देवाग्रे दर्भसंस्तरे।
शान्तितोयेन संसिञ्चेद् विकिरेद् घटतण्डुलैः ।। १२४ ।।

वास्तुहोमेन तच्छान्तिं बलिना तस्य तोषणम्।

तद्देहसंस्थितानां च देवतानां विचिन्तयेत् ।। १२५ ।।

प्रीयन्तां वास्तुदेवता इति मन्त्रविशेषवत्।
कृत्वा गेहस्य पुण्याहमस्त्रकुम्भौजसाथ तत् ।। १२६ ।।

संरक्षितं भावयित्वा कुर्यात् तालत्रयादिकम्।
कृत्वैवं गृहसंस्कारं श्वोभूतेर्चां च शोधयेत् ।। १२७ ।।

चतुरश्रं चतुष्कोष्ठं संविलिख्याग्रमण्डपे।
पृथक् स्वस्तिकमालिख्य व्रीह्यादीन् न्यस्यतेषु च ।। १२८ ।।

पात्राणि सादयेत् त्रीणि कुम्भमीशेतु विन्यसेत्।
पीठं सम्पूज्य संस्कृत्य पात्राण्यभ्यर्च्य तारतः ।। १२९ ।।

दर्भनाकूत्थमृत् क्षीरिद्रुत्वगद्भिरथाग्निगम्।
गन्धपुष्पाक्षताम्भोभिर्निर्ऋतिस्थं तु वायुगम् ।। १३० ।।

फलकूर्चाद्भिरीशस्थं सफलस्वर्णवारिभिः।
आपूर्य कुम्भेऽभिवाह्य तानि मूलेन पूजयेत् ।। १३१ ।।

अन्तः प्रविश्य प्रतिमामभिषिच्य बहूदकैः।
तूष्णीं तान् दर्भमृत्त्वग्भिः संघृष्य क्षालयेज्जलैः ।। १३२ ।।

संलिप्तदोषसन्दाहबुद्ध्यैतत्क्षालनं विदुः।
गन्धपुष्पाक्षताम्भोभिः सिञ्चेत्तारं स्मरन् सुधीः ।। १३३ ।।

मूलोद्यच्चित्कलासेकबुद्ध्यैतत् प्लावनं विदुः।
गन्धपुष्पाक्षतफलकूर्चाद्भिः स्नापयेत् ततः ।। १३४ ।।

आमस्तकोद्गतचितमादिना स्नानमीरितम्।

मूलमन्त्रात्मनार्चिस्तद्विभाव्यावस्थितं तथा ।। १३५ ।।

दोषोपलेपनं विद्वाञ्छोधं शोधं घटोदकैः।
अब्लिङ्गैः प्रोक्ष्य कूर्चाग्रैर्मूलेनान्तेऽभिषेचयेत् ।। १३६ ।।

मार्जनं कथितं त्वेवं शुद्धिरुक्ता चतुर्विधा।
परादिरूपेणोद्यन्तां चित्कलां भावयेत् तु वा ।। १३७ ।।

ततो निवेद्यं तनुयाद् धारान्ते पूजयेत्तु वा।
ऐशान्यां धान्यराशिस्थं महत् पात्रं तु लोहजम् ।। १३८ ।।

संस्कृत्य गालितजलैः पूरयेद् गन्धमिश्रितैः।
मत्स्ययुग्मं च सौवर्णं रजतं कच्छपद्वयम् ।। १३९

समृणालां सपुष्पां च समूलामपि पद्मिनीम्।
विन्यस्य पीठमिष्ट्वास्मिन्नावाह्य वरुणं पुनः।। १४० ।।

आयात्वित्यादिमन्त्रेण मूलमन्त्रसमन्वितम्।
लिपिमन्त्राक्षराङ्गैस्तं सकलीकृत्य पूजयेत् ।। १४१ ।।

आयातु वरुणः शीघ्रं प्राणिनां प्राणरक्षकः।
अतुल्यबलवानत्र सर्वदुष्टप्रशान्तये ।। १४२ ।।

ध्रुवास्वित्यादिमुलाणुमन्त्रार्णैरङ्गकल्पना।
अष्टभिः सप्तभिः षड्भिः पुनरस्तावद्भिरक्षरैः ।। १४३ ।।

वसिष्ठत्रिष्टुप्वरुणा ऋष्याद्याः परिकीर्तिताः।
अच्छांशुकाभरणमाल्यविलेपनाढ्यः
पाशाङ्गुशाभयवरोद्यतदोस्सरोजः।। १४४ ।।

शुभ्रारविन्दवसतिः सुसितः प्रसन्नः।
भूयाद् विभूतिविधये वरुणश्चिरं वः ।। १४५ ।।

ध्यात्वैवमिष्ट्वा संस्पृश्य प्रजपेत् पञ्च वारुणीः।
अवोदुद्वादिमौ पूर्वाविमं तत्त्वादिकौ परौ ।। १४६ ।।

यद्विद्धि ते विशोयादि ऋचः पञ्च प्रकीर्तिताः।
शिवतीर्थं समावाह्य तस्मिन् देवं प्रपूजयेत् ।। १४७ ।।

आराध्यपीठमावाह्य देवं न्यस्याङ्गकैरपि।
अधोऽग्रकूर्चं संस्यूतं हेमच्छिद्रसमान्वितम् ।। १४८ ।।

पलाशक्षीरवृक्षादिकृतपादत्रयस्थितम्।
प्रतिमोपरि विन्यस्य धारापात्रं तु लोहजम् ।। १४९ ।।

स्नानान्तमुपचर्याथ पादानिष्ट्वादिवर्णकैः
पात्रं तारेण सम्पूज्य गन्धपुष्पाक्षतान् क्षिपेत् ।। १५० ।।

तीर्थाद्भिः शङ्खमापूर्य किञ्चिदभ्यर्च्य तज्जलम्।
निक्षिप्य धारापात्रे तु मूलेनापूर्य तत्पुनः ।। १५१ ।।

प्रतिमामूर्ध्न्यविच्छिन्नां धारां सम्पातयेद् गुरुः।
मूलचक्रोज्ज्वलत्तेजः संविद्धामृतरोचिषः ।। १५२ ।।

निष्यान्दितामृतासारधारारूपां विचिन्तयेत्।
सावित्रीं दशधाराद्यां पञ्च ब्रह्माणि च क्रमात् ।। १५३ ।।

वेदाद्यं रुद्रसूक्तानि पावमानं च पौरुषम्।
वेदाद्यसूक्तमखिलां संहितां वा द्विजोत्तमाः ।। १५४ ।।

स्पृशन्तेः पात्रमव्यग्रा जपेयुरभितः स्थिताः।
कृत्वैवं याममात्रं तु पात्रोद्धरणपूर्वकम् ।। १५५ ।।

पुष्पमाराध्य शिरसि दत्त्वा शेषोपहारकान्।
सम्यगभ्यर्च्य नैवेद्यं कृत्वा हुत्वा बलिं हरेत् ।। १५६ ।।

पुनराचम्य नैवेद्यं विसृज्याभ्यर्च्य तोषयेत्।
पात्रे शिष्टजलं हृत्वा वाससाथ परेऽहनि ।। १५७ ।।

तृतीयेऽहनि चापूर्य वरुणावाहनादिकम्।
प्राग्वद्विधाय धारां च कुर्यादेवं दिनद्वये ।। १५८ ।।

न चाल्यं वारुणं पात्रं कदाचित् तु दिनत्रये।
तृतीयेऽह्नि निवृत्तायां धारायां वरुणं पुनः ।। १५९ ।।

उद्वास्य देवे पात्रादि तस्मात् सर्वं बहिस्त्यजेत्।
अवगाहं ततः कुर्याद् द्रव्यैर्गन्धजलैरपि ।। १५२ ।।

स्वस्तिके धान्यराशिस्थे पात्रसंस्कृत्य पूजिते।
योजयेदवागाहाय विधिवद् गव्यपञ्चकम् ।। १५३।।

तद्वद्गन्धोदमापूर्य मूलेन द्वयमर्चयेत्।
गोमूत्राद्गोमयं त्वर्धं क्षीरमष्टगुणं स्मृतम् ।। १५४ ।।

दधि सप्तगुणं वाष्टौ सर्पि ... चतुर्गुणम्।
गोमूत्रे तत्सदित्यादि गोमये गन्धपूर्वकैः ।। २५५ ।।

आप्यायस्वेति च क्षीरे दधिक्राव्णेति दध्नि च।
तेजोऽसि तेज इत्यादिमन्त्रः सर्पिषि कीर्तितः ।। १५५ ।

एभिः संयोज्य मनुभिः समालोड्यैकतां[1] नयेत्।
[2]पीठं सम्पूज्य देवेशमावाह्य स्नानकर्मणि ।। १५६ ।।

संछाद्यार्चां सुवासोभिः सदर्भैरप्रमादतः।
याज्ञीकद्रुमसंक्लृप्तं पञ्जरं प्रकलय्य च ।। १५७ ।।

मुद्गमाषादिपिष्टैस्तु निर्घृणीकृत्य तत् पुनः।
वेष्टयित्वा दृढतरं तदप्यहतवाससा ।। १५८ ।।

गव्यैः प्रपूर्य तनुयादवगाहविशोधनम्।
तारं नादं च पञ्चार्णं व्योमव्यापि महामनुम् ।। १५९ ।।

ब्रह्माणि पञ्च श्रीरुद्रमन्त्रान् धारोदितानपि।
गाह्यमाने शिवे विप्रा जपेयुरभितः स्थिताः ।। १६० ।।

उपलिप्याग्निमाधाय कृत्वा चाग्नि मुखान्तिकम्।
पक्वं हुत्वा ब्रह्मभिश्च शतमाज्येन होमयेत् ।। १६१ ।।

अघोरास्त्रेणाष्टशतं समिदाज्यहविर्घृतम्।
हुत्वा शेषं समाप्यास्मिन् सम्पातं संस्पृशेत्तु वा ।। १६२ ।।

कृत्वैवं याममात्रं तदवमुच्याथ गव्यकम्।
अभिषिच्य विशोद्ध्यैतद् गन्धाद्भिरवगाह्य च ।। १६३ ।।

विसृज्य पञ्चरं भूयः पूजां पूर्ववदाचरेत्।
बिम्बे निरन्तरव्याप्तिश्चितो ध्येयावगाहने ।। १६४ ।।

1. 'मथ ब्रह्मद्रुजेन तु' ख, 'मथन ब्रह्मद्रुजेन' क।

2. तारेण तद्गव्यजातं समानोड्यैकसां नयेत्, ख।

गव्यैर्व्यस्तैः समस्तैश्च गन्धोदान्तैर्यथाक्रमम्।
दिने दिने महादोषे कर्तव्यमवगाहनम् ।। १६५ ।।

अल्पदोषेऽथवा लाभे गव्यैः सम्पूरितेन तु।
कलशेनाभिषेकश्च कृतं स्यादवागाहनम् ।। १६६ ।।

पदपञ्चकमापाद्य मध्यप्रागादिदिग्गतम्।
सदर्भकूर्चान् विन्यस्य व्रीहिस्थेष्वथ पञ्चसु ।। १६७ ।।

एकासनस्थान् प्रयजेत् कलशानथ संस्कृतान्।
गन्धपुष्पाक्षताम्भोभिः पञ्चतत्त्वैः प्रपूरितान् ।। १६८ ।।

एकैकेन च तत्त्वेन विहितावाहनार्चतान्।
एकीकृत्य च तारेण मूलेनावाह्य पूजयेत् ।। १६९ ।।

सनिवेद्यं तोषयित्वा भावयेच्च पृथक् स्थितिम्।
एकैकं पुनरभ्यर्च्य वाससा परिवेष्ट्य च ।। १७० ।।

स्वस्वमन्त्रेण सञ्जप्य रक्षामस्त्रेण कल्पयेत् रिस्त्रे।
पीठार्चनादिस्नानान्तं कृत्वा मन्त्रैर्निजैः क्रमात् ।। १७१ ।।

तेजोमये देवबिम्बे कार्यकारणगामिनाम्।
शितधीः पञ्चमूर्तिनां[1] पञ्चीकृत्य विधायिनाम् ।। १७२ ।।

अनुस्मरन्नभिव्यक्तिं कादिस्थानेषु पञ्चसु।
मध्यादिकलशैः सिक्त्वा देवदेवं समर्चयेत् ।। १७३ ।।

यद्वेष्ट्वा पञ्च कलशान् प्रासादान्तरुपेत्य च।

1. 'ना' क।

बिम्बाग्र उपविश्यास्त्र त्रितालादिकृतावनः[1] ।। १७४ ।।

स्वात्मन्यारोप्य बिम्बस्यचेतनां च प्लुताणुना।
स्मृत्वा विराण्मयं बिम्बं तारतत्त्वासुरोधतः ।। १७५ ।।

संहृत्येळादि भूतादिशोषदाहाप्लवादनु।
काठिन्यसुषिरीकारौ चिद्युक्तो भूतसर्जनम् ।। १७६ ।।

वर्णासुरोधतद्व्याप्तिन्याससाङ्गीक्रियादिकम्।
मूलप्राणासुरोधं त्रिः पञ्चविंशतिसंख्यया ।। १७७ ।।

पीठमन्त्रप्रविन्यासं बिम्बेदेहवदेव च।
मन्त्रोदयासुयमनं व्यापकत्रितयं तथा ।। १७८ ।।

करन्यसनवर्जं तु बिम्बे न्यासं विधाय च।
पीठेज्यापुर्वमावाह्य सिक्त्वा तत्[2] पञ्चभिर्घटैः ।। १७९ ।।

ईशादिब्रह्ममनुभिः विन्यस्य हृदयेऽथ तैः।
संव्याप्य कादिषु न्यस्य देवदेवं समर्चयेत् ।। १९० ।।

पुण्याहं विदधीताथ मूर्तिपैः सहितो गुरुः।
बिम्बदेवताः प्रीयन्तामिति मन्त्रविशेषवत् ।। १९१ ।।

रक्षाकुम्भचितिं देवे पञ्चकान्ते नियोजयेत्।
सर्वदोषेषु बिम्बेऽस्य शुद्धिरेवं समीरिता ।। १९२ ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शिवभागे प्रथमपटलः समाप्तः ।।

1. 'स' क। 2. 'तं' ख।

कलशचन्दिकायां शिवभागः
द्वितीयः पटलः

ततः समारभेद्धोमं शङ्करप्रोक्तनामकम्।
गेहस्य याम्यदिग्भागे कुण्डं खण्डेन्दुसन्निभम् ।। १ ।।

कुर्याद्दक्षिणतो वक्रमृजु चोत्तरभागतः।
अथोपलिप्य तत् कुण्डं मुष्ट्याद्यैः परिशोध्य च ।। २ ।।

शोषदाहामृतप्लावकाठिन्यसुषिरीक्रियाः।
वाय्वग्न्यमृतभूव्योमबीजैरसुनिरोधनात् ।। ३ ।।

क्रमादावर्तितैः कुर्यात् पञ्चविंशतिसंख्यया।
शोषदाहौ विधायाथ वज्रमन्त्रेणचोल्लिखेत् ।। ४ ।।

हुंफट्कारस्ताररुद्धो वज्राणुरिति कीर्तितः।
अस्त्रेण पोक्ष्य शकलं निरस्यान्यस्य विष्टरम् ।। ५ ।।

पीठमिष्ट्वा सवामाणुभुवनेश्याभिवाह्य च।
तया सम्पूज्य सद्येन समादाय हुताशनम् ।। ६ ।।

क्रव्यादांशं निरस्याथ शोषदाहौ विधाय च।
ईशाने वह्निं सञ्जप्य सम्पूज्याधोरमन्त्रतः ।। ७ ।।

सद्येन कुण्डे निक्षिप्य प्रासादेनाथ पूजयेत्।
पर्युक्ष्य च परिस्तीर्य कृत्वाज्यादेश्च संस्कृतिम् ।। ८ ।।

सद्येन वामघोराभ्यां पुरुषेणेशतस्तथा।
गर्भाधानादिकाः कुर्यात् क्रियाः पञ्च क्रमेण तु ।। ९ ।।

गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तं जातनामनी।
समिन्निक्षेपणं होममाज्येनाष्टाष्टसंख्यया ।। १० ।।

पूर्णां हुताणुना पूजां विदध्यादन्तरान्तरा।
कृत्वा तत्कर्मशेषं च वक्ष्यमाणविधानतः ।। ११ ।।

अन्वाधानं समारभ्य परिधिस्थापनात् पुरा।
दक्षिणेऽभ्यर्च्य कलशं परिधिन्यसनादिकम् ।। १२ ।।

कृत्वाग्नौ पीठमाराध्य देवमावाह्य पूजयेत्।
इध्माघारादिकं हुत्वा हुनेत् पीठाणुभिर्घृतम् ।। १३ ।।

पञ्चतारादिनान्येन पद्मं पूजाणुभिर्घृतम्।
वक्त्रेण पक्वं हुत्वाज्यं पूजामन्त्रैः सकृत् सकृत् ।। १४ ।।

औदुम्बरमार्गसमिदाज्यान्नानि हुनेत् ततः।
अघोरसद्यवामास्यैरष्टोत्तरसहस्रकम् ।। १५ ।।

तिलसर्षपमुद्गैश्च शालिभिश्च यवैरपि।
हुनेत् तत्पुरुषेणैव शतमष्टोत्तरं पृथक् ।। १६ ।।

वक्त्रेणैव हुनेत् पश्चात् दूर्वाणां तु सहस्रकम्।
मृत्युजिन्मनुना पश्चादष्टोत्तरशतं पृथक् ।। १७ ।।

दधिक्षौद्रघृतैर्हुत्वा कृत्वा स्विष्टकृदादिकम्।
प्रसाद्याग्निगतं देवं समुद्वास्य घटोदके ।। १८ ।।

सम्पाताज्यं निषिच्याथ विसृजेदाशुशुक्षणिम्।
गत्वान्तः पीठमाराध्य समावाह्य महेश्वरम् ।। १९ ।।

नीराज्य कलशाम्भोभिरभिषिच्य हुताणुभिः।
समाराध्य निवेद्यास्मै प्रसन्नार्चा समाचरेत् ।। २० ।।

ततस्समारभेद्धोमं नन्दिप्रोक्तसमाह्वयम्।
देवदक्षिणदिग्भागे कर्तव्यं तद्विशेषतः ।। २१ ।।

नन्दिप्रोक्ते तु होमाः स्युर्नवपञ्चकसंख्यकाः।
साध्वा[1]चारानुसारेण संगृह्यन्ते त्रयोदश ।। २२ ।।

एकं वा पञ्च वा कुर्यान्नव यद्वा त्रयोदश।
पञ्च चेद् दिक्षु मध्ये च नव चेदष्टदिक्षु च ।। २३ ।।

खनेद्राशिषु कुण्डानि भवेयुश्चेत् त्रयोदश।
चतुरश्राणि सर्वाणि कुण्डानि परिकल्पयेत् ।। २४ ।।

अथाग्निजननं कुर्यान्मध्ये कुण्डे गुरुः स्वयम्।
गुरुविघ्नार्चनं कृत्वा मुष्ट्याद्यैः परिशोध्य च ।। २९ ।।

शोषदाहमृतप्लाव काठिन्यसुषिरीक्रियाः।
वाय्वग्न्यमृतभूव्योमबीजैरसुनिरोधनात् ।। ३० ।।

क्रमादावर्तितैः कुर्यात् पञ्चविंशतिसंख्यया।
भूयोऽपि शोषदाहौ च विधायासुनिरोधनात् ।। ३१ ।।

प्रोक्ष्यास्त्रेण समुल्लिख्य शैवीं रेखामुद्ग्गताम्।

1. 'साध्या'।

दक्षिणोत्तरमध्येषु तिस्रः प्रागग्रगां लिखेत् ।। ३२ ।।

संप्रोक्ष्य वर्मणा त्यक्त्वा शकलं चाक्षतार्तवैः।
सकूर्चं विष्टरं तस्मिन् विन्यस्य निगमादिना ।। ३३ ।।

पीठमभ्यर्च्याभिबाह्य बीजेन भुवनेश्वरीम्।
ह्लामाद्यङ्गानि विन्यस्य स्मरेद् वागीश्वरीं शुभाम् ।। ३४ ।।

नीलोत्पलदलश्यामामृतुस्नातां सुवाससम्।
अरुणाम्भोजाभिजातकरपादतलद्वयम् ।। ३५ ।।

स्तनभारविनम्राङ्गीं मदलोलविलोचनाम्।
रोचनाक्षतसंक्लृप्ततिलकां नवयौवनाम् ।। ३६ ।।

विविधाभरणां विश्वं भासयन्तीं स्वरोचिषा।
ताम्बूलारुणबिम्बोष्ठीं पुत्रीयन्तीं रतोत्सुकाम् ।। ३७ ।।

संलग्नपार्श्वां देवेन मदनारूढचेतसा।
वदनाम्भोजसंसक्तलोचनत्रितयेन च ।। ३८ ।।

सम्भाव्य दिव्यमिथुनं सहितं तत्प्रपूज्य च।
स्वात्मानं सस्मरेत् मन्त्री देवाभिन्नमनन्यधीः ।। ३९ ।।

मथितं मणिजं वापि श्रोत्रियाकारजं तु वा।
प्रणवेनाग्निमादाय नाभौ विन्यस्य पावकान् ।। ४० ।।

क्रव्यादांशं निरस्याथ राक्षसाधिपतेर्दिशि।
आत्मन्यारोप्याग्निचितिं शोषदाहौ विधाय च ।। ४१ ।।

पीठमिष्ट्वा मनागग्नौ चितिं पूर्वाहृतां नयेत्।

तारगर्भस्वरं बीजेनावाह्य च विभावसुम् ।। ४२ ।।

रामाद्यङ्गानि विन्यस्य तद्बीजेन प्रपूज्य च।
उदर्चिषं तमुद्बुद्धं विभुर्वीर्यलयः स्मरन् ।। ४३ ।।

उद्धृत्य देव्या योन्यां तु भूस्थजानुर्मरुद्यमी।
त्रिः परिभ्रामयन् कुण्डे क्षिपेत् तारेणपावकम् ।। ४४ ।।

गर्भाशयं समुन्नीय प्रज्वाल्यामुं स्वगृह्यतः।
कृत्वा परिसमूहादि वह्न्याराधनपश्चिमम् ।। ४५ ।।

समर्च्य प्रणवेनाग्निं गर्भाधानं धियास्मरन्।
हुत्वैकां समिधं भूयो घृतं हुत्वाष्टसंख्यया ।। ४६ ।।

पूर्णां हुत्वा ध्रुवेणेष्ट्वा गर्भाधानं कृतं स्मरत्।
एवमन्याः क्रियाः कार्याः पुंसवाद्याः क्रमेण तु ।। ४७ ।।

वक्ष्यमाणाणुभिर्होमः पूर्णा च व्योमविद्यया।
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तं जातनामनी ।। ४८ ।।

सद्याद्यैर्ब्रह्मभिः पञ्चपुंसां निष्क्रामणं तथा।
ईशानेन प्राशनं च ताभ्यां चौलोपनायने ।। ४९ ।।

व्रतानि च समावर्तं सद्याद्यैः पञ्चभिः क्रमात्।
विवाहं व्योममन्त्रेण प्रासादेनाग्निसंग्रहः ।। ५० ।।

आधानान्ते नयेद् देवं देवीगर्भाग्निनैकताम्।
देवीं च कुण्डतादात्म्यं विहिते जातकर्मणि ।। ५१ ।।

शिवस्वरूपं संध्यायेत् जातं तज्जातवेदसम्।

सन्दीप्तसप्तजिह्वाद्विशीर्षादिसमन्वितम् ॥ ५२ ॥

पीठमारध्यमूलेन देवमावाह्य विन्यसेत्।
लिपितत्त्वमनूनर्घ्याद्युपहारान् प्रदाय च ॥ ५३ ॥

साङ्गावरणमभ्यर्च्य तारव्याहृतिपूर्वकैः।
पीठमन्त्रैश्च मूलेन परिवारैः सकृत् सकृत् ॥ ५४ ॥

हुत्वाज्यमथमूलेन जुहोत्वष्टशतं घृतम्।
ब्रह्मार्पणेनैकवारं व्याहृतिप्रणवैरपि ॥ ५५ ॥

आज्यशेषं समर्प्याग्नौ देवमिष्ट्वा प्रसाद्य च।
निष्कलीकृत्य हव्याशमाराध्यास्त्रेण गोपयेत् ॥ ५६ ॥

उपलिप्याथ तत्कुण्डं होमकर्म समारभेत्।
कृतोल्लेखनविन्यस्तविष्टरार्चितशक्तिषु ॥ ५७ ॥

विहरेत् परिकुण्डेषु पूर्वयाम्यक्रमाद् वसुम्।
पूर्वाग्न्यादिक्रमो ग्राह्यः परिकुण्डान्यथाष्टचेत् ॥ ५८ ॥

परिकुण्डद्वादशके क्रमो मेषवृषादिकः।
वह्नेर्विहरणे मन्त्रा अधिलासहुतादिताः ॥ ५९ ॥

स्वशाखोक्तरीत्यैव सर्वेऽपिगुरुमूर्तिपाः।
आरभ्य होमं परिधिस्थापनात् प्राक्समर्चयेत् ॥ ६० ॥

दक्षिणे कलशं कृत्वा परिधिस्थापनादिकम्।
अग्न्यलङ्करणादूर्ध्वं पीठपूजापुरस्सरम् ॥ ६१ ॥

देवमावाह्य सम्पूज्य विधायेध्महुतादिकम्।

कुर्यादाज्याहुतीः पक्वहोमात् प्राक् पीठमन्त्रकैः ।। ६२ ।।

पुंसा पक्वं च जुहुयुः पूजामन्त्रैः सकृत् सकृत्।
हुत्वाज्यं व्योममनुना ततः पूर्णं[1] च भावयेत् ।। ६३ ।।

ततः सर्वेऽपि जुहुयुः ईशाद्यैर्ब्रह्मभिः क्रमात्।
पञ्चभिस्त्रिसहस्राज्यं ततः पञ्चाक्षरेण च ।। ६४ ।।

समित्सर्पि र्व्रीहितिललाजान्यष्टसहस्रकम्।
समिधस्तोरणं कृत्वा चतुर्दिक्ष्वष्टदिक्षु चेत् ।। ६५ ।।

आधिवासनिका यद्वापालाश्यस्सर्वकुण्डके।
ग्राह्या द्वादशकुण्डेषु पालाश्योन्तत्वतास्सदा ।। ६६ ।।

भूरादिभिश्चतुर्मन्त्रैः द्वादशोर्ध्वशतं तथा।
पालाशसमिधो हुत्वा सावित्र्याष्टशतं पृथक् ।। ६७ ।।

क्षीरं दधि तथा क्षौद्रं घृतं पूर्णां पृथक् पृथक्।
हुत्वा स्विष्टकृदाद्यं तु होमशेषं समाप्य च ।। ६८ ।।

सम्पातं कलशे सिक्त्वा प्रसन्नार्चां विधाय च।
आराध्याग्निं समुद्वास्य कुम्भे वह्निगतां चितिम् ।। ६९ ।।

कलशं किञ्चिदभ्यर्च्य पावकं च विसर्जयेत्।
अन्तः प्रविश्य पीठार्चां विधायावाह्य च प्रभुम् ।। ७० ।।

सकलीकृत्य नीराज्य कलशैरभिषिच्य च।
शेषोपहारैरभ्यर्च्य भगवन्तं क्षमापयेत् ।। ७१ ।।

---

1. 'पूर्णां' क।

दक्षिणां होमकर्तृभ्यो यथाशक्ति प्रदापयेत्।
शान्तिहोमं ततः कुर्यादैशान्यां दिशि देशिकः ।। ७२ ।।

तुर्यश्रकुण्डे हव्याशं जनयित्वा तु पूर्ववत्।
पूजामन्त्राज्यहोमान्तं कर्म कृत्वा यथाविधि ।। ७३ ।।

पुंसैव पूर्णां दत्त्वाथ तेन द्रव्याणि होमयेत्।
प्लक्षौदुम्बरवटजाः पैप्पलाः समिधस्तथा ।। ७४ ।।

आज्यान्नदूर्वालाजांश्च सर्षपांश्च तिलांस्तथा।
यवान् व्रीहीश्च सक्तूंश्च घृतमष्टोत्तरं शतम् ।। ७५ ।।

द्रव्यान्तरेऽत्र पूर्णां च पुरुषेणैव होमयेत्।
होमशेषं समाप्याथ सम्पातं कलशेऽर्प्य च ।। ७६ ।।

समुद्वास्याग्निगं देवं कलशे तं विसृज्य च।
पीठमाराध्य देवेशमावाह्य कलशोदकैः ।। ७७ ।।

अभिषिच्य तमभ्यर्च्य निवेद्याभ्यर्च्य तोषयेत्।
अथापरं प्रवक्ष्यामि शान्तिहोममनुत्तमम् ।। ७८ ।।

तुर्याश्रकुण्डे त्वैशान्यां पूर्ववज्जनितेऽनले।
पूजामन्त्राज्यहोमान्तं कर्म कृत्वायथाविधि ।। ७९ ।।

चतुर्विंशतिसंख्यं वा शतसंख्यं हुनेद् घृतम्।
सहस्रसंख्यमथवा वक्ष्यमाणेर्मनूत्तमैः ।। ८० ।।

ब्रह्माणि पञ्चप्रासादपञ्चार्णौ पुरुषस्तथा।
नमोस्तु मन्त्रश्चापैतु मृत्युराद्या ऋचस्तथा ।। ८१ ।।

षोडशैवं मनूनाञ्च पञ्चविंशतिरीरिता।
आद्यन्ताज्याहुतियुतैः पृथग् द्रव्यैस्तथा हुनेत् ।। ८२ ।।
अपामार्गसमिच्छिन्ना सहैन्द्रीभद्रिकाञ्जलिः।
दूर्वासिद्धार्थकव्रीहियवास्तिलचरूंषि च ।। ८३ ।।

होमशेषं समाप्याथ कलशेनाभिषेचयेत्।
अद्भुतेषु निमित्तेषु कुर्यादेनां हुतिक्रियाम् ।। ८४ ।।

श्वस्पर्शनादौ विहितामथ शान्तिं वदाम्यहम्।
वह्निं पूर्ववदुत्पाद्य दिश्यैशान्यां यथाविधि ।। ८५ ।।

कृत्वा चाग्निमुखं पक्वं हुत्वा तत्पुरुषेण तु।
पूजामन्त्रैर्घृतं हुत्वा पूर्णां च व्योमविद्यया ।। ८६ ।।

मन्त्रैरमीभिरेकैकवारं सर्पिः क्रमाद्धुनेत्।
नारायणेन सूक्तेन श्रीसूक्तेन तथा पुनः ।। ८७ ।।

अतो देवेति सूक्तेन नासदंहोमुचा तथा।
संसमिद्भद्रपादेन तथारायित्यनेन च ।। ८८ ।।

वक्त्रेण पञ्चतत्त्वैश्च पूर्णामन्ते च दापयेत्।
अत्र पक्षद्वयं ग्राह्यं शाखाभेदेन सूरिभिः ।। ८९ ।।

ऋचः पुरुषसूक्तस्य षोडशैव भवन्तिहि।
मन्त्राः पञ्चदशैवस्युः श्रीसूक्ते षड्भवन्ति च ।। ९० ।।

अतो देवादिके सूक्ते नासत्सूक्ते तु सप्त च।
अपनश्शोशुचत्सूक्ते मन्त्राः स्युर्वसुसङ्ख्यकाः ।। ९१ ।।

संवादसूक्ते चत्वारोभद्रमित्यादिपादतः।
अरायिकाण इत्यादौ पञ्चमन्त्राः प्रकीर्तिताः ।। ९२ ।।

गायत्र्या पञ्चभिस्सार्धं मनवो जातिसंख्यकाः।
यद्वा नारायणे सूक्ते मनवः स्युश्चतुर्दश ।। ९३ ।।

नासदादौ षोडश स्युरग्नेर्मन्वेतिपूर्विकाः।
अंहोमुचश्चतुस्त्रिंशत् पक्षभेदे त्वयं क्रमः ।। ९४ ।।

पक्षेऽस्मिन् समुदायेन मन्त्रा एकाधिकं शतम्।
अश्वत्थखदिरल्पक्षब्रह्मपाटलसम्भवाः ।। ९५ ।।

वटजाः समिधो हुत्वा मूलनाष्टोत्तरं शतम्।
पूर्णां दत्त्वा प्रतिद्रव्यं होमशेषं समाप्य च ।। ९६ ।।

होममन्त्रान् जपन्नेव कलशैरभिषेचयेत्।
पूर्ववद् देवमभ्यर्च्य प्रसन्नं भावयेद् विभुम् ।। ९७ ।।

मरणादिषु दोषेषु कुर्याच्छान्तिं गरीयसीम्।
पीठमाराध्य देवशमावाह्य स्नानकर्मणि ।। ९८ ।।

उपविश्याथ देवाग्रे मूर्तिपैः सहितो गुरुः।
नान्दीमुखं च पुण्याहं कृत्वा सम्पादयेद्धविः ।। ९९ ।।

ऐशान्यां दिशि देवस्य कर्तव्यं मण्डलाद्बहिः।
होमस्य दक्षिणे सम्यक्च्छन्नो देवीविधानतः ।। १०० ।।

त्रिपादपूर्णं कलशं सम्पूज्याथोपलिप्य च।
संवेधनादिकं कृत्वा वह्निनिक्षेपणादनु ।। १०१ ।।

प्रज्वाल्यजुष्टोपस्थानाद्यखिलं याजुषक्रमात्।
विधाय परिधः पूर्वं पुरतः कलशस्य तु ।। १०२ ।।

नान्दीमुखं च पुण्याहं कुम्भोद्धरणसंयुतम्।
शान्तिदेवताः प्रीयन्तामिति मन्त्रविशेषवत् ।। १०३ ।।

कृत्वा तच्छिष्टतोयेन कुम्भशेषं प्रपूर्य च।
कूर्चं पुण्याहपात्रस्थं फलं च ससुवर्णकम् ।। १०४ ।।

निक्षिप्य कलशे तस्मिन् देवमावाह्य पूजयेत्।
परिधिन्यसनाद्यं तु कृत्वाग्निमुखपश्चिमम् ।। १०५ ।।

यत इन्द्रादिमन्त्राभ्यां पक्वं द्वाभ्यां च होमयेत्।
वास्तोष्पते प्रत्याद्या वास्तोष्पते शग्मया तथा ।। १०६ ।।

शन्नो देव्यादिरिन्द्राग्नीरोचनापूर्वकस्तथा।
कयानः को अद्य युङ्क्ते भवतन्न इति क्रमात् ।। १०७ ।।

षड्भिः कनिक्रदाद्यैस्तु भुयः स्वस्त्यादिकाष्टभिः।
वास्तोष्पते ध्रुवा षड्भिः सद्याद्यैर्ब्रह्मपञ्चकैः ।। १०८ ।।

जातवेदादिभिस्तद्वच्छन्नवर्गैश्च पौरुषैः।
व्याहृतीभिः क्रमाद्धुत्वा सम्पातविधिनाघृतम् ।। १०९ ।।

पूर्णां दत्त्वाथ जुहुयाद् ब्रह्मद्रुसमिधादिकम्।
समिद्धविर्लाजासुरीतिलांश्च यवमुद्गकान् ।। ११० ।।

आज्याभ्यान्तरितं पुंसा पृथगष्टोत्तरं शतम्।
द्रव्यान्तरे हुनेत् पूर्णां व्योममव्यापी दशार्णतः ।। १११ ।।

हव्यवाहादिमन्त्रेण हुत्वा स्विष्टकृतं पुनः।
प्रस्तरात्तु चरुस्थालीमुद्वास्य कलशाग्रतः ।। ११२ ।।

होमशेषं समाप्याथ प्रणीताब्भस्मसंयुतम्।
सम्पातं कलशे प्रोक्ष्य पावकस्याग्रतो भुवि ।। ११३ ।।

सशमीदलदर्भेषु जलदानपुरस्सरम्।
हुतशिष्टान्नतोयाभ्यां शन्नो देव्या बलिं हरेत् ।। ११४ ।।

पात्रान्तरेऽपनीयाथ पुनःस्थालीगतं हविः।
पुनः संक्षाल्य तत्स्थालीं सम्पाताब्भस्मसंयुतम् ।। ११५ ।।

तच्छँय्योरादिना कुम्भं तज्जलैः प्रोक्षयेत् त्रिशः।
मूलेनेष्ट्वाथ कलशं हुतमन्त्रांस्ततो जपन्। ११६ ।।

तेनाभिषिच्य देवेशं पूजयेत् कल्पवर्त्मना।
प्रातःकाले तु कर्तव्या शान्तिरेषागरीयसी ।। ११७ ।।

प्रायोविनाश इत्युक्तं चित्तं सन्धानमुच्यते।
प्रायश्चित्तपदस्यैवं निरुक्तिः कथिताबुधैः ।। ११८ ।।

नश्यत्यनेन दोषौघः सन्धत्ते चित्कलायतः।
प्रायश्चित्ताभिधा तस्मात् कर्मणोऽस्य समीरिता ।। ११९ ।।

शिवाग्नौ द्वैतरूपस्य समिदाज्यादिवस्तुनः।
समर्पणं तु होमः स्यादनेनाप्यायितात्मना ।। १२० ।।

युक्ता चिदुन्मिषत्त्यक्ता विगलद्दोषमीशितुः।
तत्त्वहोमं ततः कुर्यादाचार्यस्त्वग्रमण्डपे ।। १२१ ।।

उत्पाद्य वह्निसदनं चतुरश्रं सुशोभनम्।
जनयित्वा विधानेन तत्र वैश्वानरं ततः ।। १२२ ।।

स्वशाखोदितमार्गेण समारभ्य हुतक्रियाम्।
परिधिस्थापनात् पूर्वं तस्य दक्षिणतोऽम्बुजे ।। १२३ ।।

पीठमास्तीर्य विधिवत् पीठपूजां विधाय च।
अस्त्रेण क्षालितं वर्म मनुनासूत्रवेष्टितम् ।। १२४ ।।

मूलेन गन्धसंलिप्तमादिना धूपितं घटम्।
संसाद्य पीठे मूलेन न्यग्बिलं शोषणादिभिः ।। १२५ ।।

संस्कृत्याभ्यर्च्यमूलेन कृत्वा चोत्तानतामपि।
कूर्चरत्नसुवर्णानि न्यस्यापूर्य धिया पुनः ।। १२६ ।।

गालिताम्बुभिरापूर्य मूलेनावाह्य पूजिते।
लिपिपङ्कजमाराध्य मूर्त्यावाहनपूर्वकम् ।। १२७ ।।

तत्त्वान्येकैकमावाह्य शिवादिक्षितिपश्चिमम्।
पञ्चतत्त्वेश्च मूलेन समावाह्य महेश्वरम् ।। १२८ ।।

लिपितत्त्वमनू न्यस्य साङ्गावरणमर्चयेत्।
निवेद्यमथ कृत्वास्मै प्रसन्नार्चां विधाय च ।। १२९ ।।

परिधिन्यसनाद्यग्निसपर्यान्तं विधाय च।
पीठमग्नौ समाराध्य देवमावाह्य पूजयेत् ।। १३० ।।

इध्माघाराज्यभागांश्च हुत्वा पीठाणुभिर्घृतम्।
पक्वं हुत्वार्चनामन्त्रैः घृतं हुत्वा सकृत् सकृत् ।। १३१ ।।

पूर्णां दत्त्वाथ कलशे सम्पाताज्यं निषिच्य च।
षड्त्रिंशद्भिस्तथा पञ्चतत्त्वैर्हुत्वा प्रतीपगैः ।। १३२ ।।

पूर्णां द[1]त्त्वा प्रविश्यान्तस्तत्सम्पातसमन्वितम्।
पीठं सम्पूज्य देवेशमावाह्य सकलीक्रियाम् ।। १३३ ।।

विधाय स्नानवेलायां सम्पाताज्यं हुतक्रमात्।
तत्त्वमन्त्रैस्तु संस्पृश्य पुष्पाञ्जलि पुरस्सरम् ।। १३४ ।।

सम्प्रार्थ्य सृष्टिममुतो लब्धानुज्ञोऽग्रतः स्थितः।
पुष्पाञ्जलिं त्रिशः कृत्वा देवबिम्बे बहिर्गतः ।। १३५ ।।

उपविश्याग्रतो वह्नेः पुष्पपूरं त्रिशः किरेत्।
बिम्बे च वह्नौ कलशे संस्मरन्नेकरूपताम् ।। १३६ ।।

प्रासादकुण्डकुम्भानां बिम्बपावकपाथसाम्।
तद्गतानां चितां धीमान् त्रितयानां क्रमेण तु ।। १३७ ।।

हुत्वाज्यमथ मूलेनसृष्ट्यौन्मुख्याधियाष्टशः।
जुहुयादथतत्त्वैश्च शिवादिक्षितिपश्चिमैः ।। १३८ ।।

वह्न्यादिमण्डलैराज्यस्तथा हृत्पुण्डरीकतः।
अष्टोत्तरशतं यद्वा अष्टाविंशतिशोऽथवा ।। १३९ ।।

अष्टशो वा पृथक् पूर्णां सङ्ख्यान्ते सर्वतश्चरेत् ।
पञ्चविंशतिमारभ्य पञ्चविंशोत्तरंशतम् ।। १४० ।।

यद्वा पञ्चाशदारभ्य तद्युक्तं द्विशतं तथा।

1. 'हुत्वा' क।

शतं यद्वा समारभ्य हुनेत् पञ्चशतावधि ।। १४१ ।।

उत्तरोत्तरभूयिष्ठं पञ्चतत्त्वैः सपूर्णकम्।
एवंव्यञ्जिततत्त्वस्य समृद्धमहसः प्रभोः ।। १४२ ।।

अस्यैव पीठतां याति प्रकृतिस्त्रिगुणात्मिका।
तथास्य परमा शक्तिः पञ्चमूर्तित्वमागता।। १४३ ।।

तमेवावृणुते पूर्वमिच्छाशक्तिस्ततो बहिः।
षडङ्गत्वं समापन्ना ज्ञानशक्तिस्ततो बहिः ।। १४४ ।।

विद्येश्वरत्वमापन्ना क्रियाशक्तिस्ततो बहिः।
उमाचण्डादिरूपेण क्षमाद्या अष्टमूर्तयः ।। १४५ ।।

आवृण्वन्ति च तद्बाह्ये लोकपालत्वमागताः।
तच्छक्तयश्च तद्बाह्ये तदस्त्रत्वं समागताः ।। १४६।।

यथाम्बुधेर्वीचिमाला तथा भेदमुपागताः।
यथाग्नेर्विष्फुलिङ्गानि तथा देवात् समुद्गताः ।। १४७ ।।

स्वं स्वं पदं श्रयन्तेऽन्तर्बहिर्नन्द्यादि पार्षताः।
गुर्वाद्यैस्तु समष्ट्यन्तैरीशाद्यैश्चण्डपाश्चिमैः ।। १४८ ।।

नन्द्यान्धैः क्षेत्रपालान्त्यैरेवं निध्याय शान्तधीः।
सकृत्सकृद् घृतं हुत्वा पूर्णामन्ते प्रदापयेत् ।। १४९ ।।

अथ हुत्वा चतुर्द्रव्यं मूलेनाष्टोत्तरं शतम्।
अष्टाविंशतिसंख्यं वा पृथक् पूर्णासमन्वितम् ।। १५० ।।

समिदाज्यचरुँल्लाजान् सर्षपांश्च यवांस्तिलान्।

सर्पिद्रव्याण्येवमष्ट हुनेद्यद्वासपूर्णकम् ।। १५१ ।।

होमशेषं समाप्याथ सम्पातं कलशेऽर्घ्ये च।
उद्वास्य वह्निगं देवं कलशेऽग्निं विसर्जयेत् ।। १५२ ।।

तत्त्वानि न्यस्य कलशम् इष्ट्वा रक्षां प्रकल्पयेत्।
नववासाः सोत्तरीयः सपवित्रकरस्ततः ।। १५३ ।।

नान्दीमुखादिकं कृत्वा घटं सन्धार्य यत्नतः।
सोत्तरीयेण शिष्येण नीराजनपुरस्सरम् ।। १५४ ।।

अन्तः प्रवेश्य कलशं शङ्खभेर्यादिनिस्वनैः।
त्रिवारं न्यस्य तत्त्वानि देवबिम्बे समाहितः ।। १५५ ।।

नीराज्य देवं संस्नाप्य त्रिशस्तत्त्वानि सञ्जपन्।
ततः पुष्पाञ्जलिं कृत्वा त्रिशस्तत्वानि विन्यसेत् ।। १५६ ।।

मूलार्णैः सकलीकृत्य समभ्यर्च्य महद्धविः।
निवेद्य हुत्वा दत्त्वा च बलिमन्तः प्रविश्य च ।। १५७ ।।

प्रसन्नार्चां विधायाथ देवदेवं क्षमापयेत्।
एवं विकसिते तत्त्वे प्रकटीकृतवैभवे ।। १५८ ।।

परेमहसि स्नपनविधिः कर्तव्य परिपूर्णशिवस्वरूप समवाप्त्यै।

एवं कृताभिषेकायां विकसत्तत्त्वजालके।
प्रवर्धमानमहसि कर्तव्यमभिषेचनम् ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शिवभागे द्वितीयपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शिवभागः
तृतीयः पटलः

अथ मण्डपसंस्कारं कुर्याद्देशिकसत्तमः।
कलशार्चा तु कर्तव्या संस्कृते मण्डपे यतः ।। १ ।।

कलशस्यानुरूपेण पूर्वमेव तु मण्डपम्।
कारयेत् तक्षकवरैः सुदृढं लक्षणान्वितम् ।। २ ।।

सयोन्यायव्ययवयोनक्षत्राद्यैस्तु लक्षणैः।
लक्षितव्या अपि प्रायः प्राधान्याद् योनिरुच्यते ।। ३ ।।

साष्टाङ्गुलंप्रपाहस्तः काव्यहस्तवृतस्तथा।
मण्डपौ वृषकेतूस्तः कलशे पञ्चविंशतौ ।। ४ ।।

सस्वराङ्गुललङ्कादोर्मायाहस्तवृतस्तथा।
ध्वजर्षभौ तु सम्प्रोक्तावेकोवार्धशते घटे ।। ५ ।।

साष्टाङ्गुलतपोहस्तस्सद्व्यष्टाङ्गुलसायदोः।
एकाशीतौ केतुवृषयोनी प्रोक्तौ च मण्डपौ ।। ६ ।।

सस्वराङ्गुलपुत्रीदोस्साष्टाङ्गुल नरावृतः।
प्रोक्तावष्टशते केतुवृषयोनी च मण्डपौ ।। ७ ।।

साष्टाङ्गुलवराहस्तौ गुरुहस्तवृतस्तथा।
ध्वजर्षभौ शते प्रोक्तौ सैकोनार्धशते घटे ।। ८ ।।

विकृत्यङ्गुलयुङ्मारहस्तस्सारकरावृतः।
मण्डपौ वृषकेतूहि कीर्तितौ द्विशते घटे ।। ९ ।।

सस्वराङ्गुलधारादोस्साष्टाङ्गुलकरावृतः।
स्यातां ध्वजवृषौ सत्रिपञ्चाशद्विशते घटे ।। १० ।।

अष्टाङ्गुलोपेतरङ्गहस्तः पङ्गुकरावृतः।
ध्वजर्षभौ समाख्यातौ कलशे त्रिशतात्मके ।। ११ ।।

साष्टाङ्गुलनभोहस्तो झिल्लिहस्तवृतस्तथा।
ध्वजर्षभौ समाख्यातौ क्रमात् पञ्चशते घटे ।। १२ ।।

साष्टाङ्गुलतमोहस्तः शमीह्स्तवृतस्तथा।
सहस्रकलशे केतुवृषयोनी प्रकीर्तितौ ।। १३ ।।

द्रव्यावृर्तिविधौ तद्वत् कर्पूरप्रमुखादिषु।
हस्ते त्रिपुटमानेन कारयेन्मण्डपं सुधीः ।। १४ ।।

एषामेव तु हस्तानामष्टाष्टकरयोगतः।
बाह्यावृतेः प्रमाणंस्यात् क्रमात् प्रोक्तास्तुमण्डपाः ।। १५ ।।

देवे पूर्वमुखे केतुः पश्चिमाभिमुखे वृषः।
एष्वेकं कारयित्वेष्टं दृढं सञ्छाद्य सर्वतः ।। १६ ।।

वितानैरूर्ध्वमाच्छाद्य वस्त्रैः स्तम्भान् प्रवेष्ट्य च।
कुण्डान्यलिन्दभागे तु दिक्ष्वष्टासु प्रकल्पयेत् ।। १७ ।।

चतुरश्रं भगाकारं धनुर्वक्रं त्रिकोणकम्।
वृत्तं षडश्रं पद्माभमष्टकोणं यथाक्रमम् ।। १८ ।।

होमानि पञ्च चेत् कुर्याद् दिक्कुण्डानि च कोणतः।
तुर्यश्रमेकं नागे तु वेदिमादर्शसम्मिताम् ।। १९ ।।

स्नात्वाचार्यः समाचम्य मण्डपद्वारमागतः।
सास्त्रौजसा दृशा वीक्ष्य भूतसङ्घमपास्य च ।। २० ।।

प्रविश्यान्तः परिक्रम्य समासीनो वरासने।
विहितात्मसपर्यस्तु समर्चितगणाधिपः ।। २१ ।।

वेद्यां नैर्ऋतदिग्भागे शाङ्कर्यामथवा दिशि।
सूत्रादिविकिरान्तानि सादयेच्च यथापुरम् ।। २२ ।।

जपार्चनादिसंस्कारान् कृत्वा तेषां तु पूर्ववत्।
उद्वास्य तु गणेशानं नियतात्मा शिवस्मरन् ।। २३ ।।

धेनुं प्रदाय विप्राय गृहीत्वा सूत्रमालिके।
प्रधानद्वारमार्गेण बहिर्निर्गत्य वर्मणा ।। २४ ।।

अस्त्रेण नीप्रेसंवेष्ट्य ताभ्यां शर्वदिगादिकतः।
यद्वा व्यस्तसमस्तेन प्रणवेन तदान्तिमम् ।। २५ ।।

पूर्वद्वारी प्रत्यगास्य उपविश्याथ गर्तयोः।
अपनीयास्त्रमनुना मृदं समुपलिप्य च ।। २६ ।।

न्यस्य दर्भाक्षतान् पीठम् मनागभ्यर्च्य तोरणम्।
संक्षाल्य योगे योगेति पादाभ्यां योजयेद् च ।। २७ ।।

देवस्यत्वेति शूलानि स्थापयेत् तस्य मूर्धनि।
तद्देवतामन्त्रनिष्ठं संस्थाप्योत्तिष्ठमन्त्रतः ।। २८ ।।

गर्तद्वयं समापूर्य समावाह्यात्र देवताम्।
साङ्गीकृत्य च तारेण साङ्गं सम्पूज्य तं पुनः ।। २९ ।।

निवेद्य च प्रसन्नार्चां कृत्वा रक्षां समाचरेत्।
दक्षिणे पश्चिमे द्वारि सौम्ये चैवं समाचरेत् ।। ३० ।।

सप्लक्षौदुबरवटपिप्पलैस्तोरणानि तु।
प्रमोदाभयशान्ताख्यमहान्तस्तोरणेश्वराः ।। ३१ ।।

तोरणान्तर्ध्वजाः स्थाप्या दिक्ष्वष्टास्वपि मध्यतः।
पताकापल्लवस्रग्भिर्भूषितो वैणवा दृढाः ।। ३२ ।।

पीठमभ्यर्च्य गर्त्तेषु संस्थाप्य स्वस्वनामभिः।
तैः समावाह्य ताराङ्गैः सकळीकृत्य पूजयेत् ।। ३३ ।।

भृङ्गीशः कार्तिकेयश्च वृषो नन्दीश्वरस्तथा।
महाकाळस्तथा ज्ञेयः कुम्भीदरमहोदरौ ।। ३४ ।।

वीरभद्रेश्वरः पश्चान्मध्यस्थो ब्राह्मदैवतः।
ऐशान्यामेव मध्यस्थ ध्वजस्य स्थानमिष्यते ।। ३५ ।।

अरुणोऽग्निनिभः कृष्णो धूम्रश्वेतश्शिरीषभाः।
पीतः पाण्डुः शितिर्मध्ये ध्वजवर्णाः प्रकीर्तिताः ।। ३६ ।।

बलिना तोषयित्वाथ तोरणध्वजदेवताः।
देवासुरग्रहादींश्च विशेदाचम्य मण्डपम् ।। ३७ ।।

ततः स्वस्तिकपीठस्थे कलशेष्वर्चयेदिमान्।
पूर्वादिद्वारपार्श्वेषु दक्षसव्यक्रमात् गुरोः ।। ३८ ।।

महोदरमहाकायौ पूर्वद्वारि निवेशितौ।
महाकण्ठमहोरस्कौ दक्षिणद्वारपार्श्वगौ ।। ३९ ।।

अग्निजिह्वोऽग्निनेत्रश्च पश्चिमद्वारपालकौ।
उत्तरस्यां विरूपाक्षविशालाक्षौ च संस्थितौ ।। ४० ।।

अथार्गलाधस्संस्थेषु कलशेष्वर्चयेन्नदीः।
सहस्रवीचीविमला शतधारा प्रमोदिनी ।। ४१ ।।

द्वाराधीशाश्च सम्पूज्या द्वारेषु च यथाक्रमम्।
कुम्भकर्णश्वेतकर्णौ भद्रकर्णस्तथापरः ।। ४२ ।।

गोकर्णश्चेति निर्दिष्टाः क्रमात् तद्वारदेवताः।
ताराद्यं देवतानाम चतुर्थ्यन्तं समुद्धरेत् ।। ४३ ।।

नमोन्तमेवं सम्प्रोक्ता देवतामनवः क्रमात्।
अथ पूर्वादिशर्वान्तं मुष्ट्याद्यैः शोधयेत् क्रमात् ।। ४४ ।।

साग्न्यालयं वेदितलं कुसुमाक्षतपश्चिमे।
ततो मण्डपमध्येतु पीठं सम्पूज्य शाङ्करम् ।। ४५ ।।

आवाह्य शक्ति बीजेन सकळीकृत्य पूजयेत्।
इन्द्रादीनपि दिक्ष्वष्टौ लोकपालान् समर्चयेत् ।। ४६ ।।

उत्तानपाणियुग्मेन गृहीत्वा विकिरोत्करम्।
प्राङ्मुखो विकिरेत्तिष्ठन त्रिशः पाशुपतास्त्रतः ।। ४७ ।।

मध्यदक्षिणसौम्याख्यं क्रमो विकिरणे स्मृतः।
विन्यस्य धारशक्त्यादिन् मध्ये वेदितलं गुरुः ।। ४८ ।।

स्तम्भमूलेषु धर्मादीनधर्मादींश्च वंशगान्।
विन्यस्य रज्जुषु गुणान् मायाविद्ये वितानगे ।। ४९ ।।

शिष्टमन्त्रान् भुविन्यस्य रक्षामस्त्रेण कल्पयेत्।
विकिरानपि सिद्धार्थान् मार्जनेन समार्जितान् ।। ५० ।।

सशेषमीशे संरक्ष्य प्रोक्षयेन्मण्डपोदरम्।
ऐशान्यां धान्यराशिस्थं क्षालितं धूपितं महत् ।। ५१ ।।

पात्रं विन्यस्य पीठर्च्चा पूर्वं संस्कृतमंभसा।
गालितेनाथ सम्पूर्य शोषदाहामृतीक्रियाः ।। ५२ ।।

विधायावाह्य वरुणं तीर्थावाहनसंयुतम्।
तारेण सकळीकृत्य मूलेनावाह्य पूजयेत् ।। ५३ ।।

जप्त्वेमा आप इत्यादि मनुं रक्षां समाचरेत्।
अथ वेदिबहिर्भागे शार्वेष्टदलपङ्कजे ।। ५४ ।।

सम्यक् कल्पितशाल्यादिपीठे कुम्भेशमर्चयेत्।
तद्दक्षिणे कर्करीं च यजेत् स्वस्तिकपीठगाम् ।। ५५ ।।

अभ्यर्च्य विधिवत् पीठं क्षालितं सूत्रवेष्टितम्।
धूपितं गन्धलिप्तं च पीठेस्मिन्यग्बिलं घटम् ।। ५६ ।।

न्यस्त्वा तारेण संप्रोक्ष्य सङ्कुर्याच्छोषणादिभिः
आपोहिष्ठादिभिः प्रोक्ष्य पञ्चतत्त्वैः त्रिभिः क्रमात् ।। ५७ ।।

दर्भन्यसनगन्धाम्भः प्रोक्षणं चाक्षतार्पणम्।
कृत्वा ध्रुवेण सम्पूज्य तुर्येणोत्तानतां नयेत् ।। ५८ ।।

अन्त्येनोदधृत्यतारेण स्थापयित्वाथ मूलतः।
गन्धपुष्पाक्षतयुतं कूर्चं कुम्भे प्रविन्यसेत् ।। ५९ ।।

प्रणवेनाथ सम्पूज्य तेजस्त्रयकला न्यसेत्।
कुम्भस्य मूलमध्योर्ध्व भागेष्वथ च पूजयेत् ।। ६० ।।

तारशक्त्यजपास्सोऽहं स्वाहान्तं सम्यगुच्चरन्।
न्यस्य रत्नयुतं स्वर्णं तेनैव मनुनार्चयेत् ।। ६१ ।।

विधाय मानसीं पूर्त्तिं शङ्खमापूर्य पाथसा।
वारुणेनाष्टगन्धं च विलोड्य न्यस्य चाक्षतम् ।। ६२ ।।

तस्मिन्नावाह्य मूलेन साङ्गीकृत्याथ मातृकाम्।
प्रतिलोमतयोच्चार्य मूलमन्त्रं त्रिशोजपन् ।। ६३ ।।

निषिञ्चेत् कलशे भूयः सावकाशं प्रपूरयेत्।
लिपिपद्मं समभ्यर्च्य मूर्त्तिमावाह्य पूजयेत् ।। ६४ ।।

कृत्वा कलावाहनां च विद्यादेहमथार्च्चयेत्।
आत्मविद्या शिवाख्यानि तत्वानि प्रणवांशकैः ।। ६५ ।।

निजाधारान् समावाह्य मूलहृन्मूर्धसु क्रमात्।
न्यस्त्वादिना सर्वतत्त्वं व्याप्तं विन्यस्य पूजयेत् ।। ६६ ।।

ततः पाशुपतास्त्रेण सम्पूर्य च गलन्तिकाम्।
तयोर्विन्यस्य माकन्दबोधिपल्लवचक्रिके ।। ६७ ।।

पुनरावाह्य मूलेन न्यासजातं विधाय च।
दत्त्वोपचारानभ्यर्च्य कर्करीमस्त्रमन्त्रतः ।। ६८ ।।

जपेन्मूलमनुं साष्टशतमस्त्रमनुं तथा।
एवं कुम्भेशमभ्यर्च्य रक्षामस्त्रेण कल्पयेत् ।। ६९ ।।

अथ नागपदस्थे तु कुण्डे वैश्वानरं गुरुः।
पूर्ववज्जनयित्वा च तस्य रक्षां समाचरेत् ।। ७० ।।

अग्निसंस्कारकाले तु वक्त्रेणाष्टशतं घृतम्।
हुत्वा सम्पातमादाय योजयेत् कुम्भसंस्कृतौ ।। ७१ ।।

अथ शिष्यास्त्रमन्त्रेण करकोदकधारया।
प्रदक्षिणक्रमणवान् भित्तिमूलं समुक्ष्य च ।। ७२ ।।

सर्षपोपरि विन्यस्येत् स्वस्थाने संयतेन्द्रियः।
स्वयं कलशमादाय तत्पृष्टे देशिकस्तथा ।। ७३ ।।

मूलजापी परिभ्रम्य विकिरान्मार्ज्जनार्ज्जितान्।
निजपीठे विकीर्यास्मिन् कुम्भराजं प्रविन्यसेत् ।। ७४ ।।

ततस्तत्वानि सम्पूज्य प्राग्वदाधारमण्डले।
पुनरावाह्यमूलेन कुम्भेशं विधिवद् यजेत् ।। ७५ ।।

आपूर्य गाळितोदेन कर्करी मन्त्रतो यजेत्।
वस्त्रयुग्मेन संवेष्ट्य घटमेकेन चेतरम् ।। ७६ ।।

निवेद्यमुभयोः कृत्वा प्रसन्नार्चां समाचरेत्।
एवं कुम्भेशमभ्यर्च्य रक्षामस्त्रेण कल्पयेत् ।। ७७ ।।

अथ संक्षेपतो वक्ष्ये लिपिपङ्कजपूजनम्।
क्षादिशान्तैः प्रतिगतैः षड्भिर्बिन्दुसमान्वितैः ।। ७८ ।।

यजेन्मूर्तिशिफानालसरः कण्डकरन्ध्रकम्।
वादियान्तैस्तु धर्मादिग्रन्थीनां तु चतुष्टयम् ।। ७९ ।।

नपुंसकार्णैरधर्मग्रन्थ्यादीनां चतुष्टयम्।
काद्यैस्त्रिभिस्त्रिभिर्वर्णैः पूर्वाद्यं तु दलाष्टकम् ।। ८० ।।

आद्यैः क्रमात् ह्रस्वदीर्घैः सर्गबिन्दुसमन्वितैः।
द्विद्व्यर्णसंयुतैः पूर्वकेसराद्यष्टकं यजेत् ।। ८१ ।।

मकारः कर्णिकाबीजमात्मविद्या शिवक्रमात्।
उपर्युपरितारांशैस्तत्त्वत्रितयमर्चयेत् ।। ८२ ।।

विन्द्वादयस्तु चत्वारस्सहशक्तिध्रुवादिकाः।
बीजं नमश्शिवायेति मूर्त्याद्यास्त्वात्मने युताः ।। ८३ ।।

नमोन्तामनवः प्रोक्ता लिपिपङ्कजमीरितम् ।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शिवभागे तृतीयपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शिवभागः
चतुर्थः पटलः

अथ सम्प्रोक्ष्य तद्वेदिमापोहिष्ठादिभिस्त्रिभिः
कलशस्यानुरूपेण पदानि परिकल्पयेत् ।। १ ।।

वक्ष्येऽहं कलशान् पञ्चविंशति द्रव्यकल्पितान्।
द्रव्यावर्ति विधानेन तन्त्रशास्त्रेषु चोदितान् ।। २ ।।

तैलाद्यैरपि कर्पूरप्रमुखैरपि संयुतान्।
पञ्चविंशतिमारभ्य सहस्रान्तं यथाक्रमम् ।। ३ ।।

नवकं सप्तकोष्ठेऽन्तस्त्रीण्येकं दिग्विदिक्षु च।
शिष्टानि मार्ज्जयेद्विद्वान् पदानि परितः क्रमात् ।। ४ ।।

रचयेत् पङ्कजं मध्ये नवके पञ्चवर्णकैः।
तत्राष्टौ दलगाः कुम्भाः कर्णिकायां महाघटः ।। ५ ।।

क्षेत्रे नवपुटे मध्ये पञ्चकृत्याम्बुजं भवेत्।
बहिर्द्विपदपार्श्वेषु मार्ज्जयित्वा पदाष्टकम् ।। ६ ।।

दिक्कोणेष्वन्तरालेषु पदमेकैकमर्पयेत्।
यद्येवं पदविन्यासः केवले पञ्चविंशतौ ।। ७ ।।

एकादशपुटे मध्ये पञ्चकृत्याम्बुजं लिखेत्।
चतुष्कोणे चतुष्कं च तेषां मध्ये द्विकत्रयम् ।। ८ ।।

एकहीनशतार्धे तु पदानामिति कल्पना।
यद्वा रुद्रपुटे क्षेत्रे मध्ये तन्नवभिः पदैः ।। ९ ।।

दिक्षुत्रिकंविदिक्ष्वैकं अन्तर्बाह्ये च कल्पयेत्।
एकैकमन्तराले च दलेष्वष्टघटान् न्यसेत् ।। १० ।।

पद्मं द्वादशकोष्ठेऽन्तश्चतुर्भिः परिकल्पयेत्।
द्विकान्येकं च दिक्कोणेष्वन्तर्बाह्येऽष्टदिक्ष्वपि ।। ११ ।।

चतुष्टयान्यन्तराले द्विकान्यष्टौप्रकल्पयेत्।
पूर्वपश्चिमयोर्याम्यमाल्यं दक्षिणसौम्ययोः ।। १२ ।।

द्रव्यैस्सम्पूरयेदन्तर्द्विकान् बाह्ये चतुष्टयान्।
एकषष्टिमितैः कुम्भैरेवं स्नानं प्रकीर्तितम् ।। १३ ।।

त्रयोदशपुटे पद्मं पञ्चविंशतिभिर्लिखेत्।
कोणेषु नवकान्येषां मध्ये त्रीणि त्रिकाणि च ।। १४ ।।

एकाशीतिघटेष्वेवं पदक्लृप्तिः प्रकाशिता।
षट्कं चतुष्कदिक्कोणेष्वन्तरालेद्विकाष्टकम् ।। १५ ।।

बाह्येऽन्तस्त्रिकमेकं च मध्ये नवघटान् न्यसेत्।
एकाशीतौ पदविधिः क्षेत्रेऽस्मिन्नेवमेव वा ।। १६ ।।

चतुर्दशपुटे वीथ्यश्चतस्रोमार्जयेत् क्रमात्।
पञ्चविंशश्चतुष्काणि कृत्वा सम्पूज्य युक्तितः ।। १७ ।।

लिखेत् पद्मं चतुष्केषु दिग्भवेषु घटान् न्यसेत्।
केवलेन शतेनैवं स्नपयेद् वा महेश्वरम् ।। १८ ।।

नवभिः पङ्कजं मध्ये त्रिकं दिक्ष्वेकमन्यतः
दिक्कोणेष्वन्तरा बाह्ये नवकं चाष्टकंत्रिकम् ।। १९ ।।

मानुषावरणे कोणे नवकेषु मृजेत् क्रमात्।
वाय्वीशानलरक्षस्थं पदानां तु चतुष्टयम् ।। २० ।।

क्षेत्रे मान्यपुटे प्रोक्तो नवोन्तरशते विधिः।
क्षेत्रे साकपुटे मध्ये नवकोष्टैरथाम्बुजम् ।। २१ ।।

दैविकेत्रिकमेकं च दिक्कोणेष्वथ बाह्यतः ।
नवकं दिक्षु कोणेषु कल्यं षोडशकं क्रमात् ।। २२ ।।

तदन्तरे त्रिकाण्येव सैकोनार्धयुतेशते।
क्षेत्रेस्मिन् नवभिः पद्मं त्रिकमेकं च दैविके ।। २३ ।।

दिक्षु द्वादशकं बाह्ये कोणे षोडशकानि च।
चतुष्टयान्यन्तराले सैकषष्टिशतेऽर्पयेत् ।। २४ ।।

विंशत्सूत्रे बहिष्षट्कचतुष्काण्यन्तराष्टकम्।
अष्टद्वादशकान्यन्तः नवकेऽब्जं शतद्वये ।। २५ ।।

क्षेत्रे धान्यपुटे मध्ये नवभिः पङ्कजं लिखेत्।
षट्कं चतुष्कदिक्कोणेष्वन्तस्तत्बाह्यके क्रमात् ।। २६ ।।

कृत्वा द्वादशकं दिक्षु कोणे षोडशकं तथा।
तदन्तरालेऽष्टकानि कुर्यादष्ट यथाक्रमम् ।। २७ ।।

एवं सप्तदशोपेतं शतद्वयमुदीरितम्।
क्षेत्रेऽस्मिन्नेव नवभिः मध्ये पङ्कजमालिखेत् ।। २८ ।।

दिक्षु द्वादशकं कोणेष्वन्तष्षोडशकं तथा।
बाह्ये षट्कं चतुष्कं च दिक्कोणेष्वन्तराष्टकम् ।। २९ ।।

पूर्वोदितं तु कलशमेवं वा परिकल्पयेत्।
क्षेत्रे धान्यपुटे यद्वा नवकानि प्रकल्प्य च ।। ३० ।।

पञ्चविंशतिसंख्यानि मध्ये दलघटान्वितम्।
पञ्चविंशोत्तरन्त्वेवं शतद्वयमुदीरितम् ।। ३१ ।।

क्षेत्रे पात्रपुटे मध्ये नवकेऽब्जं प्रकल्पयेत्।
दैविके नवकान्यष्टदिक्षु द्वादशकत्रयम् ।। ३२ ।।

बाह्ये कोणेषु नवकान्येवं पदविधिः स्मृतः।
शतद्वये त्रिपञ्चाशदुत्तरे शास्त्रकोविदैः ।। ३३ ।।

यद्वा पात्रपुटे पञ्चविंशद्भिर्मध्यतोऽम्बुजम्।
दशकं दिक्षुकोणेषु चतुष्काण्यन्तरर्पयेत् ।। ३४ ।।

बाह्ये षोडशकानिस्युर्दिक्कोणेष्वन्तराष्टकम्।
मध्ये दिग्दलविन्यस्तैश्चतुर्भिः कलशैस्सह ।। ३५ ।।

शतद्वयं त्रिपञ्चाशदुत्तरं परिकीर्तितम्।
यद्वा पात्रपुटे मध्ये नवभिः पङ्कजं लिखेत् ।। ३६ ।।

दैविके नवकान्यष्ट मध्ये दलघटान्वितम्।
नवकत्रितयं दिक्षु कोणे षोडशकं बहिः ।। ३७ ।।

एवं पदानां विन्यासस्त्रिपञ्चाशच्छतद्वये।
दिक्कोणेष्वन्तराले च कृत्वा द्वादशकं बहिः ।। ३८ ।।

दैविके नवकान्यष्ट तेषु कोणशतानि तु।
पञ्चकानि प्रकलप्यान्तर्दिक् पत्रघटसंयुतम् ।। ३९ ।।

त्रिपञ्चाशच्छतद्वन्द्वमेवं वा परिकल्पयेत्।
कृत्वा गोत्रपुटे पञ्चविंशद्भिर्मध्यतोऽम्बुजम् ।। ४० ।।

दशकं दिक्षु कोणेषु त्रिकमन्तर्बहिर्दिशि।
पञ्चविंशतिकानिस्युः कोणेसप्तदशार्पयेत् ।। ४१ ।।

दशकान्यन्तराले तु सैकं त्रिशतमीरितम्।
पञ्चविंशतिभिर्मध्ये कृत्वा मित्रपुटेऽम्बुजम् ।। ४२ ।।

दिशासु नवकं कृत्वा विदिशास्वन्तराष्टकम्।
विधाय सप्तदशकं दिक्ष्वष्टासु तदन्तरा ।। ४३ ।।

कुर्याद् द्वादशकं सैकत्रिशते वा पदार्पणम्।
कुर्यान्मित्रपुटे मध्ये पङ्कजं नवभिः पदैः ।। ४४ ।।

अष्टद्वादशकानिस्युः दैविकावरणे बहिः।
दिशासु पञ्चदशकं कोणे सप्तदशार्पयेत् ।। ४५ ।।

अन्तराले तु सर्वत्र कुर्याद् द्वादशकानि तु।
एकविंशति संयुक्तं शतत्रयमुदीरितम् ।। ४६ ।।

क्षेत्रे धीरपुटे पद्मं पञ्चविंशतिभिर्लिखेत्।
दैविके सप्तदशकान्यष्ट दिक्षु प्रकल्पयेत् ।। ४७ ।।

कोणेषु सप्तदशकं बहिस्तेषां तु मध्यतः।
पञ्चविंशतिकान्येव त्रीणि त्रीणि प्रकल्पयेत् ।। ४८ ।।

पञ्चोत्तरे पञ्चशते त्वेवमुक्तं पदार्पणम्।
यद्वा धीरपुटे पञ्चविंशतिभिर्मध्यतोऽम्बुजम् ।। ४९ ।।

दैविके सप्तदशकं दिक्ष्वष्टासु प्रकल्पयेत्।
कोणेषु सप्तदशकं बाह्ये तद्वत् प्रकल्पयेत् ।। ५० ।।

पञ्चविंशतिकान्येषां त्रीणि त्रीणि तदन्तरा।
दलाष्टक प्रविन्यस्त घटाष्टकसमन्वितम् ।। ५१ ।।

एवं पञ्चशतं प्रोक्तं त्रयोदश घटोत्तरम्।
यद्वा धीरपुटे क्षेत्रे दिग्विदिक्ष्वन्तरा बहिः ।। ५२ ।।

पञ्चविंशतिकानि स्युः मध्ये सप्तदशैव तु।
एवं पञ्चशतं प्रोक्तं सप्तत्रिंशत् घटोत्तरम् ।। ५३ ।।

यद्वा धीरपुटे मध्ये पञ्चविंशाभिरम्बुजम्।
दैविके दिक्षुकोणेषु बाह्ये दिग्विदिगन्तरा ।। ५४ ।।

पञ्चविंशतिकान्यत्र चतुर्विंशति कल्पयेत्।
दलाष्टघटासंयुक्तं यद्वा दलघटैर्विना ।। ५६ ।।

सैकं षट्च्छतमाख्यातं नवोत्तरमथापि वा।
क्षेत्रे झिंल्लिपुटे वीथिस्सप्तसप्तपुटान्तरे ।। ५७ ।।

प्रागाग्रा उत्तराग्राश्च चतस्रः कल्पयेत् पृथक्।
मध्येऽन्तर्दिक्षुकोणेषु बाह्ये दिग्विदिगन्तरा ।। ५८ ।।

खण्डान्येकोनपञ्चाशत् पदभाज्जि भवन्ति च।
मध्येऽब्जं पञ्चविंशद्भिः वीथ्यां शिष्टानियोजयेत् ।। ५९ ।।

अन्येषामपि मध्येऽथ नवभिः पङ्कजं लिखेत्।
चत्वारिंशत्पदानि स्युः तेषु बाह्यावृतिद्वये ।। ६० ।।

चतुर्विंशतिखण्डेषु घटाष्षोडश दैविके।
सचतुर्विंशतिर्बाह्येऽथान्तरालघटेष्विह ।। ६१ ।।

दिक्कुम्भपार्श्वगान् पूर्वं पूरयेदुद्धरेत् सुधीः।
बाह्यावृतौ दिक्कमलदिक्पत्रस्यघटैर्युतम् ।। ६२ ।।

सहस्रमेकसंयुक्तमेवं सम्यक् प्रदर्शितम्।
कलशानामथैतेषां पूरणोद्धारसंयुतम् ।। ६३ ।।

द्रव्याणि तद्देवताश्च स्नानमन्त्रान् वदाम्यहम्।
हेमरत्नाष्टगन्धानि मध्ये द्रव्यं प्रकीर्तितम् ।। ६४ ।।

पाद्यमाचमनं चार्घ्यं पञ्चगव्यं घृतं मधु।
क्षीरं दधि च दिक्कोणेष्वर्पयेद्दैविकावृतौ ।। ६५ ।।

इक्षूदं फलतोयं च कषायं सक्तुमिश्रितम्।
गन्धं पुष्पं हिरण्यं च रत्नं मौत्तिकविद्रुमौ ।। ६६ ।।

यवोदतिलदूर्वोदांश्चोत्पलं कुशशालिजौ।
पूरयेद् दिक्षुकोणेषु भृशादिषु बहिस्ततः ।। ६७ ।।

ईशानः पितरः स्वाहा वाक् सावित्री हुताशनः।
स्कन्देन्दुरुद्रादुर्गा च विघ्नो विद्येश्वराग्रजे ।। ६८ ।।

इन्द्रविष्णुविरिञ्चाश्च कुबेरो वरुणोरविः।
वायुर्यमश्रीर्भूमिश्च मुनयो विश्वदेवताः ।। ६९ ।।

मध्यमादिक्रमात् प्रोक्ताः कलशद्रव्यदेवताः।
द्रव्याणि विन्यसेत् स्वस्वदेवतामनुभिः क्रमात् ।। ७० ।।

ताराद्यं नामङेयुक्तं नमोऽन्तं मनुमुद्धरेत्।
दूर्वासिद्धार्थकतिलगिरिमृत्पाद्य मुच्यते ।। ७१ ।।

जातीलवङ्कतक्कोलैर्मतमाचमनीयकम्।
अक्षतं तिलसिद्धार्थौयवंतोयं पयोदधि ।। ७२ ।।

कुशाग्रं चार्घ्यमुद्दिष्टमष्टाङ्गेन समन्वितम्।
कदलीकेरपनसविल्वाम्रामलकानि च ।। ७३ ।।

मातुलङ्कं च भव्यं च फलाष्टकमुदीरितम्।
मधूकाम्रवटाश्वत्थशिरीषपनसद्विजैः ।। ७४ ।।

सोदुम्बरैः कषायं च प्रोक्तमष्टाङ्गसंयुतम्।
उशीरं कङ्कुमं चैव मांसीमलयजं स्तथा ।। ७५ ।।

मुरवारि गदामांसि गन्धाष्टकमुदीरितम्।
पद्मं सौगन्धिकं जातिर्मल्लिका बकुलं तथा ।। ७६ ।।

चम्पकं नन्दिकावर्त्तद्वयं च कुसुमाष्टकम्।
मणिमुक्तामरतकमिन्द्रनीलं तथैव च ।। ७७ ।।

वज्रं वैडूर्यकं पुष्यं गोमेदंरत्नमीरितम्।
पाद्ये मनुरिदं विष्णुर्मनुराचमनीयके ।। ७८ ।।

आपः पुनन्त्वादिकः स्यादर्घ्ये त्वापोहिपूर्विकाः।
गव्येऽग्निमीलेपूर्वः स्यादिषेत्वेति घृते मनुः ।। ७९

मधुवाताद्यृचोमधून्याप्यायस्वपयोघटे।
दधिक्राव्णोति दध्निस्यादुपत्वाग्नेति चैक्षवे ।। ८० ।।

फलोदके मानस्तोके अश्वत्थेषः कषायके।
सक्तौ मनुस्सुमित्रा न अग्न आयाहि गन्धके ।। ८१ ।।

पुष्पे पुष्पावती ब्रह्मजज्ञानं स्वर्णवारणी।
हिरण्यवर्णां हरिणीं रत्नोदे मौक्तिके पुनः ।। ८२ ।।

मनुः समुद्रज्येष्टादिरक्षोहणं तु विद्रुमे।
यावतोये ओषधयः तिलतोये मनुः पुनः ।। ८३ ।।

पितरः पितामहास्तु श्रीये जातस्तु दौर्वके।
औत्पले जतवेदसे देवस्यत्वा कुशोदके ।। ८४ ।।

आशुश्शिशान इत्यादिः शालीतोये मनुः स्मृतः।
महाव्योमव्यापिमनुर्मध्यमे परिकीर्तितः ।। ८५ ।।

हेमरत्नाष्टगन्धाद्भिः ब्राह्मं कुम्भं प्रपूरयेत्।
पाद्यादिभिर्मध्यसंस्थं दैविके दिग्विदिक्रमात् ।। ८६ ।।

इक्षूदकाद्यैर्मर्त्यांशे रत्नास्तैर्दिग्विदिक्रमात्।
मुक्तादिभिः भृशादिस्थान् कलशान् पूरयेत् क्रमात् ।। ८७ ।।

मध्यस्थं घटमापूर्य द्रव्येण विहितेन तु।
तदाद्भिः तत्परिघटान् प्रतिखण्डं प्रपूरयेत् ।। ८८ ।।

अन्तरङ्गक्रमेणैव बहिरङ्गनि कल्पयेत्।
द्रवद्रव्यविधाने तु निश्शेषं पूरयेत्तु तैः ।। ८९ ।।

अन्यद्रव्यस्य विन्यासे शेषं तोयैः प्रपूरयेत्।
पूरणक्रमतस्तेषां उद्धारश्च प्रकीर्त्तितः ।। ९० ।।

रुद्रहोतृशिवैस्सार्धं व्योमव्यापि मनुं जपन्।
तत्वानि पञ्चब्रह्माणि पञ्चतत्वान्यतिक्रमात् ।। ९१ ।।

अन्तेऽभिषिञ्चेद् देवेशं ब्रह्मकुम्भेन देशिकः।
अथ स्नानं प्रवक्ष्यामि द्रव्यावृत्तिविधानतः ।। ९२ ।।

कृत्वा धूलिपुटे क्षेत्रे मध्ये स नवकं शतम्।
बहिरेकोनपञ्चाशत् दिक्ष्वष्टासु प्रकल्पयेत् ।। ९३ ।।

पञ्चविंशतिभिर्द्रव्यैः मध्यदिक्कोणयोगतः।
आवृत्य नवधापूर्य सम्पूज्य विधिवत् पृथक् ।। ९४ ।।

उद्धृत्य पूर्वमनुभिः दिग्विदिङ्मध्यखण्डगैः।
सैकपञ्चशतैः कुम्भैः पूर्ववत् स्नपयेद् विभुम् ।। ९५ ।।

यद्वा मार्गपुटे क्षेत्रे मध्ये स नवकं शतम्।
बहिरेकोनपञ्चाशद् दिग्विदिक्षु प्रकल्प्य च ।। ९६ ।।

अत्र मध्ये मुरद्रव्यैः साकद्रव्यैर्बहिः क्रमात्।
आपूर्य तत्तद्रविणसम्पूर्त्तिक्रमतः सुधीः ।। ९७ ।।

उद्धृत्य स्वस्वमनुभिः स्नपयेत् परमेश्वरम्।
कृत्वा कविपुटे विद्वान् एकाशीतिपदान्वितम् ।। ९८ ।।

खण्डानां नवकं तत्र मध्यदिक्कोणसंस्थितम्।
पञ्चविंशतिभिर्द्रव्यैः सर्वत्रापुर्य पूर्ववत् ।। ९९ ।।

स्नपयेद् दिग्विदिङ्मध्यक्रमाद् देवमुमापतिम्।
एवं सप्तदशं प्रोक्तं नवविंशतिसंयुतम् ।। १०० ।।

यद्वात्र नवखण्डेषु त्यक्त्वा दलघटाष्टकम्।
त्रिसप्ततिमिमान् कृत्वा पूर्ववत् स्नपयेद् विभुम् ।। १०१ ।।

एवं षट्छतमाख्यातं सप्तपञ्चाशदन्वितम्।
यद्वा सप्तदशद्रव्यैरावृत्य स्नपयेद् विभुम् ।। १०२ ।।

क्षेत्रे मार्गपुटे वीथीम्मृजे त्रित्रिपुटान्तरे।
पृथङ्नवपदैर्युक्तैर्नवखण्डैस्समन्वितम् ।। १०३ ।।

क्षेत्राणां नवकं कृत्वा मध्ये प्रागादिषु क्रमात्।
प्रादक्षिण्येन सम्पूर्य सायद्रव्यैर्विधानतः ।। १०४ ।।

सम्पूज्योद्धृत्याभिषिञ्चेत् मध्यान्तं कलशैर्विभुम्।
एवं सप्तशतं प्रोक्तं नवविंशतिसंयुतम् ।। १०५ ।।

पूर्ववत् क्षेत्रमापाद्य तेषु कोणगतेषु च।
दिग्विदिस्थेषु खण्डेषु कोणगानि पदान्यथ ।। १०६ ।।

मार्जयित्वा पञ्चकानि कल्पयेत् तत्र तत्र तु।
पूर्ववत् पूरयेत् सिञ्चेत् सैकं षट्च्छतमीरितम् ।। १०७ ।।

क्षेत्रे सर्वपुटे मध्ये दिक्षु स द्वादशं शतम्।
कृत्वा नवोत्तरशतं कोणेषु परिकल्पयेत् ।। १०८ ।।

पञ्चविंशतिभिर्द्रव्यैर्मध्यदिक्कोणयुक्तितः ।
आपूर्याभ्यर्च्य विधिवदधिवास्य विधानतः ।। १०९ ।।

उद्धृत्य दिग्विदिङ्मध्यक्रमात् स्नपितयेद् विभुम्।
एवमेकसहस्रान्तं द्रव्यावर्त्तिरुदीरिता ।। ११० ।।

अथ स्नानं प्रवक्ष्यामि त्रिधा भिन्नमुमापतेः।
पञ्चविंशतिभिर्द्रव्यैः द्रव्यान्तरसमन्वितैः ।। १११ ।।

तैलाद्यैरष्टभिर्द्रव्यैर्मृदष्टकसमन्वितैः ।
एकोऽपरस्तु गन्धाम्बुसंयुक्तैरेभिरेव च ।। ११२ ।।

अन्यः कर्पूरपूर्वैस्तु सप्तसप्तविभेदितैः।
अष्टाविंशतिभिर्द्रव्यैः पूर्वं पूर्वोदितैरपि ।। ११३ ।।

क्षेत्रे गोत्रपुटे मध्ये कृत्वा स नवकं शतम्।
बहिः षोडशसंख्यानि नवकानि प्रकल्पयेत् ।। ११४ ।।

पञ्चविंशतिभिर्द्रव्यैरन्तः सम्पूर्य पूर्ववत्।
बाह्ये षोडशखण्डेषु तैलाद्यैर्दिग्विदिक्स्थितान् ।। ११५ ।।

अन्तरालगतान् कुम्भान् मृद्भिः सम्पूरयेत् क्रमात्।
तदा तत्तत्परिघटान् पूरयेत् शुद्धवारिभिः ।। ११६।।

तैलादिपूरणे मन्त्राः शर्वाद्याः परिकीर्तिताः।
विद्येश्वरैरनन्ताद्यैः मृत्तिकान्यास ईरितः ।। ११७ ।।

तैलं गुलं नालिकेररसं तदुदकं तथा।
तीर्थतोयं नदीतोयं तटाकं कूपजज्जलम् ।। ११८ ।।

तैलोक्षवेदिकाक्षेत्र खलनद्याब्धितीर्थजाः।
विन्यस्यमृत्तिकाश्चाष्टौ पूरयेत् शुद्धवारिभिः ।। ११९ ।।

शर्वः पशुपतिः तद्वत् भवो देवो महादिकाः।
रुद्रेशानोग्रभीमाश्च मन्त्रा दिक्कोणसंस्थिताः ।। १२० ।।

अनन्तसूक्ष्मौ शिवोत्तमैकनेत्रौ क्रमेण च।
एकरुद्रस्त्रिमूर्तिश्च स श्रीकण्ठशिखण्डिनौ ।। १२१ ।।

विद्येश्वराः समाख्याताः ताराद्याश्च नमोन्तिकाः।
प्रतिखण्डं प्रपूज्यैकानधिवास्य यथाविधि ।। १२२ ।।

उद्धृत्य स्नपयेदेवं पूरणक्रमतस्सुधीः।
शतद्वयं त्रिपञ्चाशद्युक्तमेवं प्रदर्शितम् ।। १२३ ।।

क्षेत्रे गोत्रपुटे चैव कथ्यते त्रिशतक्रमः।
लुप्तकोणपदैस्सार्धं दलस्थकलशैस्सह ।। १२४ ।।

सैकविंशतिसंयुक्तं शतं सम्पाद्यमध्यतः।
विंशतिं नवकानां तु कल्पयेत् तद्बहिः क्रमात् ।। १२५ ।।

मध्यवीथ्योरुभयतः कल्पयेच्च चतुर्दिशम्।
तद्वीथिदक्षगं पूर्वे दक्षिणे प्रत्यगाश्रितम् ।। १२६ ।।

उदग्गतं पश्चिमायां सौम्यायां पूर्वसंस्थितम्।
दिक्षु कोणेष्वन्तरालानि तैलाद्यैः पूर्ववर्त्मना ।। १२७ ।।

पूरयेत् गन्धतोयैश्च शिष्टखण्डचतुष्टयम्।
मध्यवीथीसौम्यकन्तु पूर्वे याम्ये तु पूर्वगम् ।। १२८ ।।

प्रत्यक् दक्षिणगंसौम्ये प्रत्यक् संस्थं प्रपूरयेत्।
सैकं शतत्रयं कुर्यादेवं देशिकसत्तमः ।। १२९ ।।

यद्वा गोत्रपुटे क्षेत्रे दिक्षु मान्यपुटां बहिः ।
कल्पयेत् पञ्चदशकं कोणेषु नवकानि च।। १३० ।।

तदन्तरे चतुष्काणि त्रीणि त्रीणि च कल्पयेत्।
दिक्षु कोणेष्वन्तराले तैलाद्यैश्च प्रपूर्य च ।। १३१ ।।

भृशाभ्युदयपार्श्वस्थान् पूरयेत् गन्धवारिभिः।
एवं वा त्रिशतं सैकं कल्पयेद् देशिकोत्तमः ।। १३२ ।।

यद्वा मित्रपुटे मध्ये कृत्वा स नवकं शतम्।
अष्टासु दिक्षु तद्बाह्ये कल्प्यं द्वादशकाष्टकम् ।। १३३ ।।

त्रीणि त्रीणि चतुष्काणि तेषामभ्यन्तरेऽर्पयेत्।
एवं वा त्रिशतं सैकं पूर्ववत् पूरणं स्मृतम् ।। १३४ ।।

क्षेत्रे मित्रपुटे मध्ये शतं द्वादशकोत्तरम्।
कृत्वा द्वादशकं दिक्षु कोणे षोडशकं बहिः ।। १३५ ।।

चतुष्टयानां त्रितयमन्तरालेषु कल्पयेत्।
सैकविंशतिसंयुक्तं त्रिशतं परिकीर्त्तितम् ।। १३६ ।।

यद्वा मित्रपुटे क्षेत्रे मध्ये सनवकं शतम्।
तद्बाह्ये नवकान्यष्ट दिक्षु कोणेषु कल्पयेत् ।। १३७ ।।

अन्तरालेऽर्पयेत् तेषां त्रीणि त्रीणि त्रिकानि च।
तद्बाह्ये नवकान्यष्टाविंशतिं कल्पयेत् बुधः ।। १३८ ।।

पञ्चविंशतिभिर्द्रव्यैः अन्तस्सम्पूर्य पूर्ववत्।
दैविकावरणे तैलपूर्वैर्गन्धाम्बुभिस्तथा ।। १३९ ।।

आरभ्येशाननवकं मानुषावरणे पुनः।
प्रदक्षिणक्रमेणैव मध्यकुम्भान् प्रपूरयेत् ।। १४० ।।

कर्पूरवानरतटिच्चन्दनाम्बुरुगायसाम्।
पृथक् पृथक् सुसंपिष्टैः कर्दमैर्मिश्रिताम्बुभिः ।। १४१ ।।

वैडूर्यमिन्द्रनीलं च मणिं विद्रुमवज्रके।
मुक्ताफलं मरतकं न्यसेत् बह्न्यादिदक्षिणे ।। १४२ ।।

वटाश्वत्थशिरीषेध्म विल्वप्लक्षाम्रचर्मभिः।
पृथक् संपादितैः क्वाथैर्नैर्ऋतादीह पश्चिमे ।। १४३ ।।

गौधूमैश्शालिभिस्तद्वद् यवैर्मुद्गैस्तिलैरपि।
प्रियङ्गुभिश्च निष्पावैर्वाय्वाद्युत्तरतः क्रमात्।। १४४ ।।

सतोयैः पूरयेदेवं तत्तत्परिघटानपि।
शुद्धाम्बुभिस्समापूर्य तद्वदेव समुद्धरेत् ।। १४५ ।।

मनुभिः पुरुषाद्योरसद्यवामसमाह्वयैः।
पूर्वादि दिक् क्रमाद् विद्वान् पूरयेत् स्नपयेत् तथा ।। १४६ ।।

पञ्चाधिकं पञ्चशतं एवं सम्यक् प्रदर्शितम्।
क्षेत्रे मार्गपुटे मध्ये कृत्वा सनवकं शतम् ।। १४७ ।।

तद्बाह्ये नवकान्यष्ट दिक्कोणेषु प्रकल्पयेत्।
त्रिकाणां त्रितयं तेषां अन्तरालेषु कल्पयेत् ।। १४८ ।।

पञ्चविंशतिकान्येषां बाह्ये कोणेषु कल्पयेत्।
षट्कं प्रतिदिशं पञ्चदशकानां तदन्तरे ।। १४९ ।।

पञ्चविंशतिभिर्द्रव्यैः मध्ये सम्पूर्य तद्बहिः।
तैलाद्यर्दिग्विदिस्थानि नवकानि प्रपूर्य च ॥ १५० ॥

मध्यस्थत्रिकमध्यस्थे मृत्तिका विन्यसेत् क्रमात्।
तत्पार्श्वस्थत्रिकद्वन्द्वमध्यस्थं गन्धपाथसा ॥ १५१ ॥

पूरयेत् तद्बहिः पश्चादीशानादि क्रमेण तु।
कर्पूरप्रमुखैर्द्रव्यैः अष्टाविंशतिसम्मितैः ॥ १५२ ॥

अभ्यर्च्य विधिवद् विद्वान् स्नापयेत् पूरणक्रमात्।
सैकादशं सप्तशतमेवं सम्यगुदीरितम् ॥ १५३ ॥

अथ सप्तदशद्रव्यैः स्नानक्रम उदीर्यते।
क्षेत्रे सप्तपुटे मध्ये नवभिः पङ्कजं लिखेत् ॥ १५४ ॥

त्रिकं दिक्षु विदिक्ष्वैकं दलेष्वष्टघटान् न्यसेत्।
पञ्चविंशतिभिः कुम्भैः स्नानमेवमुदीरितम् ॥ १५५ ॥

क्षेत्रे नवपुटे मध्ये पञ्चविंशद्भिरम्बुजम्।
षट्कं चतुष्कं दिक्कोणेष्वन्तर्दलघटैस्सह ॥ १५६ ॥

पञ्चाशत्येकहीने तु क्षेत्रमेवं प्रदर्शितम्।
एकादशपुटे मध्ये नवभिः पङ्कजं लिखेत् ॥ १५७ ॥

दिक्षु कोणेषु नवकं दलेष्वष्टघटान्वितम्।
एकाशीतिघटस्नाने पदक्लृप्तिः प्रकाशिता ॥ १५८ ॥

त्रयोदशपुटे क्षेत्रे मध्येऽब्जं नवभिः पदैः।
नवकं दिक्षु मध्ये च कोणे षोडशकं तथा ॥ १५९ ॥

नवोत्तरशते कुर्यादेवं पदविधिं बुधः।
क्षेत्रे साकपुटे वीथीमृजेत् पञ्चपुटान्तरे ।। १६० ।।

कृत्वाब्जं पञ्चविंशत्या बाह्ये दिक्षु विदिक्षु च।
पञ्चविंशतिकानि स्युर्मध्ये दलघटान्वितम् ।। १६१ ।।

नवोत्तरे तु द्विशते पदविन्यास ईरितः।
सुवर्णरत्नगन्धोदैर्मध्यकुम्भं प्रपूरयेत् ।। १६२ ।।

पञ्चगव्यं पयः पश्चाद् दधिसर्पिर्मधूनि च।
रत्नोदं कुशतोयं च गन्धोदं पूरयेत् बहिः ।। १६३ ।।

इन्द्रादीशावसानं च प्रादिक्षिण्यक्रमेण तु।
तदा तत्परिकुम्भांश्च तद्वत्तोयैः प्रपूरयेत् ।। १६४ ।।

दलकुम्भेषु जलधीन् क्षारादीनथ पूरयेत्।
क्षारं गौलं सुरासर्पिदधि दुग्धाच्छकोदधीन् ।। १६५ ।।

गर्भोदधिं च संकल्प्य पूर्वादीशान्तमम्बुभिः।
रत्नोदं गन्धतोयं च पूर्वमेवप्रदर्शितम् ।। १६६ ।।

क्षमाग्नियजमानार्त्तवा रीरणनिशाकराः।
व्योमान्ता मूर्त्तयोबाह्ये कीर्तिता द्रव्यदेवताः ।। १६७ ।।

विद्येश्वरास्समुद्रेषु मध्ये देवः स्वयंशिवः।
पञ्चभिर्ब्रह्मभिर्गव्यैराप्यायस्वाणुना पयः ।। १६८ ।।

दधिक्राविणोति दध्निस्यात् तेजोऽसीतिघृतं तथा।
मधुना मधुवाताद्यैर्ऋग्भिर्न्नीराजयेत्तु वा ।। १६९ ।।

आकृष्णेनेति रत्नाम्भो देवस्यत्वा कुशोदकम्।
नवरत्नमयैर्द्रव्यैः स्नपयेद्वा महेश्वरम् ।। १७० ।।

गन्धद्वारेतिगन्धाम्भः स्नापयेत् जलधींस्ततः।।

समुद्रज्येष्टवर्गेण प्रतिकुम्भं महेश्वरम्।
पूरणक्रमतस्तेषामुद्धाश्च प्रकीर्त्तितः ।।

एवं सप्तदशद्रव्यैः पञ्चधा स्नानमीरितम्।

नवकोष्टमये क्षेत्रे मध्येष्वम्बुजं लिखेत्।
स्वस्तिकान्यष्टकोष्टेषु तेषु रत्नैः प्रपूरयेत् ।। १७१ ।।

मध्येऽब्जरागं पूर्वस्यां मौक्तिकं दक्षिणे पुनः ।
वज्रं प्रवालमाप्ये च सौम्ये मरतकं तथा ।। १७२ ।।

कोणेषु पुष्यवैडूर्य नीलगोमेदकानि च।
मध्ये मनोन्मनीः बाह्ये वामाद्या देवता स्मृताः ।। १७३ ।।

दिक्स्थां तत्पुरुषाद्यैस्तु कोणगानङ्गमन्त्रकैः।
सेचयेन्मध्यमेनेशपञ्चार्ण व्योमविद्यया ।। १७४ ।।

स्नानं सप्तदशद्रव्यक्षेत्रेतत् प्रयोजयेत्।
अष्टोत्तरसहस्रस्य पदक्लृप्तिं च पूरणम् ।। १७५ ।।

द्रव्याणि तद्देवताश्च स्नानक्रममहं ब्रुवे।
क्षेत्रे गर्भपुटे बाह्ये वीथी स्त्रिस्त्रिपुटान्तरे ।। १७६ ।।

पदत्रयसमायुक्त पुटद्वन्द्वं चतुर्दिशम्।
सम्मार्ज्य तत्र द्वात्रिशन्नकानि प्रकल्पयेत् ।। १७७ ।।

पुटेनैकेन वीथीश्च तदन्तः परितो मृजेत्।
मालापुटे तदन्तस्तु मृष्ट्वा त्रित्रि पुटान्तरे ।। १७८ ।।

एकाशीतिमितान्येवं नवकानि प्रकल्पयेत्।
एकाशीतिर्भवेत् ब्राह्मे नवभिर्नवकैस्ततः ।। १७९ ।।

एकाशीत्यष्टकं दैवे द्वासप्ततिमितैर्भवेत्।
नृभागे नवकानि स्युः द्वात्रिंशत्सम्मितानि च ।। १८० ।।

कोणस्थनवकेष्वत्र पदद्वन्द्वं विलोपयेत्।
आग्नेयवायुगतयोरीशरक्षोदिगागतम् ।। १८१ ।।

निशाचरेशगतयोर्वह्निमारुतदिग्गतम्।
एषां बाह्ये च परितः पुटत्रयमथालिखेत् ।। १८२ ।।

तत्र बाह्ये पुटद्वन्द्वं विभज्याथ त्रिधा समम्।
द्वारशोभादिकं कुर्यादन्तस्थेनाथ वीथिकाम् ।। १८३ ।।

अन्तस्त्रिभिर्बहिः पञ्चपदैर्द्वारं चतुर्दिशम्।
शोभोपशोभाः कर्त्तव्याः त्रिभिरेकेन च क्रमात् ।। १८४ ।।

शोभाश्चैवोपशोभाः स्युः दिक्षु दिक्षु तदा दश।
कोणानिषट्पदानिस्युरेवं क्षेत्रं प्रकल्पयेत् ।। १८५ ।।

ब्राह्मे तु मध्यनवके सुस्पष्टं पङ्कजं लिखेत्।
दलकुम्भैर्भवेदेवं नवोत्तरसहस्रकम् ।। १८६ ।।

शैलवर्गपुटैरेवं क्षेत्रक्लृप्तिस्समीरिता।
इन्द्राग्न्यादिक्रमादष्टदिक्संस्थनवकस्थितान् ।। १८७ ।।

पूरयेद् ब्रह्मकलशान् द्रव्यैः पाद्यादिभिस्ततः।
पाद्यमाचमनं चार्घ्यमभिषेकाह्वयं तथा ।। १८८ ।।

गव्यं मधु घृतं तद्वद् दधि द्रव्याष्टकं स्मृतम्।
दूर्वासिद्धार्थकतिलगिरिमृत्पाद्यमुच्यते ।। १८९ ।।

आचामं चन्दनौशीरखगजाती च षालकैः।
आपः क्षीरं कुशाग्राणि चाक्षतं यवतण्डुलम् ।। १९० ।।

तिलं सिद्धार्थकञ्चैवमर्घ्यमष्टाङ्गमुच्यते।
बृहतीमल्लिकाद्रोणकुसुमैरभिषेचनम् ।। १९१ ।।

क्षीरेणस्वर्णरत्नसुमनोगन्धसंयुतम्।
मध्यस्थब्रह्मकलशं विधिवत् पूरयेदथ ।। १९२ ।।

पाद्यादीनामथैतेषामष्टाष्टपरितः स्थितान्।
इन्द्राग्न्यादि क्रमेणैव बीजाद्यैः परिपूरयेत् ।। १९३ ।।

गोधूमाश्च यवास्तद्वत् प्रियङ्गु व्रीहयस्तथा।
नीवारयुक्ताः श्यामाका वैणवाश्शालयस्तथा ।। १९४ ।।

ऐन्द्रे परिघटेष्वेवं न्यसेत् बीजाष्टकं पृथक्।
तारं शिलाञ्जनेश्यामं माक्षिकं गैरिकं तथा ।। १९५ ।।

राजावर्तं च गन्धाश्मवह्नौ धात्वष्टकं तथा।
पलाशखदिराश्वत्थप्लक्षन्यग्रोधचर्मणाम् ।। १९६ ।।

औदुम्बराम्रकाष्मर्युक्तानां क्वाथैः पृथक् यमे।
गोश्रृङ्गनाम वन्मीक गजदन्तोत्थिता मृदः ।। १९७ ।।

नैर्ऋत्यां क्षेत्रसकुशवेदीकोलमुखाहृताः।
उशीरकुङ्कुमाभ्यां च मांसीचन्दनवानरैः ।। १९८ ।।

पत्रकुष्टमुरैराप्ये पूरयेत् परितः स्थितान्।
पद्मकैरवसौगन्धिनीलोत्पलजपुष्पकैः ।। १९९ ।।

पुन्नागनामाश्चमारचम्पकैश्च समीरणे।
कदलीपनसाम्राणां विल्वामलयोः फलैः ।। २०० ।।

नालिकेरस्य भव्यस्य बीजपुरस्य चोत्तरे।
सुवर्णरौप्यताम्रायस्त्रपुकैरथ शाङ्करे ।। २०१ ।।

आरकूटसुपिस्थाभ्यां कांस्येनापि प्रपूरयेत्।
मध्ये परिघटानाष्ट घृतेनैव प्रपूरयेत् ।। २०२ ।।

एकाशीतिघटानां तु ब्राह्मे पूरणमीरितम्।
तद्बाह्यतोष्टदिक्संस्थेष्वेकाशीतिषु दैविके ।। २०३ ।।

अष्टैकाशीतिमध्यस्य नवकस्थ महाघटान्।
इन्द्रादीशानपर्यन्तं रुद्राक्षेण प्रपूरयेत् ।। २०४ ।।

अष्टैकाशीतिमध्यस्थ नवके परितो घटान्।
इन्द्रादीशानपर्यन्तं पूरयेत् गन्धवारिभिः ।। २०५ ।।

तत्रैव परितोष्टाष्ट नवकस्थ महाघटान्।
इन्द्रादीशावसानं तु पृथग्रत्नैः प्रपूरयेत् ।। २०६ ।।

वज्रमुक्ताप्रवालानि स्फाटिकं पुष्यरागकम्।
शङ्खनीलं च वैडूर्यं रत्नाष्टकमुदीरितम् ।। २०७ ।।

एतेषां परितः कुम्भानष्टावष्टावनुक्रमात्।
इन्द्रादीशानपर्यन्तं द्रव्यैरेभिः प्रपूरयेत् ।। २०८ ।।

नालिकेररसैः पूर्वैरक्तचन्दनवारिभिः ।
आग्नेये दक्षिणे चाथ निशाचूर्णमयैर्जलैः ।। २०९ ।।

नैरृत्यां लाजतोयैश्च शालितोयैश्च वारुणे।
गन्धामलकतोयैश्च वायव्यां पूरयेत् घटान् ।। २१० ।।

ऐक्षवैश्चरसैस्सौम्ये कुशपद्माक्षतैस्तथा।
ऐशान्यां पूरयेदेवं एकाशीत्यष्टकाष्टके ।। २११ ।।

मानुषावरणस्थानि द्वात्रिंशत्सम्मितान्यथ।
वक्ष्यमाणक्रमाद् द्रव्यैर्न्नवकानि प्रपूरयेत् ।। २१२ ।।

ब्रह्मविल्वकुशाम्भोजान्युदुम्बरकपिप्पलौ ।
शमी च कुमुदार्कौ च तेषां पत्ररसं न्यसेत् ।। २१३ ।।

प्राच्यां मध्यस्थनवके मध्यादीशानपश्चिमम्।
रजनीसहदेवी च शिरीषं सूर्यवर्त्मनी ।। २१४ ।।

सदाभद्रा कुशाग्राणि दूर्वाग्रं च कृताञ्जलिः।
श्यामाकं च नवैतानि दक्षिणस्यां तु पूर्ववत् ।। २१५ ।।

नदीसंगमतीर्थाम्भो देवखातं तटाकजम्।
नैर्झरह्रदहेमाम्भो वापीकूपजमाप्यके ।। २१६ ।।

प्रियङ्गुशिम्बनिष्पाव वेणुमाषकुलस्थकान्।
तिलनीवारमुद्गांश्च सौम्ये तु नवके न्यसेत् ।। २१७ ।।

अनलादिचतुष्कोणेष्वान्तरं यच्चतुष्टयम्।
तच्चतुष्काणि सर्वाणि पयसा पूरयेत् क्रमात् ।। २१८ ।।

त्रीणि त्रीण्यत्र नवकान्यन्तराले स्थितान्यथ।
वास्तुदैवतसंस्थान क्रमेण परिपूरयेत् ।। २१९ ।।

भृशोऽन्तरिक्षः पूषा च भृङ्गराजो मृगस्तथा।
दौवारिकश्शोषरोगौ नागोदित्युदिती पुनः ।। २२० ।।

पर्ज्जन्यश्च तथैतेषां द्वादशस्थानगानि तु।
दधिसक्तुगुलं भस्मधानोडुम्बितमेव च ।। २२१ ।।

बलां चातिबलां चाणुं करम्भं च गवीथुकम्।
महाव्रीहीन् क्रमान्मध्ये द्रव्यद्वादशकं न्यसेत् ।। २२२ ।।

सत्योवितथसंज्ञश्च गृहपूर्वक्षतस्तथा।
गन्धर्वश्च स सुग्रीवः पुष्पदन्तासुरौ पुनः ।। २२३ ।।

मुख्यभल्लाटार्गलाश्च जयन्तेन्द्रौ क्रमेण तु।
नवकान्येषु संस्थानि गन्धाद्भिरभिपूरयेत् ।। २२४ ।।

चतुष्टयबहिर्भाग संस्थितानि त्रिकाण्यथ।
अग्न्यादीशावसानं तु पूरयेत् गन्धवारिभिः ।। २२५ ।।

प्रतिखण्डं परिघटान् पूरयेच्च तदा तदा।
सम्पूर्यैवं समभ्यर्च्य कलशानधिवास्य च ।। २२६ ।।

परेद्युः स्नपयेत् देवं वक्ष्यमाणक्रमेण तु।
उद्धरेत् रुद्रगायत्र्या कलशानखिलानपि ।। २२७ ।।

पाद्याद्यैः पञ्चभिर्देवं स्नपयेत् ब्रह्मपञ्चकैः ।
मध्वादिकं चतुष्कं तु हृदादिकवचान्तिमैः ।। २२८ ।।

अङ्गैस्तु व्योमविद्याया एकाशीत्यष्टके पुनः।
प्रधानकलशस्नानं व्योमव्यापि शिवेन तु ।। २२९ ।।

तत्रत्यपरिकुम्भानां स्नपनन्नेत्रमन्त्रतः।
बहिरावरणे मन्त्रा नमस्ते रुद्रपूर्वकाः ।। २३० ।।

षोडशस्युः तदन्यांस्तु स्नपयेदस्त्रमन्त्रतः।
तन्महेशाय मन्त्रेण चान्तरास्नानमाचरेत् ।। २३१ ।।

पूरणक्रमतस्तेषामुद्धारस्त्वमुना स्मृताः।
अन्या सहस्रकमश प्रक्रियैवमुदीरिता।।

उक्तेषु कलशक्षेत्रेष्विष्टं संपाद्य यत्नतः।
मध्येऽष्टपत्रं सुस्पष्टं पङ्कजं विलिखेदथ।।

चतुरश्रीकृते क्षेत्रे चतुष्षष्टिपदान्विते।
लिखेत् बाह्यावृतेरन्त वृत्तं तद्विभजेत् क्रमात्।।

द्वादशांशं बहिस्त्यक्त्वा दलाग्रस्य च मध्यतः।
अन्तर्भागं चतुर्धा तु कर्णिकादेर्यथाक्रमम्।।

कर्णिकायाः केसराणां दलसन्धेर्दलस्य च।
पदैश्चतुर्भिः प्रत्येकं गात्राणि परिकल्पयेत्।।

पदैस्त्रिभिस्त्रिभिः कुर्यात् कोणानां तु चतुष्टयम्।
गात्रपादान्तरे यद्वा सन्धाण्डमरुसन्निभान्।।

लिखेत् कोणं यथाखत्थपत्रकारं समालिखेत्।
कर्णिकां पीतरजसा दलानि सुसितेन तु।।

श्यामलेनान्तरालं च रक्तेन चतुरश्रकम्।
गात्राणि खेतपीताभ्यां कोणं कृष्णेन पूरयेत्।।

सन्धीन् रक्तेनरजसा विलिख्यैवं तुमण्डलम्।
निक्षिपेत् व्रीहि तण्डुल तिल सिद्धार्थकान् क्रमात्।।

अत्तरोत्तर संस्तीर्ण स्वछाहत नवाम्बरम्।
एवं समास्तृते पीठे कुरा कूर्चानि विन्यसेत्।।

एवं ब्राह्मे प्रकल्प्याथ दैविकाद्यावृतौ पुनः।
द्रव्यकुम्भस्थितिर्यत्र तत्र स्वस्तिकमालिखेत् ।। २३२ ।।

पदान्यन्यानि सर्वाणि यथा शोभं प्रपूर्य च।
व्रीहिभिः पीठिकाः कृत्वा तासुदर्भान् सकूर्चकान् ।। २३३ ।।

विन्यस्य साधनान्यान्याखिलानि समाहरेत्।
दीपांश्च विन्यसेदत्र यथास्थानं समुज्वलम् ।। २३४ ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शिवभागे चतुर्थपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शिवभागः
पञ्चमः पटलः

स्नात्वाचार्यस्समाचम्य नवाम्बरधरश्शुचिः।
देहं संस्कृत्य विधिवत् सकलीकृतविग्रहः ॥ १ ॥

ब्रह्मकुम्भस्य पश्चात्तु समासीनो वरासने।
समाहितस्ततः पूजां प्रारभेत यथाविधि ॥ २ ॥

इष्ट्वा गुरून् गणेशं च निजसव्यापसव्ययोः।
पीठपूजां ततः कृत्वा शक्तिमावाह्य पूजयेत् ॥ ३ ॥

आबध्य पद्ममुद्रां च न्याग्विलं सादयेत् घटम्।
अस्त्रेण क्षालितं वर्म मनुना सूत्रवेष्टितम् ॥ ४ ॥

मूलेन गन्धसंलिप्तं धूपितं प्रणवेन च।
ततश्शोषादिसंस्कारान् कुम्भस्य प्रविधाय च ॥ ५ ॥

दर्भन्यासं सुगन्धाम्भः प्रोक्षणं चाक्षतार्पणम्।
आद्यैस्त्रिभिः पञ्चतत्त्वैः कृत्वा मूलेन संयजेत् ॥ ६ ॥

उत्तानीकरणोद्धारौ पीठे विन्यसनं तथा।
तुरीयपञ्चमाभ्यां च मूलेन च समाचरेत् ॥ ७ ॥

संप्रोक्ष्य तद्घटपुटे तारतः किञ्चिदर्चयेत्।
कुम्भस्यमूलमध्योर्ध्वभागेषु पृथगम्बुजम् ॥ ८ ॥

वर्ज्यर्क्षषोडशदलं स्मृत्वा तेषु प्रविन्यसेत्।
अग्न्यर्केन्दुकलास्तत्तदृग्भिस्सह समष्टिभिः ॥ ९ ॥

संव्याप्यमनुभिस्त्वेताश्चार्चयेदक्षतार्त्तवैः।
कुम्भेऽर्कचतुरर्णेन समावाह्य तदङ्गकैः ॥ १० ॥

साङ्गीकृत्य प्रविन्यस्तेद्दिङ्मध्येषु च तन्मुखे।
कलाविन्दुभवास्सूर्यमनुना च समर्चयेत् ॥ ११ ॥

जननानन्तरं वह्नेः तत्र सम्पादितं घृतम्।
संस्पृश्य तद्घटे भूयः कुम्भमुद्रां प्रदर्श्य च ॥ १२ ॥

ब्रह्माण्डरूपं तं कुम्भं ध्यात्वा सम्यक् विराण्मयम्।
तत्सुषुम्नात्मना ध्यात्वा विन्यसेत् कूर्चमादिना ॥ १३ ॥

तेनैवाभ्यर्च्य तन्मूले हेमरत्नानि विन्यसेत्।
आत्माष्टाक्षरमन्त्रेण तज्जीवत्वेन चार्चयेत् ॥ १४ ॥

तदंगसंघातधिया द्रव्यमूलेन च न्यसेत्।
प्रणवं शक्तिबीजञ्च हंसस्सोऽहं वदेत् पुनः ॥ १५ ॥

स्वाहान्तमुद्धरेदेवं आत्माष्टार्णो मनुस्मृतः।
दोष्णा सामृतबीजेन कुम्भवक्त्रं पिधाय च ॥ १६ ॥

उन्नीय तच्चेतनां च तारेण परमात्मना।
संयोज्य क्षाद्यकारान्तां ताराद्यां च शिरोन्तिमाम् ॥ १७ ॥

लिपिं जप्त्वा द्वादशान्तपद्मगामृतदीधितेः।
अग्नीष्टोमात्मकैर्वरर्णैर्गलितैरमृतात्मना ॥ १८ ॥

धिया सम्पूरयेत् कुम्भमथवारुण पाथसा।
शंखमापूर्याष्टगन्धं विलोड्यावाह्य मुलतः ।। १९ ।।

अभ्यर्च मूलं क्षाद्यन्तां लिपिं पूर्ववदेव तु।
प्रजपन् कलशे सिक्त्वा सम्पूर्याधाधिकं घटम् ।। २० ।।

लिपि पद्मार्चनं कृत्वा मूर्तीं तत्र समाह्वयेत्।
मूलान्ते शिवमूर्त्तये नम इत्युच्चरेत् पुनः ।। २१ ।।

शिवमूर्तिमावाहयामीति मन्त्र उदीरितः।
साङ्गं यष्ट्वा मूर्तिमस्मिन् कलावाहनमाचरेत् ।। २२ ।।

आदाय शङ्खे सलिलं हृन्मन्त्रेणाष्टगन्धकम्।
विलोड्य व्यस्तरूपेण समस्तेनादिना यजेत् ।। २३ ।।

कृशानोर्दशसूर्यस्य द्वादशेन्दोस्तु षोडश।
अकारोकारमार्णानां कलादश दशोरिताः ।। २४ ।।

चतस्रः पञ्च वा बिन्दोः नादजाष्षोडशेरिताः।
शक्तेस्त्रिस्रः शान्तकले उभे संख्योदिताः क्रमात् ।। २५ ।।

धूम्रार्चिरूष्माज्वलिनी ज्वालिनी विष्फुलिङ्गिनी।
सुश्रीस्सुरूपा कपिला हव्यकव्यवहे अपि ।। २६ ।।

तपिनी तापिनो धूम्रा मरीची ज्वालिनि रुचिः।
रुषुम्नां भोगदा विश्वा बोधिनी धारिणी क्षमा ।। २७ ।।

अमृता मानदा पूषा तुष्टी पुष्टी रतिर्धृतिः।
शशिनी चन्द्रिका कान्तिर्ज्योत्स्ना श्रीः प्रीतिरङ्गदा ।। २८ ।।

पूर्णा पूर्णामृता चेति तेजस्त्रयभवाः कलाः।
सृष्टिॠद्धिःस्मृतिर्मेधा कान्तिर्लक्ष्मीर्द्युतिःस्थिरा ।। २९ ।।

स्थितिस्सिद्धिरिति प्रोक्ता यथाक्रममकारजाः।
जरा च पालिनी शान्तिरैश्वरी रतिकामिके ।। ३० ।।

वरदाह्लादिनी प्रीतिर्दीर्घा चोकारसंभवाः।
तीक्ष्णा रौद्री भया निद्रा तन्द्री क्षुत्क्रोधिनी क्रिया ।। ३१ ।।

उत्कारी चैव मृत्युश्च मकाराक्षरजा मताः।
पीताश्वेतारुणसिता विन्दुजानं तयापि वा ।। ३२ ।।

निवृत्तिश्च प्रतिष्ठा च विद्याशान्तिस्तथैव च।
इन्धिका दीपिका चैव रेचिका मोचिका परा ।। ३३ ।।

सूक्ष्मा सूक्ष्मामृता ज्ञानामृता चाप्यायिनी तथा।
व्यापिनी व्योमरूपा च सानन्ता नादसंभवाः ।। ३४ ।।

याद्यैः क्रमोत्क्रमप्रोक्त कभादिद्विद्विवर्णकैः।
आद्यैश्च कपटाद्यैश्च षाद्यैराद्यैः क्रमेण तु ।। ३५ ।।

बीजानि विन्दुसंयुक्तैरेभिरासां प्रकल्पयेत्।
तारपाशेश्वरी बीजसृण्याड्या प्रोत्स्वबीजतः ।। ३६ ।।

इच्छाज्ञानक्रियाश्शक्तेश्चिदानन्दे तु शान्तजे।
जाततत्सत्रयंबकाद्यास्तेजसामृचईरिताः ।। ३७ ।।

हंसाद्यश्च प्रतत्पूर्वस्त्र्यम्बकाद्यस्तदादिकः।
विष्णुराद्यश्च पञ्चैता ॠचस्तारांशसंभवाः ।। ३८ ।।

मं वह्निमण्डलायेति दशधर्मप्रदेति च।
कलात्मने नतिं ब्रूयादेवं प्राथमिको मनुः ।। ३९ ।।

अं सूर्यमण्डलायेति द्वादशार्थप्रदेति च।
कलात्मने नम इति द्वितीय मनुरुद्धृतः ।। ४० ।।

उं सोममण्डलायान्ते प्रोक्ता षोडशपूर्वकम्।
कामप्रदकलात्मने नम इत्यपरो मनुः ।। ४१ ।।

एवं समष्टिमन्त्रास्तु सम्प्रोक्तास्त्रैजसाः क्रमात्।
अकारब्रह्मपृथिवीगन्धघ्राणेत्युदीर्य च ।। ४२ ।।

अथोपस्थानन्दसृष्टि निवृत्तीति प्रकीर्त्तयेत्।
कलात्मने नमोऽन्तोऽयं मन्त्रः प्राथमिकोमतः ।। ४३ ।।

उकारविष्णवब्सान्ते जिह्वापायुविसर्गकान्।
स्थितिप्रतिष्ठेत्याभाष्य नमोन्तं च कलात्मने ।। ४४ ।।

वदेद् द्वितीयमन्त्रोऽयं तृतीयः कथ्यते मनुः।
मकाररुद्रेत्याभाष्य तेजोरूप इतीरयेत् ।। ४५ ।।

चक्षुः पादेति संप्रोक्त्वा गतिसंहार इत्यपि।
विद्याकलात्मने नम इति मन्त्रं समुद्धरेत् ।। ४६ ।।

बिन्द्वीश्वरवायुस्पर्शत्वक्पाण्यादान इत्यापि।
प्रोक्त्वा तिरोभाव शान्तिकलात्माद्यं समुद्धरेत् ।। ४७ ।।

नादं सदाशिवाकाशशब्दश्रोत्रावसानतः।
वाग्वचनानुग्रहान्ते शान्त्यतीतादिकं वदेत् ।। ४८ ।।

एवं समष्टिमनवः प्रोक्तास्तारांश संभवाः ।
शक्तिस्तारश्च सम्प्रोक्ते समष्टीशक्तिशान्तयोः ।। ४९ ।।

तारं पाशं तथा शक्तिमङ्कुशं यादिसान्तकान्।
त्रयोदशस्वरोपेतं वियद्बिन्दुयुतं च सः ।। ५० ।।

अजपां वह्निकलानामित्यन्तं मनुमुद्धरन्।
पृथक् संयोजयेदेनमूर्ध्वांशेषु क्रमात् सुधीः ।। ५१ ।।

पूर्वं प्राणा इह प्राणा पुनर्जीव इहस्थितः।
पुनस्सर्वेन्द्रियाण्यादि वाङ्मनश्चक्षुरक्षरम् ।। ५२ ।।

श्रोत्रघ्राणयुतं प्राणा इहैवागत्य संयुतम्।
सुखं चिरं तिष्टन्तु स्वाहेत्यूर्ध्वांशास्त्रयः ।। ५३ ।।

क्रमात् वदेत् सूर्याद्यमन्येषु स्मृतो सुस्थापने मनुः।
लिप्या मूलेन वा बिन्दोरनन्तकलयाऽथवा ।। ५४ ।।

चतुर्णवतिसंख्यायाः पूर्त्यर्थमभिवाहयेत्।
तत्तद्वर्ग्यास्समायोज्य कलाश्शंखजलेस्पृशन् ।। ५५ ।।

तदृचस्तत्समष्टीश्च स्वासुसंस्थापनाणुभिः।
सञ्जप्यमूलेनावाहय साङ्गीकृत्याथ तज्जलम् ।। ५६ ।।

निषिच्य कलशे व्याप्य विन्यसेत् ताः कलाः क्रमात्।
आधारस्त्रितये स्मृत्वा पङ्क्त्यर्कस्वरसम्मितैः ।। ५७ ।।

दलैरुपेतमम्भोजत्रयं तद्दलगाः कलाः
विन्यसेत् तैजसीः पूर्वं ततस्तारांशसंभवाः ।। ५८ ।।

पादे सन्ध्यष्टके साग्रद्वयेसृष्टिकला न्यसेत्।
न्यसेत् स्थितिकला बाह्वोस्सन्ध्यग्रेषु च पादवत् ।। ५९ ।।

पायौ च वृषणे गुह्ये नाभौ कुक्षौ तथा हृदि।
पार्श्वयोः पृष्टककुदोः न्यसेत् तीक्षणादिकाः कलाः ।। ६० ।।

गले वक्त्रभ्रूयुगके न्यसेत् विन्दुकलाः क्रमात्।
प्रतिलोमस्वरस्थाने विन्यसेत् नादजाः कलाः ।। ६१ ।।

ससमष्टभिः ॠङ्मन्त्रैस्सप्राणस्थापनाणुभिः।
व्यापयेच्च कलान्यासस्थानेषु च तदा तदा ।। ६२ ।।

प्रणवत्रितयं चोर्वोरजपात्रितयं हृदि।
स्पृशेत् कराभ्यां सञ्जप्य हृदिस्थेति जपेद्धृदि ।। ६३ ।।

हृदिस्था देवता सर्वा हृदये नित्यसंस्थिता।
हृदि सर्वं समर्पयामि हृदि प्राणाः प्रतिष्ठिताः ।। ६४ ।।

आधारत्रितये शक्तिकलाश्शान्तिकले हृदि।
न्यसेद्वाव्यापयेत्ताभिः सर्वाङ्गे पञ्चभिस्तु वा ।। ६५ ।।

मूलाङ्गैस्सकलीकृत्य समाराध्य च मूलतः।
तत आवाहयेत् कुम्भे विद्यादेहमनन्यधीः ।। ६६ ।।

मूलान्ते प्रवदेद्विद्या देहाय नम इत्यतः।
विद्यादेहमावाहयाम्येवमेषमनुः स्मृतः ।। ६७ ।।

अनेनाथ त्रिशो व्याप्य सकलीकृत्य पूजयेत्।
तत्वव्यष्टि समष्टीनां कुर्यादावाहनं ततः ।। ६८ ।।

तत्त्वमन्त्रं समुच्चार्य षष्ट्यन्तं प्रवदेच्चतत्।
प्रोक्त्वा प्राणादिकान् पञ्चषष्टयाऽन्तः करणानि च ।। ६९ ।।

सम्बुद्ध्याजीवमागच्छयुग्मं संसोऽन्तथेश्वरीम्।
अजपां परमात्मानं वह्निजायां तथैव च ।। ७० ।।

जीवमावाहयाम्यन्तं षष्ट्या तत्वमनुं वदेत्।
एवं शिवादितत्वानि समावाह्य हृदम्बुजात् ।। ७१ ।।

योजयेत् शङ्खसलिले पुष्पाञ्जलिपुरस्सरम्।
संयोज्य कलशे तत्तु तत्वन्यासं विधाय च ।। ७२ ।।

मूलेनाभ्यर्च्य भूयोऽपि शङ्खमापूर्य पाथसा।
पञ्चतत्त्वादिमं प्रोक्त्वा नमसारहितं चतत् ।। ७३ ।।

ईशानस्य ततः प्रोक्त्वा प्राणापानादिकान् वदेत्।
वह्निजायन्तमीशानेत्यादि ब्रह्माण्डतत्त्वके ।। ७४ ।।

ईशानस्य जीवमावाहयामीति मनु स्मृतः।
एवमावाह्य सम्पूज्य कलशे स्थापयेदसून् ।। ७५ ।।

तत्त्वाणुं विनतीतिमीशानात्मने नमसा वदेत्।
अनेन मनुनाव्याप्य पूजयेत्तदनन्तरम् ।। ७६ ।।

एवमन्यानि चत्वारि मन्त्राण्यपि समुद्धरेत्।
पुरुषश्च तथाघोरो नामदेवस्तथैव च ।। ७७ ।।

सद्योजातश्च सम्प्रोक्ताः क्रमात्तेषां तु मूर्त्तयः।
व्यष्टिरेवं समुद्दिष्टा समष्टिरभिधीयते ।। ७८ ।।

तत्त्वानि पञ्च सम्प्रोक्ता नमसा रहितान्यपि।
ईशादिमूर्तिनामानि समस्यामन्तमुच्चरेत् ।। ७९ ।।

पूर्ववद्वह्निजायान्तं प्राणापनादिकान् वदेत्।
ब्रह्माणि पञ्च सम्प्रोक्त्वा षष्टयेशाद्यंतु पूर्ववत् ।। ८० ।।

जीवमावाहयाम्यन्तः समष्ट्याख्योमनुः स्मृतः।
तत्वानि पञ्च सम्प्रोक्त्वा नमसा रहितानि तु ।। ८१ ।।

समस्येशादिकं ब्रूयादात्मने नमसान्वितम्।
पूजयेदमुना व्याप्य प्राणसंस्थापनादनु ।। ८२ ।।

एवं व्यष्टिसमष्टीतु समावाह्य पृथक् पृथक्।
मूलेसम्पुटितेनाथ प्रणवत्रितयाणुना ।। ८३ ।।

कृत्वा परावाहनां च चिदात्मकममुं नयेत्।
अश्वत्थसहकारादिपल्लवैरस्त्रमन्त्रतः ।। ८४ ।।

फलतण्डूलदर्भाग्रस्फुरच्चाक्रिकया तथा।
पिधाय कुम्भवदनं वस्त्रयुग्मेन वर्मणा ।। ८५ ।।

आवेष्ट्य तारोपचार मूलैरावाहयेन्ततः।
त्रिशस्संव्याप्य विन्यस्येत् सूक्तवक्त्राङ्गकैरथ ।। ८६ ।।

ततस्संव्याप्य विन्यस्येत् लिपितत्व षडध्वनः।
मन्त्राक्षराणि विन्यस्य पुनरङ्गानि विन्यसेत् ।। ८७ ।।

पुनर्विचिन्तयेदेनं ध्यानसूत्रोक्तमार्गतः।
मुद्राः प्रदर्श्योपचारान् दत्वा सम्पूजयेदथ ।। ८८ ।।

तारोपचारमूलैश्च सूत्रवक्त्राङ्गहेतिभिः।
मूर्त्त्यादिपरिवारैश्च सम्पूज्यास्मै निवेद्य च ।। ८९ ।।

शेषोपहारान् दत्वा प्रसन्नार्चां विधाय च।
सहस्रावर्ति सञ्जप्य स्पृशन्मूलमनन्यधीः ।। ९० ।।

रक्षामस्त्रेण कृत्वाथ कलशानितरान्यजेत्।
पूर्वमेव घटानस्त्रक्षालितान् वर्ममन्त्रतः ।। ९१ ।।

वेष्टितान् गुणितैस्सूत्रैर्धूपितान् प्रणवेन तु।
न्याग्बिलान् सादयेत् पीठे पूरणक्रमतो खिलान् ।। ९२ ।।

प्रतिखण्डं पीठपूजां कृत्वा संस्कृत्य च क्रमात्।
सम्पूज्योत्तानितेष्वेषु द्रव्यविन्यासमाचरेत् ।। ९३ ।।

पाद्याद्यैरभिपूर्याथ पूर्वोक्तैस्स्वस्वमन्त्रकैः।
आवाहय खण्डशोऽभ्यर्च्य निवेद्याथ प्रसादयेत् ।। ९४ ।।

अथाधिवासहोमांश्च विदद्ध्युर्गुरुमूर्त्तिपाः।
ईशानेन गुरुर्मध्ये समुपस्थाय पावकम् ।। ९५ ।।

तस्माद् वह्न्यंशमादाय गुरुदत्तं तु मूर्त्तिपाः।
प्रागादिपारिकुण्डेषु कृत्वा चोल्लेखनादिकम् ।। ९६ ।।

स्वद्रव्यहोममनुभिः निक्षिपेयुर्विभावसुम्।
यद्वाग्निं समुपस्थाय मध्ये सप्तत इत्यृचा ।। ९७ ।।

विहरे दृग्भिराभिस्तु परिकुण्डेषु पावकम्।
ऐन्द्रेग्निमील आग्नेय्यामग्निः पूर्वेभिरित्यृचा ।। ९८ ।।

आग्निर्होता तथा याम्ये यदङ्गेति च नैर्ऋते।
उपत्वाग्ने च वारण्यां वायव्यां तु स नः पिता ।। ९९ ।।

अग्निं दूतमुदीच्यामप्याग्निमग्निं च शाङ्करे।
प्रारभ्याग्निमुखं सर्वे प्रागिध्महवनादथ ।। १०० ।।

आराध्यपीठमावाह्य देवमभ्यर्च्य पावके।
इध्माघारादिकं हुत्वा पुंसा पक्वं च होमयेत् ।। १०१ ।।

पूजामन्त्रैर्घृतं हुत्वा पुनर्द्रव्याणि होमयेत्।
समिदाज्यचरूल्लाँजान् सर्षपांश्चतिलान् यवान् ।। १०२ ।।

व्रीहीन् सक्तून् पुनश्चाज्यमीशानेन हुनेत् गुरुः।
दिक्षु तत्पुरुषाघोरसद्यवामक्रमेणतु ।। १०३ ।।

ब्रह्माङ्गैर्हृच्छिखावर्म शिरोभिर्विदिशासु च।
पलाशखदिराश्वत्थप्लक्षन्यग्रोधविल्वजाः ।। १०४ ।।

औदुम्बराश्च काष्मर्यस्समिधोन्त पलाशजाः।
व्योमव्यापि दशार्णेन पूर्णां द्रव्यान्तरे हुनेत् ।। १०५ ।।

एकं वा पञ्च वा कुर्यात् कलशस्यानुरूपतः।
एकं चेदीशमनुना पञ्च चेत् ब्रह्मभिर्हुनेत् ।। १०६ ।।

समिधस्तोरणद्रूत्था यद्वा पालाश्य एव वा।
होमशेषं समाप्याथ सम्पातद्रव्यवारिभिः ।। १०७ ।।

प्रतिकुम्भंतु संस्पृश्य कलशानधिवासयेत्।
मङ्गलाङ्कुरपात्राणि परितो मङ्गलाष्टकम् ।। १०८ ।।

यथास्थानं प्रदीपांश्च विन्यसेत् प्रज्वलच्छिखान्।
शङ्खं चक्रं ध्वजादर्शौ वृषमङ्कुशचामरे ।। १०९ ।।

मत्स्ययुग्मं याज्ञिकद्रुसमुत्थं मङ्गलाष्टकम्।
वीथीस्सम्मर्ज्य वासोभिः दर्भैराच्छाद्यतान् घटान् ।। ११० ।।

उपविश्याथ कलश क्षेत्रबाह्ये गुरूत्तमः।
तारेणैकात्म्यमापाद्य कलशानां परात्मनि ।। १११ ।।

पृथिव्यादि प्रकृत्यन्तं प्रकृत्यादि धरान्तिमम्।
विलापनं सर्जनं च तत्त्वानां प्रविधाय च ।। ११२ ।।

कलशेषु नियोज्याथ चितिमात्मनि संहृताम्।
षडध्वनोऽथ विन्यस्य पीठपूजापुरस्सरम् ।। ११३ ।।

आवाह्य सकलीकृत्य सम्यगिष्ट्वा निवेद्य च।
मन्त्रेणानेनाष्टदिक्षु परितो बलिमाहरेत् ।। ११४ ।।

देवं रुद्रं पुरस्कृत्य इमं बलिं प्रतिगृह्णन्तु।
गृह्णन्तु सर्वभूतानि पैशाचान्तं यजामहे ।। ११५ ।।

आचम्याथ प्रविश्यान्तर्न्निवेद्यस्य समर्पणम्।
विसर्जनं च कृत्वाथ प्रसन्नार्चां समाचरेत् ।। ११६ ।।

शुद्धाभवन्त्विमे कुम्भास्सकुशास्सापिधानकाः।
वातातपपरीताश्च शुभलक्षणसंयुताः ।। ११७ ।।

पञ्चविंशतिधा शंम्भोस्तत्त्वभेदेन तिष्टतः ।
द्रव्ये यत्ताश्रयास्सर्वास्संगच्छन्तां विभूतयः ।। ११८ ।।

आभ्यां मनुभ्यां सम्प्रोक्ष्य शिष्टसम्पातसर्पिषा।
कलशानस्त्रमन्त्रेण विकिरेदक्षतार्त्तवैः ।। ११९ ।।

शास्त्रोदितमिदं चास्तु स्नपनं देवनिर्मितम्।
अनेन स्नपनेनास्तु प्रसन्नो भगवान् हरः ।। १२० ।।

अनेन मनुना प्रार्थ्य बद्धाञ्जलिपुटो गुरुः।
अर्घ्यं दत्वावसानीयं रक्षेत् तालत्रयादिना ।। १२१ ।।

प्रासादाग्रे ततः स्थित्वा पुष्पमाराध्य साञ्जलिः।
विज्ञापयेद् देवदेवमधिवासः कृतादिना ।। १२२ ।।

अधिवासः कृतो देवः स्नपनाय मया तव।
क्षणेन मे प्रसादोऽस्य क्रियतां परमेश्वर ।। १२३ ।।

ततो मण्डपमासाद्य समासीनो निजासने।
ध्यायं ध्यायं परं तत्त्वां विनिद्रस्तु निशां नयेत् ।। १२४ ।।

अथ प्रभातकृत्यान्ते स्वाचान्तश्शुद्धमानसः।
विधाय विधिना देहशुद्धिमात्मार्चनं तथा ।। १२५ ।।

द्वास्थ पूजापूर्वमन्तः प्रविश्यार्घ्यं प्रदाय च।
निर्माल्यमपनीयाद्भिरभिषिच्यनिवेद्य च।। १२६ ।।

आराध्य पुष्पनिकरं देवदेवस्य पादयोः।
गुरुविघ्नार्चनं कृत्वा पीठपूजां विधाय च ।। १२७ ।।

आवाह्य देवं विन्यस्य लिपितत्त्वमनूनपि।
अर्घ्यादि दत्वा सम्प्राप्ते स्नानकालेऽभिषिच्य च ।। १२८ ।।

अर्चयित्वा च रक्षां च कृत्वास्त्रेण बहिर्व्रजेत्।
प्रविश्य मण्डपं सर्वकुम्भैकात्मधियागुरुः ।। १२९ ।।

प्राग्वदभ्यर्च्य तारेण पुष्पाञ्जलिपुरस्सरम्।
पृथग्भावं भावयित्वा प्रतिखण्डं समर्च्य च ।। १३० ।।

गुरूक्तरीत्या कुम्भानां तत्तत्तत्वात्मतां स्मरन्।
पुष्पैराराध्य सम्प्राप्य प्रागुद्धार्य घटान्तिकम् ।। १३१ ।।

नीराज्यार्घ्यं प्रदायान्तरुपनीयाथ तं घटम्।
अर्घ्यं प्रदाय नीराज्य कलशेनाभिषिच्य च ।। १३२ ।।

सिञ्चेत् तत्परिकुम्भैश्च यदा तेषां तु सम्भवः।
अर्चयित्वा निवेद्याद्भिरभिषिच्यान्तरान्तरा ।। १३३ ।।

प्रतिखण्डं तन्महेशमनुना परमेश्वरम्।
तन्महेशाय विद्महे वाग्विशुद्धाय धीमहे ।। १३४ ।।

(तन्नशिवः प्रचोदयात्) एवमर्घ्यादि कलशैरपि तंस्नापयेत् प्रभुम्।
अथमण्डपमासाद्य कुम्भराजे च पावके ।। १३५ ।।

कृत्वा पुष्पाञ्जलिं किञ्चित् ब्राह्मं कलशमर्चयेत्।
कृत्वा नान्दीमुखं दानं विप्रेभ्यश्च यथाबलम् ।। १३६ ।।

ध्वजतोरणकुण्डादि संश्रितामखिलां चितिम्।
उद्वास्य ब्रह्मकलशे पीठशक्तिं च योजयेत् ।। १३७ ।।

साङ्गं संरक्ष्य नीराज्य स्वयमुद्धृत्य देशिकः।
सोत्तरीय शिष्यस्य हस्ते कलशमर्पयेत् ।। १३८ ।।

दीपनीराजने तद्वत् कर्करी देशिकस्तथा।
ब्रह्मकुम्भघटेशौचकर्त्ता याने क्रमस्मृतः ।। १३९ ।।

प्रसादं च परीत्याथ द्वारि चार्घ्यं प्रदाय च।
अन्तः प्रविश्य वर्धन्या जलैस्सिक्त्वा प्रदक्षिणम् ।। १४० ।।

ततो देवं तु नीराज्य कुम्भेशेनाभिषिच्य च।
त्रितत्वमनुभिर्न्यस्त्वा लिपितत्वमनूनथ ।। १४१ ।।

कृत्वा मौहूर्तिकं दानं देवं नीराज्य यत्नतः।
ब्रह्मकुम्भं समादाय ध्यात्वादेवमुमापतिम् ।। १४२ ।।

शिवजीवमयं घटान्तरुद्यद्द्रुतजाम्बूनदसप्रभम् ।
स्फुरिताखिलतत्वविग्रहेऽस्मिन् विधिरन्ध्राननतः प्रणीय चान्तः
।। १४३ ।।

निखिलाम् तनुमश्नुवानमीक्षमाणान्नखिलाधारपदेषु विश्रमय्य।
हृदयाब्जगतेष्टमन्त्रमूर्त्तौऽज्वलदर्कप्रतिमं विभावयन् तत्
।। १४४ ।।

तत्स्नपयन् विधिकुम्भचिन्मयोदैः परिपूर्णाय समर्पितार्त्तवौ
घः न्यसनं प्रविधाय तत्र चासुप्रभृतीनां सकलं विभावयेत्तम्।
जीवपुर्यष्टकमनुलिपितत्वषडध्वभिः ।। १४५ ।।

न्यस्त्वादेवं समाराध्य पायसान्नं निवेद्य च।
किञ्चिदिष्ट्वाथ नीराज्य रक्षामस्त्रे कल्पयेत् ।। १४६ ।।

बीजं नमश्शिवायान्ते प्राणापानादिकान् क्रमात्।

आत्मने नाति संयुक्तान् ब्रूयान्मन्त्रा दशेरिताः ।। १४७ ।।

हौं ह्यैं ह्वं ह्वीं ह्लामिति च बीजानां पञ्चकं क्रमात्।
प्राणादिपञ्चकं प्रोक्तं तथा नागादिपञ्चकम् ।। १४८ ।।

प्राणापानव्यानोदानसमाना इति ते स्मृताः।
नागः कूर्मश्च कृकलोदेवदत्तो धनञ्जयः ।। १४९ ।।

पादनासान्तरे प्राणमपानं पृष्ठतस्ततः।
कट्यन्तमङ्गे सकले व्यानं व्यापितया न्यसेत् ।। १५० ।।

आहृत्कुक्षेरुदानं च नाभेराहृदयं परम्।
आस्योदृशोर्न्नासिकयोर्न्नागादि त्रितयं न्यसेत् ।। १५१ ।।

विन्यस्येद्व्यापकत्वेन देवदत्तं धनञ्जयम्।
अङ्गुल्योऽङ्गुष्ठतघुक्तजर्ज्राद्याः पञ्चकद्वये ।। १५२ ।।

जीवन्यासं विधायैव न्यसेत् पुर्यष्टकं क्रमात्।
बुद्ध्यहङ्कारचित्तानि पञ्चतत्त्वानि ते क्रमात् ।। १५३ ।।

बुद्ध्यादित्रितयं यद्वा तन्मात्राणीह पञ्च च।
हृत्पद्मस्याष्टपत्रेषु कर्णिकायां न्यसेत् सुधीः ।। १५४ ।।

अष्टाक्षरेण पुटितं शिवतत्वमनन्यधीः।
अथ हृत्पुण्डरीकस्य दिग्दलेषु च मध्यतः ।। १५५ ।।

ब्रह्माणि पञ्चतत्वानि विन्यसेत् परमेशि तु।
पञ्चतत्वैः कादिषु च षट्त्रिंशत्तत्वकैः पुनः ।। १५६ ।।

विन्यस्य तत्त्वैस्तैरेव स्थितिन्यासं समाचरेत्।

शिखाद्युपस्थपर्यन्तं धरादिव्योमपश्चिमम् ।। १५७ ।।

स्वस्वस्थानेषु विन्यस्येत् स्थितिन्यासोऽयमीरितः।
अवस्रुतैः प्रतिद्रव्यमद्भिश्च तदनन्तरम् ।। १५८ ।।

नन्द्यादि परिवारांश्च क्षेत्रपालान्तमुक्षयेत्।
कर्त्तारं च ततो भक्तान् प्रोक्षयेत सकलानपि ।। १५९ ।।

अथ सम्पूज्य विधिना निवेद्य च महद्धविः।
प्रीणयित्वाग्निरूपंतं कृत्वा च परिषद्बलिम् ।। १६० ।।

आचम्यान्तः प्रविश्याथ समर्प्यैतद् विसृज्य च।
शेषोपहारान् दत्त्वास्मै प्रसन्नार्चां विधाय च ।। १६१ ।।

सहस्रावर्ति सञ्जप्य देवस्य हृदयं स्पृशन्।
पुष्पाञ्जलिं ततः कृत्वा रक्षामस्त्रेण कल्पयेत् ।। १६२ ।।

तीर्थं दत्वाथ भक्तेभ्यः स्तुत्वा नत्वा क्षमापयेत्।
मूर्त्तिपेभ्यः सदस्येभ्यो होमकर्त्तृभ्य एव च ।। १६३ ।।

पारायणादि जप्तृभ्यः कर्त्ता सन्तुष्टमानसः।
गुरवे च यथाशक्ति दद्याद् हेमादिदक्षिणाम् ।। १६४ ।।

सार्वजन्यं ततोऽन्नाद्यं तद्दिनं तु समाचरेत्।
दिशा होमं ततः कुर्यादाचार्यस्तु परेऽहनि ।। १६५ ।।

इन्द्रादिबलिपीठानामुदग्भागे समूर्त्तिपः।
उपलिप्य निधायाग्निं स्वकल्पोदित वर्त्मना ।। १६६ ।।

विधायाग्निमुखं सर्वे दक्षिणे कलशार्चनम्।

परिधिस्थापनात्पूर्वं कृत्वा च परिधिं न्यसेत् ।। १६७ ।।

पक्वहोमं ततः कुर्यादिध्माघारादिपूर्वकम्।
इन्द्रक्रतुमिति प्राच्यामग्निं दूतं हुताशने ।। १६८ ।।

नाके सुपर्णं याम्यायां नैर्ऋत्यां मोषुणः परा।
यं रक्षन्तीति वारुण्यां वायवायाहि पावने ।। १६९ ।।

सोमं राजानं वरुणं सौम्ये शार्वे त्र्यम्बकम्।
एभिर्मन्त्रैः पञ्चतारान् पुरोऽनूच्य यथाक्रमम् ।। १७० ।।

तत आज्याहुतीर्हुत्वा पूजामन्त्रैः सकृत् सकृत्।
पृथगष्टोत्तरशतं चतुर्द्रव्याणि होमयेत् ।। १७१ ।।

पलाशखदिराश्वत्थप्लक्षन्यग्रोधसम्भवाः।
औदुम्बराश्च काष्मर्य समिधस्तु प्रकीर्त्तिताः ।। १७२ ।।

पलाश्य एव वा ग्राह्याः सर्वत्र समिधः क्रमात्।
इन्द्रादीनां नाममन्त्रा द्रव्य होमाय कीर्त्तिताः ।। १७३ ।।

जात्याधिपत्यहेत्यादिसंयुक्ताः केवलास्तु वा।
कार्या पूर्णाहुतिर्व्योमविद्यया चान्तरान्तरा ।। १७४ ।।

ततस्स्विष्टकृतं हुत्वा होमशेषं समाप्य च।
प्रणीता जलसम्पातभस्माद्यं कलशेक्षिपेत् ।। १७५ ।।

संक्षाल्य दर्भमृत्वग्भिः संघृष्य बलिपीठकाः।
भूयोऽभिषिच्य भूतानां संहारं शोषणादिकम् ।। १७६ ।।

भूतसृष्टिं च कृत्वाथ पद्मान्तं पीठमर्चयेत्।

स्वस्वनामभिरावाह्य तासु वासवपूर्वकान् ।। १७७ ।।

प्रकल्प्य प्रणवेनाङ्गमर्घ्याद्यमुपचर्य च।
कलशेनाभिषिच्याथ किञ्चिदभ्यर्चने कृते ।। १७८ ।।

हुतशिष्टेन हविषा विकीर्य सजलं बलिम्।
पुष्पमाराध्य रक्षेच्च दिक्ष्वष्टास्वेवमाचरेत् ।। १७९ ।।

कृत्वैवमथ मातृणां पीठिकाश्शोधयेत् क्रमात्।
प्राग्वदग्निमुखं कृत्वा दक्षिणे कलशान् नव ।। १८० ।।

सम्पूर्य वीरभद्रादिमन्त्रैरावाह्य पूजयेत्।
मध्यादि भूयः पक्वं तु हुत्वा तत्पुरुषेण च ।।१८१ ।।

वीरभद्रादिमनुभिः चतुर्द्रव्यं तु होमयेत्।
समाप्य होमं संशोध्य कलशैरभिषिच्य च ।। १८२ ।।

सम्पूज्य वीरभद्रादीन् पीठिकासु बलिंहरेत्।
ततश्चण्डेश्वरस्यापि पक्वान्ते स्वीयमन्त्रतः ।। १८३ ।।

चतुर्द्रव्यहुतं कृत्वा प्राग्वत् शेषं समाचरेत्।
महापीठस्योत्तरतः स्थण्डिलेऽग्निं निधाय च ।। १८४ ।।

कृत्वाग्निमुखमाराध्य दक्षिणे कलशान् नव।
पक्वं पुरुषगायत्र्या हुत्वाज्येन तु होमयेत् ।। १८५ ।।

हरसेनस्य नाम्नाष्टशतं तारादिकेन तु।
अष्टाविंशति संख्यं वा पूर्णां दत्वाथ देशिकः ।। १८६ ।।

सम्पातं मध्यकलशे सिक्त्वा भूतिदपूर्वकैः।

अष्टाष्टवारमाज्येन हुत्वा पूर्णां पृथक् ददेत् ।। १८७ ।।

पृथक् पृथक् च सम्पातमर्चयेत् कलशाष्टके।
चतुर्द्रव्यं तु मूलेन हुत्वा होमं समाप्य च ।। १८८ ।।

बलिपीठं तु संशोध्य पीठपूजापुरस्सरम्।
आवाह्य सकलीकृत्य हरसेनमिहोपरि ।। १८९ ।।

अधः पीठाष्टके तद्वत् भूतिदादीन् प्रकल्प्य च।
आसनस्वागतार्घ्यादीन् दत्त्वा नीराजनान्वितम् ।। १९० ।।

मध्यादिकलशैः सर्वानभिषिच्यार्चने कृते।
होमशिष्टान्धसा दत्त्वा बलिं सर्वान् क्षमापयेत् ।। १९१ ।।

दिशा होमं विधायैवं रात्रौ भूतबलिं हरेत् ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शिवभागे पञ्चमपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शिवभागः

षष्ठः पटलः

देहसंस्कारमात्मार्चां शङ्खपूरणमर्चनम्।
अभिधास्यामि तद्युक्तास्सकलास्तु क्रियामताः ।। १ ।।

स्नात्वाचम्य विधानेन समासीनो वरासने।
वन्देत साञ्जलिकरस्स्वगुरून् गणनायकम् ।। २ ।।

करयोस्तलपृष्ठपार्श्वेषु पाशुपतास्त्रतः।
संव्याप्यास्त्रौजसा दग्धाविति बाहूविचिन्तयेत् ।। ३ ।।

व्याप्यमूलाणुना बाहू परौ मन्त्रमयौ स्मरेत्।
न्यस्त्वार्णाङ्गान्यङ्गुलीषु तलान्तं युगपद्वयोः ।। ४ ।।

आभ्यां कराभ्यां तनुयात्ततः पाशुपतास्त्रतः।
तालत्रयं दिशाबन्धमग्निप्राकारमेव च ।। ५ ।।

भानुवारादिजापासु संरोधक्रमवर्धिते।
शब्दार्थभुवनस्फूर्जासमष्टयात्मन्यनन्यधीः ।। ६ ।।

आस्थाय भूमनिस्वस्मिन् नाडीशोधनमाचरेत्।
अस्त्रासुरोधनाद्यद्वा तारांशासु निरोधनात् ।। ७ ।।

विमुच्यदक्षनाड्यामित्यग्निसंख्यं तयानिलम्।
षडाधारं तु समापूर्य कुम्भयित्वार्कवारतः ।। ८ ।।

व्यामुञ्चेदीडया तद्वदुमेडां परिशोध्य च।
मुञ्चेत् पिङ्गलतया तद्वदुभाभ्यां परिपूर्य च ।। ९ ।।

नाडीद्वन्द्वानुरोधेन परिपूर्णं तु मारुतम्।
सुषुम्नायां समाकृष्य जपन्ममिति षट्ततः ।। १० ।।

सन्धार्यादित्यवारं तु निखिलग्रन्थिभेदनम्।
कृत्वा तां ब्रह्मनाडीं तु परिशोध्यशिताशयः ।। ११ ।।

व्यामुञ्चेत् पिङ्गलेडाभ्यां व्यत्ययेनाथमारुतम्।
शुद्धब्रह्मपथोल्लासी परमार्चिष्कलोदयात् ।। १२ ।।

जाग्रज्जीवपुनर्मोहमीषद्दुर्वासनापहम्।
स्वरवारं जपन्स्तारं रेचयेद् दक्षयानिलम् ।। १३ ।।

ततस्स्वस्थानमास्थाय पूरयेदिडयानिलम्।
दन्तसंख्यं तद्द्विगुणं ब्रह्मनाड्यां तु कुम्भयोः ।। १४ ।।

तदा स्वपरमैश्वर्यं भावयेन्निशिताशयः।
उन्नीय हंसमनुना जीवमाधारचक्रतः ।। १५ ।।

संगमय्यार्त्तपद्मस्थ परमात्मनि तं पुनः।
वक्ष्यमाणक्रमेणाथ क्ष्मादिभूतानि संहरेत् ।। १६ ।।

पादाग्रनाभिहृदय ग्रीवाचिल्लियुगान्तरे।
पृथिव्यादीनि भूतानि कल्पयेत् स्वस्वमण्डले ।। १७ ।।

चतुरस्त्रं धराबिम्बमष्टशूलविभूषितम्।
अर्धेन्दुसदृशं बिंबमाप्यं पङ्कजसंयुतम् ।। १८ ।।

त्रिकोणं स्वस्तिकोपेतमाग्नेयं मण्डलं स्मृतम्।
षड्बिन्दुलाच्छितं वृत्तं वायुमण्डलमीरितम् ।। १९ ।।

वृत्तं व्योम्नः स्वस्वभूतद्युतिभाञ्ज्यप्यमूनिहि।
घ्राणोपस्थसमायुक्तां गन्धादिषु गुणान्विताम् ।। २० ।।

जिह्वा वायुयुतं तोयं रसाद्यब्धिगुणान्वितम्।
चक्षु पादयुतं वह्निं रूपादित्रिगुणान्वितम् ।। २१ ।।

त्वक्पाणिसंयुतं वायुं स्पर्शादिद्विगुणान्वितम्।
शब्दैकगुणमाकाशं श्रोत्रवागन्वितं तथा ।। २२ ।।

शब्दैस्पर्शरूपरसगन्धाः पञ्चगुणास्मृताः।
पीताच्छारुणधूम्रासितानि क्ष्मादीनि च क्रमात् ।। २३ ।।

चतुरङ्गुलमूर्ध्वोर्ध्वभ्रूमध्यात् कल्पयेत् ततः।
मनोहङ्कारबुद्धींश्च प्रकृतिं च यथाक्रमम् ।। २४ ।।

ह्लामादिबीजमुच्चार्य भूतनाम ततो वदेत्।
आत्मने हुंफडन्तं च मनवः पञ्चकीर्त्तिताः ।। २५ ।।

एभिः स्वगुणसंख्यं तु पञ्चविंशतिसंख्यया।
प्राणानायम्य संहृत्य तन्मात्रासु विलाप्य च ।। २६ ।।

ऊर्ध्वोर्ध्वं व्याप्य तं भूते संहरेत्स्वस्वकारणे।
व्यापने पञ्चतत्त्वानि मनवः प्रतिलोमतः ।। २७ ।।

भां भीं भूं पृथगपृथक् बीजानि मन आदिषु।
आत्मने हुं फडन्तत्वं तेषां पूर्ववदेव तु ।। २८ ।।

योजयेत् हृच्छिवायार्णं बीजस्योपरि सर्वतः।
एकैकवारमायम्य पञ्चविंशतिसंख्यया ।। २९ ।।

संहृत्य व्याप्योर्ध्वमूर्ध्वं कारणे स्वे विलापयेत्।
संहृत्यैवं प्रकृत्यन्तं प्रकृतिं पुरुषे तथा ।। ३० ।।

तदादिशिवनिष्ठं तु संहरेत् स्थाणुसंयमैः।
व्यापने मन आदीनां नमोऽन्तः प्रणवःस्मृतः ।। ३१ ।।

क्रियाशक्तिं ज्ञानशक्तिं इच्छाशक्तिं क्रमेण तु।
तारेण हुं फडन्तेन संयम्यायोजयेत् शिवे ।। ३२ ।।

ततस्तारेण संयम्य तं विशुद्धं विभावयेत्।
संख्यानोक्तासुयमने तत्र स्यात् पञ्चविंशतिः ।। ३३ ।।

येनासुरोधो विहितस्तत् कुर्यात् तन्मनुञ्जपन्।
वायुं पिङ्गलया मुक्त्वा यमितिस्वरसंख्यया ।। ३४ ।।

इडास्ये नाभिपद्मे च धूम्रमानिलमण्डले।
ध्यात्वायं बीजमिडया दन्तवारं प्रपूर्य च ।। ३५ ।।

तद्बीजद्वन्द्वसंघट्टसमुत्भूतोग्रवायुना।
निजं शरीरमखिलं शोषयन् कुम्भयेत्सुधीः ।। ३६ ।।

अर्णसंख्यं ब्रह्मनाड्या दक्षया तं बहिस्त्यजेत्।
इडया रेचयित्वाथ हृत्पद्मेपिङ्गलामुखे ।। ३७ ।।

अग्निबिम्बेऽरुणं ध्यात्वा रमित्यापूर्य पूर्ववत्।
तद्बीजाघट्टनोत्भूतबह्निनाङ्गं तु सन्दहन् ।। ३८ ।।

कुम्भयित्वा पूर्वसंख्यमिडाया तं बहिस्त्यजेत्।
दक्षया रेचयित्वाथ वं बीजं षोडशापरम् ।। ३९ ।।

इडामुखेऽर्कपद्मस्थ सौधार्चिषिसितं स्मरन्।
अबिम्बे वं समापूर्य तद्बीजद्वन्द्वयोगजम् ।। ४० ।।

परिचित्सुधाम्बुपूरं प्रवर्षेदाप्लवार्हकम्।
लंबीजेनाष्टवारं तु कुम्भयित्वा तदम्भसि ।। ४१ ।।

ध्यायेदण्डं समुत्पन्नं कलिलं बुद्बुदोपमम्।
रन्ध्रीकृत्याष्टवारं तद्धं बीजासुनिरोधनात् ।। ४२ ।।

आयोज्य जीवं सोऽहमित्यस्मिन्नात्मनि संहृतम्।
इच्छाज्ञानक्रियाशक्तीः सृजेत् त्रिस्तारसंयमैः ।। ४३ ।।

ततश्शिवादितत्त्वानि स्वस्वमन्त्रासुसंयमैः।
सृष्ट्वासषष्टित्रिशततारजापासुसंयमात् ।। ४४ ।।

जीवमब्दोषितं ध्यात्वा फडन्तप्रणवं जपन्।
भित्वा तदण्डं शकलेरोदसीतं विचिन्तयेत् ।। ४५ ।।

तदन्तर्भ्राजमानां स्वां विराजं चिन्तयेत् तनुम्।
अथ लिप्या नियम्यासुलीनाम्बुरुहमध्यतः ।। ४६ ।।

आद्यर्णरूपामृताम्बुधारां स्वस्योत्तमाङ्गके।
निपात्य देहमाप्लाव्य तनुं तन्वीत तन्मयीम् ।। ४७ ।।

अथवा पञ्चभूतानि विलाप्य परमे शिवे।
शोषादिपञ्चकं कृत्वा जीवमायोज्य पूर्ववत् ।। ४८ ।।

सृष्ट्वाथ वियदादीनि कुर्याल्लिपिमयीं तनुम्।
जीवमात्मनि संयोज्य कृत्वा शोषादिपञ्चकम् ।। ४९ ।।

आयोज्य जीवमथवा कुर्यादर्णमयीं तनुम्।
गुरुलाघवमुद्वीक्ष्य कर्मण्येवं विशोधयेत् ।। ५० ।।

षड्भिः करतलपृष्ठपार्श्वेषु व्यापकम् न्यसेत्।
स्वराणां दशकं ज्येष्ठाद्यङ्गुलीष्वप्रदक्षिणम् ।। ५१ ।।

न्यस्य तर्ज्याद्ये तदन्तं कादीन् पर्वाग्रकेषु च।
अङ्गुष्ठयोर्हलक्षार्णान्युगपद्विन्यसेत् द्वयोः ।। ५२ ।।

षडङ्गानि प्रवित्यस्य चाङ्गुष्ठादि तलान्तिमम्।
आभ्यां दोर्भ्यां स्वरस्पर्श व्यापकाख्यभिदा क्रमात्।। ५३ ।।

आकेशादापदाम्भोजं लिप्या संव्यापयेत्तनौ।
कास्यवृत्ताक्षिकर्णेषु नासागण्डोष्ठदत्सु च ।। ५४ ।।

कास्ययोः करपत्सन्धितदग्रेषु च पार्श्वयोः।
सपृष्ठनाभिजठरहृत्कुक्षेषु ककुद्यपि ।। ५५ ।।

दक्षसव्यपाणिपादध्वजास्येषु हृदादितः।
एकपञ्चाशदर्णैस्तु लिप्या विद्वान् प्रविन्यसेत् ।। ५६ ।।

वर्गैर्विषण्डबिद्वन्तह्रस्वदीर्घान्तरागतैः।
षड्भिरङ्गानि षट्कुर्याद् ऋषिच्छन्दश्च देवता ।। ५७ ।।

प्रोक्ता ब्रह्मा च गायत्री देवी लिपि सरस्वती।
प्रजप्य लिपि मेनां तु विघ्नबीजादिकं जपेत् ।। ५८ ।।

प्रत्यक् चितिं मूलचक्रादहहेति समुच्चरन्।
उन्नीय निशितात्मा तां विलाप्य परमात्मनि ।। ५९ ।।

मन्त्रात्मना परिणमय्यैश्वरन्तन्महस्ततः।
सोऽहमित्युच्चरन्मन्त्री योजयेत् हृदयाम्बुजे ।। ६० ।।

तत्तादृगात्मतनुतत्परिवारप्रपञ्चिताम्।
न्यसेत् तदाधारार्थं च योगपीठमथात्मनि ।। ६१ ।।

गुरून्मूर्ध्नि न्यसेद्विघ्नं मूलचक्रे तदादितः।
ऊर्ध्वोर्ध्वमाहृदाधारशक्त्यादिक्ष्मावधीनि च ।। ६२ ।।

दक्षाद्यूर्वं सयुग्मेषु धर्मादींश्चतुरो न्यसेत्।
नाभिपार्श्वास्यपार्श्वेषु चाधर्मादीन् प्रदक्षिणम् ।। ६३ ।।

सत्वादीन् व्याप्यमध्ये तु पद्मं हृत्पङ्कजे न्यसेत्।
अस्मिन् वामादिशक्तींश्च दलेष्वष्टसुमध्यतः ।। ६४ ।।

दलकेसरयोर्विष्वक् कर्णिकायां न्यसेत् क्रमात्।
सूर्यसोमाग्निबिम्बानि तद्वदेव प्रविन्यसेत् ।। ६५ ।।

आत्मानमन्तरात्मानं परमात्मानमेव च।
ज्ञानात्मानं न्यसेत् मध्ये समष्ट्या व्यापयेत्तनुम् ।। ६६ ।।

मन्त्रं चिदानन्दघनं महस्तस्मिन् प्रकल्प्य च।
हृदम्बुजस्थं तत्तेजो दर्शनीयं विभुंस्मरन् ।। ६७ ।।

कर्मात्मा तु स्वयं मन्त्री हृदग्राब्जाग्रदलस्थितः।
तारोच्चारादर्कपद्मात् स्रवद्भिरमृताम्बुभिः ।। ६८ ।।

अभ्यर्हैरुपहारैस्तं निजभूतात्मकैर्यजेत्।
बीजं नमश्शिवायार्णान् पृथिवीमात्मना युताम् ।। ६९ ।।

आभाष्य सद्योजातं च टान्तं गन्धमितीरयेत्।
कल्पयामि पदं ब्रूयादेवमन्यान् समुद्धरेत् ।। ७० ।।

पृथ्व्याकाशवाग्वगन्यापस्सद्येशपुरुषास्तथा।
अघोरवामौ सम्प्रोक्तं क्रमात्तत्त्वञ्च कद्वयम् ।। ७१ ।।

गन्धं पुष्पं धूपदीपौ निवेद्यं चोपहारकम्।
कनिष्ठाङ्गुष्ठतर्ज्जाश्च मध्यमानामिके क्रमात् ।। ७२ ।।

साङ्गुष्ठं दर्शयेदस्मै चाङ्गुष्ठं तर्ज्जयायुतम्।
उपहारार्पणे मुद्रा मनवश्च प्रकीर्त्तिताः ।। ७३ ।।

यो ब्रह्माद्यणुनात्मानं समर्प्य परमात्मने।
सञ्जप्याव्ययमार्गेण मनुं तेजोमयं स्मरन् ।। ७४ ।।

तच्चित्सुधाद्रवमयात् तेजोलेशं कराञ्जलौ।
निपात्य पिङ्गलाद्वारा प्राचरेत् करभावनाम् ।। ७५ ।।

ताराभिरुद्धमूलेन व्यापय्य करयोर्द्वयोः।
तले पृष्ठे च पार्श्वे च विन्यसेदङ्गुलीष्वथ ।। ७६ ।।

पुरुषाघोरसद्यांश्च वामेशो युगपत्क्रमात्।
तर्ज्जामध्यकनिष्ठासु चानामाङ्गुष्ठयोरपि ।। ७७ ।।

यद्वाङ्गुष्ठाद्याकिनिष्ठमीशादीन् विन्यसेत् क्रमात्।
षडङ्गानि प्रविन्यस्येदङ्गुष्ठादि तलान्तिमम् ।। ७८ ।।

युगपत्करयोरेवं सम्प्रोक्ता हस्तभावना।
आभ्यां कराभ्यां मूलेन त्रिशो व्याप्य निजां तनुम् ।। ७९ ।।

सूत्रवक्त्रषडङ्गानि विन्यसेत् क्रमशस्सुधीः।
वक्त्रहृत्पादगुह्येषु मूर्ध्नि तत्तत्पदान्वितान् ।। ८० ।।

पुरुषाघोरसद्याश्च वामेशौ बीजसंयुतान्।
प्राग्याम्य प्रत्यक् सौम्यौर्ध्व वक्त्रेष्वपि च पूर्ववत् ।। ८१ ।।

कास्यहृत्गुह्यपादेषु यद्वेशादीन् क्रमात् न्यसेत्।
ऊर्ध्वप्राग्याम्यसौम्याप्येष्वाननेषु क्रमेण च ।। ८२ ।।

बीजानिमूलमन्त्रस्य नाद्यर्णानि क्रमेण तु।
बीजान्युक्त्वा मूर्त्तिनाम न्यासस्थानं च ङेयुतम् ।। ८३ ।।

नमोन्तमुद्धरेदेवं प्रोक्तं सूत्राणुपञ्चकम्।
तारं बीजं मूर्त्तिनामङेन्तं पूर्वादिवक्त्रकम् ।। ७४ ।।

ङेनत्यन्तं वदेदेवं वक्त्रमन्त्रान् समुद्धरेत्।
ततः षडध्वनो यद्वा लिपितत्वमनून्न्यसेत् ।। ८५ ।।

हौमादि बीजयुक्तास्तु शान्त्यतीतादिकाः कलाः।
कलात्मने नमोनिष्ठाः कलाः पञ्च समुद्धरेत् ।। ८६ ।।

कास्यहृत्गुह्यपादेषु पञ्चैता विन्यसेत् कलाः।
शान्त्यतीता च शान्तिश्च तथा विद्याह्वया पुनः ।। ८७ ।।

प्रतिष्ठा च निवृत्तिश्च शक्तयः पञ्च कीर्त्तिताः।
परमादिशिवश्शक्तिस्सदाशिवयुतेश्वरौ ।। ८८ ।।

शुद्धविद्या तथा माया कालश्च नियतिः कला।
अशुद्धविद्यारागश्च पुरुषः प्रकृतिस्तथा ।। ८९ ।।

ततोबुद्धिरहङ्कारो मनस्तन्मात्रकाणि च।
शब्दस्पर्शरूपरसगन्धास्तन्मात्रकाणि तु ।। ९० ।।

श्रोत्रत्वक्चक्षुषी जिह्वा घ्राणं ज्ञानेन्द्रियाणि च।
वाक्पाणिपादपायूपस्थानि कर्मेन्द्रियाण्यपि ।। ९१ ।।

आकाशवायुतेजोऽम्बु पृथिव्यो भूतपञ्चकम्।
नादश्शिवे क्षादिकान्तैर्बीजान्यन्येषु कल्पयेत् ।। ९२ ।।

बीजान्यखिलतत्त्वेषु यद्वा पाशान्वितं वियत्।
नादशक्त्यजपासादिकान्तैर्यद्वा प्रकल्पयेत् ।। ९३ ।।

यद्वा बीजानि मन्त्रार्णैः कल्पयेत् शुद्धपञ्चके।
तारं बीजं नमश्चोक्त्वा शिवायेतिपदं वदेत् ।। ९४ ।।

एवं तत्वानि षट्त्रिंशत् निशितात्मा समुद्धरेत्।।

हृत्पुण्डरीकं सूर्यादिमण्डलत्रितयं क्रमात्।
बीजैः शहसरार्णैस्तु पूर्वन्यायेन चोद्धरेत्।।

तारं बीजं नतिं प्रोक्त्वा शिवायेति पदं वदेत्।
आत्मने नतिसंयुक्तात् तत्तच्छक्तिमथोद्धरेत्।।

आत्मने नतिनिष्ठं च तत्त्व नाम समुद्धरेत्।
शक्तयःशान्त्यतीताद्या होमाद्यं बीजपञ्चकम् ।। ९५ ।।

अथवान्त्यनतेः पूर्वं ईशानादीन् समुद्धरेत्।

ङेन्तान् क्रमात् पञ्चतत्वान्युद्धृतानि समासतः ।। ९६ ।।

तारं क्षं बीजसंयुक्तं शिवायेति पदं वदेत्।
आत्मनेऽन्तं कोपतत्त्वं संवर्त्तक पदं तथा ।। ९७ ।।

ङेनत्यन्तं वदेदेवं कोपतत्वं समुद्धृतम्।
शिवाद्यैस्तु प्रकृत्यन्तैस्तत्वैस्संव्यापयेत्तनौ ।। ९८ ।।

बुद्ध्याद्यं हृदये न्यस्त्वा शब्दाद्यं कादिपञ्चके।
श्रोत्रादिदशकं स्वस्वस्थानेष्वेव प्रविन्यसेत् ।। ९९ ।।

व्योमाद्यं कादिषु न्यस्य हृत्पद्मे विन्यसेत् पुनः।
हृत्पुण्डरीकं सूर्यादिमण्डलत्रितयं तथा ।। १०० ।।

कास्यहृत्गुह्यपादेषु पञ्चतत्त्वानि विन्यसेत्।
व्यापयेत् कोपतत्त्वेन तत्त्वन्यासोऽयमीरितः ।। १०१ ।।

बीजं नतिं शिवायार्णानुक्त्वा भूर्भुवनात्मने।
नत्यन्तमुद्धरेत् तारखण्डैर्बीजानि कल्पयेत् ।। १०२ ।।

भूर्भुवस्वरिति प्रोक्तं भुवनानां त्रयं क्रमाः।
ऊर्ध्वोर्ध्वं व्यापयेदेभिः पादहृद्वदनादितः ।। १०३ ।।

भुवनाध्वा समाख्यातो वर्णाध्वा कथ्यतेऽधुना।
मूलाणुरुद्धलिप्यर्णैर्यथास्थानं प्रविन्यसेत् ।। १०४ ।।

ततः पदानि विन्यस्येद् व्योमव्यापि महामनोः।
तारं व्योमव्यापिने च व्योमरूपाय कीर्त्तयेत् ।। १०५ ।।

सर्वव्यापिने शिवाय तथानन्ताय चोद्धरेत्।

अनाथायानाश्रिताय ध्रुवायेत्युद्धरेत् पुनः ।। १०६ ।।

शाश्वताय योगपीठसंस्थिताय वदेत् पुनः।
नित्यार्णाद्यं योगिने च ध्यानाहाराय इत्यपि ।। १०७ ।।

मूलं सर्वप्रभुंङेन्तं शिवायेशानपूर्वकम्।
मूर्ध्ने प्रोक्त्वा तत्पुरुष वक्त्रायाघोरशब्दतः ।। १०८ ।।

हृदयाय वामदेव गुह्यायेति वदेत् पुनः।
सद्योजातमूर्त्तये च तारं हृद्द्वितयं वदेत् ।। १०९ ।।

ततो गुह्यातिगुह्याय गोप्त्रत्वनिधनाय च।
सर्वविद्याधिपायाथ सर्वयोगाधिवर्णतः ।। ११० ।।

गताय ज्योतीरूपाय परमेश्वरवर्णतः।
उक्त्वा पराय चेतनाद्यं पदानां सप्तकं पुनः ।। १११ ।।

व्योमिन् व्यापिनरूपिंश्च प्रथमस्तेज इत्यपि।
ज्योतिरन्तं च संबुद्ध्या प्रतिबीप्स्य समुद्धरेत् ।। ११२ ।।

भूयोरूपतथानग्ने अधूमाभस्म इत्यपि।
अनादे च तथा नाना नाधू धू धू इतीरयेत् ।। ११३ ।।

तारपूर्वाव्याहृतयस्तिस्रस्त्वनिधनेति च।
निधनं निधनोद्भवशिव सर्वपदान्यपि ।। ११४ ।।

परमात्मन् महेश्वरपदद्वन्द्वं समुद्धरेत्।
महादेवपदं भूयस्सम्बुद्ध्यैतानि चोद्धरेत् ।। ११५ ।।

सद्भावेश्वरेति पुनर्महातेजोपदं ततः।

योगाधिपते च प्रोक्त्वा पदानां तु चतुष्टयम् ।। ११६ ।।

मुञ्च प्रथम शर्वेति भवेत्युक्त्वाथ वीप्सया।
भवोद्भवसर्वभूतसुखप्रदपदे पुनः ।। ११७ ।।

सर्वादिसान्निद्ध्यकर ब्रह्मविष्ण्वर्णतः परम्।
उक्त्वा रुद्रपरेत्यन्तं पदानां दशकं पुनः ।। ११८ ।।

उक्त्वानर्चितासंस्कृतपूर्वस्थितपदान्यपि।
साक्षिन् तुरूपतङ्गानि पिङ्गज्ञानपदे तथा ।। ११९ ।।

शब्दसूक्ष्मपदे तद्वत् प्रतिवीप्स्य समुद्धरेत्।
शिवशर्वसर्वदेति पदत्रितयमीरयेत् ।। १२० ।।

तारं हृत्पञ्चवर्णं च तारं हृद्वितयं तथा।
एवं समुद्धृतस्सम्यक् व्योमव्यापीमहामनुः ।। १२१ ।।

तारपञ्चक नादादि दीर्घत्रयमथादितः।
सर्वदान्ते षडर्णं च शक्त्यायुक्तं तदेव तु ।। १२२ ।।

नादान्वितं तदेवैवमुद्धरेद्वा मनूत्तमम्।
मन्त्रस्यास्य प्रवक्ष्यामि षडङ्गानि समप्सतः ।। १२३ ।।

तारं नमस्सर्वात्मने पराय परिभाष्य च।
परमेश्वरपराय योगायेति वदेत् ततः ।। १२४ ।।

योगसम्भवाय पदं प्रभाष्य तुरुयुग्मकम्।
भवयुग्मं च सम्प्रोक्त्वा भवोद्भवपदं वदन् ।। १२५ ।।

पुनस्सर्वकार्य प्रशमन सदाशिव नमोऽस्तुते।

स्वाहा हृदयाय नम इति प्राथमिकोमनुः ।। १२६ ।।

तारान्ते सुशिवशिवहृत् ब्रह्मशिरसे वदेत्।
शिरसे वह्निजायां च द्वितीयोमनुरुद्धृतः ।। १२७ ।।

तारं शिवान्ते हृदये ज्वालिन्यग्निप्रियां वदेत्।
ज्वालिन्यै च शिखायै च वषडन्तं समुद्धरेत् ।। १२८ ।।

शिवात्मकं महादेवं सर्वज्ञं प्रभुमव्ययम्।
आवर्तय महाघोरं कवचं पिङ्गलं शुभम् ।। १२९ ।।

आयाहि पिङ्गलमहाकवचेति शिवाज्ञया।
हृदयं बन्धयुग्मं च ज्वलयुग्मं च कीर्त्तियेत् ।। १३० ।।

घूर्णयुग्मकं किरियुगं सूक्ष्मयुग्मतः परम्।
वज्रधरवज्रपाशवज्रशरीर इत्यपि ।। १३१ ।।

ममशरीरमन्विति प्रविश्येति प्रभाष्य च।
सर्वदुष्टानिति प्रोक्त्वान्तं भयद्वयमीरयेत् ।। १३२ ।।

हुं फट् स्वाहा पिङ्गलाय कवचाय हुमीरयेत्।
चतुर्थोऽयं तारपूर्वः कवचाख्यो मनुस्मृतः ।। १३३ ।।

तारं ह्रीं मृत्युजिन्मन्त्रज्योतीरूपाय इत्यपि।
नेत्रत्रयायवौषडित्युद्धरेन्नेत्रमन्त्रकम् ।। १३४ ।।

ओं ह्रीं स्फुरस्फुरेत्यादि मनुमाघोरमुच्चरन्।
अस्त्राय फडिति ब्रूयादस्त्रमन्त्र उदाहृतः ।। १३५ ।।

वसिष्ठोऽनन्तगायत्री चर्ष्याद्याः परमेश्वरः।

अमोघत्रिष्टुभौव्योमव्यापि रुद्रोऽथवा स्मृताः ।। १३६ ।।

मूर्ध्निमध्ये चतुर्दिक्षु फाले च चिबुके तथा।
दृक्श्रोत्रनासागण्डास्य कास्यात्मास्युपदेषु च ।। १३७ ।।

पाणिपादसन्ध्यग्रेषु तत्तदङ्गुलिपञ्चके।
वामेकश्रवणांसेषु पार्श्व कट्येश्च दक्षिणे ।। १३८ ।।

कटिपार्श्वांसश्रवणकेषु पाणिपदद्वये।
ऊर्वोर्घ्राणेमूर्ध्नि बाह्वोरेकाशीति पदानि तु ।। १३९ ।।

पदाध्वायं समुद्दिष्टो मन्त्राध्वाथ निगद्यते।
ईशादिपञ्चब्रह्माणि कास्यात्मान्धुपदद्वये ।। १४० ।।

ऊर्ध्वप्राग्रयाम्यसौम्याप्यमुखेष्वपि च विन्यसेत्।
क्रमात् ज्येष्ठाद्यङ्गुलीभिस्तत्कलाश्च ततो न्यसेत् ।। १४१ ।।

शशिनीसाङ्गदेष्टदामरीचिश्चांशुमालिनी।
निवृत्तिश्च प्रतिष्ठा च विद्याशान्त्यभिधा तथा ।। १४२ ।।

तमोरूपा च मोहा च क्षया निद्रा व्यथा तथा।
मृत्युः क्षुधा तृषा रजोरूपा रक्षा रतिस्तथा ।। १४३ ।।

कामा क्षमा संयमिनी क्रिया सन्ध्या स्थिराह्वया।
कालरात्रिर्भ्रामणी च मोहिनी श्री समाह्वया ।। १४४ ।।

सिद्धिरृद्धिर्द्युतिर्मेधा कान्तिः प्रज्ञा प्रभा सुधा।
दन्तीभविश्वभूताब्धिनागेभाष्यधिसम्मितैः ।। १४५ ।।

वेदेषुनेत्रर्त्तुशरवह्निभूतशरोन्मितैः।

गिरीषु भूतेषु नेत्रमुनिभूताक्षिसम्मितैः ।। १४६ ।।

अचलद्वारदिङ्नेत्ररसेभोरगसम्मितैः।
नेत्रानिभूताब्धिनेत्ररससंख्योन्मितैर्युताः ।। १४७ ।।

ब्रह्माक्षरैर्ङेनन्यन्ता अष्टत्रिंशत् कलास्मृताः।
मूर्ध्नः प्राग्याम्याप्यसौम्यमध्येष्वीशकला न्यसेत् ।। १४८ ।।

पूर्वाप्य याम्य सौम्येषु वक्त्रेषु पुरुषोद्भवाः।
हृद्ग्रीवांससनाभिकुक्षिपृष्ठवक्षःस्वघोरजाः ।। १४९ ।।

गुह्याण्डयोरूरुजानुजङ्घास्फिक् द्वितयेषु च।
एकरूपतया कम्याः पार्श्वद्वन्द्वे तु वाट्योः ।। १५० ।।

पद्दोस्तलेषु घ्राणे ते बाह्वोस्सद्यः समुद्भवाः।
साङ्गमेवं प्रविन्यस्येत् मन्त्राध्वायमुदीरितः ।। १४१ ।।

मूलार्णांस्तारसंरुद्धान् नमोन्तान् विन्यसेत् पुनः।
शिरोवदनहृद्गुह्यजानुपाद द्वये तथा ।। १५२ ।।

सृष्टिन्यासस्तुसंहारः प्रतिलोमेन कीर्त्तितः।
गुह्यादि हृदयान्तं च स्थितिन्यासस्समीरितः ।। १५३ ।।

एभिरेवाक्षरैः पश्चात् गोलकान्यासमाचरेत्।
हृन्मुखांसोरुयुग्मेषु षड्वर्णान् क्रमतःसुधीः ।। १५४ ।।

कर्णमूले तथा नाभौ पार्श्वयुक् पृष्ठहृत्सु च।
मूर्धास्य नेत्रघ्राणेषु दोः पत्सन्ध्यग्रकेषु च ।। १५५ ।।

सशिरो वक्त्र हृदय जठरोरुपदेष्वपि।

हृदाननपरश्वेणाभीत्याख्यावरदेषु च ।। १५६ ।।

मुखांसहृदयेषु त्रीन् परान् पादोरुकुक्षिषु।
ऊर्ध्वाधोगोलकावत्तु न्यासोऽयं गोलकाह्वया ।। १५७ ।।

न्यसेत् तत्पुरुषाघोरवामसद्येश संज्ञकान्।
फालांसयुक् कुक्षिहृत्सु स्थाणुमन्त्रञ्जपेत्रिशः ।। १५८ ।।

नमोऽस्तुस्थाणुभूताय ज्योतिर्लिङ्गावृतात्मने।
चतुर्मूर्त्तिवपुच्छाया भासितांगाय शम्भवे ।। १५९ ।।

स्थाणुमन्त्रस्समाख्यातस्त्वयमेवौपचारिकः।
हृत्फालान्तशिखाबाहुयुग्मेष्वक्षिषु दोस्तले ।। १६० ।।

जात्याख्यासंयुतैर्मूलवर्णैरङ्गानि कल्पयेत्।
हृदयं सशिरस्तद्वच्छिखा च कवचं पुनः ।। १६१ ।।

नेत्रत्रयं तथास्त्रं च ङेन्तान्याख्या स्मृता अमी।
नमस्स्वाहा वषड्हुं च वौषट् फडिति जातयः ।। १६२ ।।

अनामा मध्यमा मध्यप्रसृताङ्गुष्ठमुष्ठिका।
मुद्रैषा हृदये प्रोक्ता शिरोमुद्रा तु कथ्यते ।। १६३ ।।

तर्ज्जाग्रमुष्टिसंलग्न प्रथमाग्राहि सास्मृता।
उत्तानीकृत्य चाङ्गुष्ठं शिष्टैर्मुष्टिं प्रकाशयेत् ।। १६४ ।।

समाख्याता शिखामुद्रा कथ्यते कवचात्मिका।
गूढाङ्गुष्ठकराभ्यां तु कवचे परिवेष्ट्य च ।। १६५ ।।

गात्रं समाहरेत् तर्ज्जैः स्तनान्ते समुदीरिता।

तर्ज्जानामामध्यमाभिर्न्नेत्रयोरभिमर्शनम् ॥ १६६ ॥

ललाटे युगपन्नेत्रमुद्रा सम्यक् प्रदर्शिता।
कृत्वा नाराच मुष्टी तु तिर्यक् सम्परिवर्त्त्य च ॥ १६७ ॥

आयम्य मुञ्चेदेषैवमस्त्रमुद्रा समीरिता।
ऋषिस्तु शिरसाधार्यच्छन्दश्च रसनागतम् ॥ १६८ ॥

मन्त्रात्मिका देवता च हृदयाम्बुजसंस्थिता।
निकुञ्च्यतिर्यक् प्रहितवेदाङ्गुलि समन्विता ॥ १६९ ॥

मुद्रा परश्वधस्येयं ऊर्ध्वाङ्गुष्ठ प्रशालिनी।
तिर्यक् प्रसारिताङ्गुष्ठ शिरस्संस्थाग्रके पुनः ॥ १७० ॥

अनामामध्यमे कुर्यान्मुद्रैषा हरिणस्य तु।
बहिर्मुखाश्चोत्तम्भित पाणिशाखामनाक् पुनः ॥ १७१ ॥

प्रकम्प्राभयरूपा यामुद्रा साभयसंज्ञिता।
उत्तानपाणिप्रसृताशाखा निम्नितोदरा ॥ १७२ ॥

वरदाख्या च मुद्रैषा स्वस्थाने दर्शयेदमूः।
हृदये भावयित्वाथ देवदेवमुमापतिम् ॥ १७३ ॥

उपहारैर्धियाभ्यर्च्य यथाशक्तिमनुं जपेत्।
सतारं हृदयं ङेन्तं शिवार्णं च समुद्धरेत् ॥ १७४ ॥

मनुराम्नाय सारोऽयं स्मरणाच्चिन्तितार्थदः।
वामदेव ऋषिः प्रोक्तः पङ्क्तिः छन्द उदाहृतः ॥ १७५ ॥

देवता सर्ववेदान्त संग्रहस्तु सदाशिवः।

पुनरङ्गादिकं कृत्वा शङ्खपूरेणमारभेत् ।। १७६ ।।

वामभागोपलिप्ते तु मण्डले न्यस्य वर्द्धनीम्।
गन्धपुष्पादिकं क्षिप्त्वा जपेत् सृष्ट्वा इमा इति ।। १७७ ।।

इमा आपश्शिवास्सन्तु शुभाश्शुद्धाश्च निर्मलाः।
पावनाशीतलाश्चैव पूतास्सूर्यस्य रश्मिभिः ।। १७८ ।।

अथोपलिप्य पुरतोमण्डलं गोमयाम्भसा।
गन्धपुष्पाक्षतं तत्रनिक्षिप्य प्रणवेन च ।। १७९ ।।

शङ्खं सपादमम्भोभिः क्षालयित्वास्त्रमन्त्रतः।
मण्डले न्यस्य शङ्खाङ्घ्रिं वह्निबिंबमनुं जपन् ।। १८० ।।

सूर्यबिम्बाणुना शङ्खमस्मिन् विन्यस्य दर्शयेत्।
शङ्खमुद्रां हृदा तस्मिन् क्षिप्त्वा गन्धाक्षतार्त्तवम् ।। १८१ ।।

क्षाद्यक्षरैः शिरोनिष्ठैरापूर्य सलिलैश्शुभैः।
अस्मिन् गन्धादिकं क्षिप्त्वा पादशङ्खजलेष्वथ ।। १८२ ।।

वह्निसूर्य सोमविम्ब मनुभिः पूजयेत् क्रमात्।
संबध्य गालिनीं मुद्रां शिखयोत्पूय तज्जलम् ।। १८३ ।।

समन्त्रं निर्विषीकृत्य मुद्रया गरुडाख्यया।
सुरभेर्मनुमुद्राभ्याममृतीकुरुतादथ ।। १८४ ।।

इतरेतरतज्जात्यामनामे प्रकलय्य च।
दीर्घरूपेण संश्लिष्य मध्यमेद्वे प्रसारयेत् ।। १८५ ।।

तर्ज्जनीमूल संलग्नौ कृत्वाङ्गुष्ठौ कनिष्ठके।

कुर्यादनामसंलग्नौ शङ्खमुद्रा प्रकीर्त्तिता ।। १८६ ।।

आबध्यान्योन्यमङ्गुष्ठ कनिष्ठाद्वितयं पुनः।
शिष्टाङ्गुलीरधोवक्त्राः किञ्चिदाकुञ्चिताग्रिकाः ।। १८७ ।।

भ्रामयेदूर्ध्वतोमुद्रा गालिन्यैषा प्रकीर्त्तिता।
परावृत्य करौ ज्येष्ठाद्वयाग्रमवलम्ब्य च ।। १८८ ।।

तर्ज्जा कनिष्ठाद्वितयमन्योन्यं प्रकलय्य च।
पक्षवच्चालयेदन्या मुद्रैषा गारुडी मता ।। १८९ ।।

कनिष्ठानामयोर्द्वन्द्वं तर्ज्जामध्यमयोर्मिथः।
कुर्याद्व्यत्यस्तबन्धाग्रमधोमुखमितीरिता ।। १९० ।।

मुद्रेयं सौरभीनाम तन्मन्त्रस्तु निगद्यते।
एह्येहि सुरभीत्युक्त्वा अमृते अमृताद्भवे ।। १९१ ।।

अमृतवर्षिणीति ठं वं बीजं तथामृतम्।
उद्धरेत्स्रावयद्वन्द्वं स्वाहान्तं तारपूर्वकम् ।। १९२ ।।

वीक्ष्य नेत्राणुनाम्भस्तद्वर्मणाच्छाद्यदोर्युजा।
बध्वादिशोऽस्त्रमन्त्रेण गङ्गेचेत्यणुना ततः ।। १९३ ।।

आदित्यमण्डलात्तीर्थमावाह्यास्मिन्नियोजयेत्।
गङ्गे च यमुने चैव गोदावरिसरस्वती ।। १९४ ।।

नर्मदे सिन्धु कावेरी जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु।
ततः पीठं समभ्यर्च्य मन्त्री स्वहृदयाम्बुजात् ।। १९५ ।।

ज्योतिरावाह्य मूलेन साङ्गीकृत्याभिपूज्य च।

हस्ते निषिच्य किञ्चित्तत् स्थूलसूक्ष्मपरात्मना ॥ १९६ ॥

निषिच्यशङ्खवार्येव त्रिष्कृत्वस्तत्प्रजप्य च।
वर्धन्यान्तर्ज्जलं किञ्चित् प्रतिषिच्यामुना त्रिशः ॥ १९७ ॥

प्रोक्षयेद्यागभूमिं तं द्रव्याण्यात्मानमेव च।
न्यासक्रमेण सम्पूज्य पीठं देहे शिताशायः ॥ १९८ ॥

त्र्याधारभाजितेजांसि परिभाव्य जलादिभिः।
तानि सम्पूज्य तारांशैः प्लुतं प्रणवमुच्चरन् ॥ १९९ ॥

एकीकृत्याणुमायम्य मूलेनावाह्य चित्कला।
सकलीकृत्य दत्वार्घ्याद्युपहारान् क्रमेण तु ॥ २०० ॥

तारोपचारमूलार्णैरर्चयित्वा जलादिभिः।
ईशादिब्रह्मभिः पश्चात् गन्धपङ्केन लेपयेत् ॥ २०१ ॥

फाले गलेंऽसे दक्षे च वामे च हृदये तथा।
स्थाण्वात्मकेन मनुना पञ्चकृत्व स्वमूर्धनि ॥ २०२ ॥

कृत्वा पुष्पाञ्जलिं सूनैर्विविधैः प्रयजेदथ।
तुलस्यश्मारिकमलै र्विमलैररुणैः क्रमात् ॥ २०३ ॥

दक्षे सव्ये तथा भागे द्विचन्दनरसोक्षितैः।
आनाभिपादादाहृच्च तस्मादाचिल्लियुक्ततः ॥ २०४ ॥

पञ्चकृत्वः पृथङ्मूलेनैतैर्ध्वर्कसमन्वितैः।
अशेषाङ्गेष्वशेषैश्च कुसुमैरर्चयेत् ततः ॥ २०५ ॥

एषां लाभो यदिभवेदेतत् कर्त्तव्यमेव तु।

धूपदीपौ समर्प्याथ चिदानन्दसुधामयम् ।। २०६ ।।

दत्त्वा निवेधेबुद्ध्यार्घ्य प्रसन्नार्चां विधाय च।
ब्रह्मार्पणादिकं कृत्वा लयाङ्गं प्रविधाय च ।। २०७ ।।

कालात्मकोऽस्त्रमनुना कुर्यात्तालत्त्रयादिकम् ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शिवभागे षष्ठपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शिवभागः
सप्तमः पटलः

अथ पूजां समासेन वक्ष्याम्यागमचोदिताम्।
पुरुषार्थप्रदत्वाच्च कर्त्तव्यत्वाच्च देशिकैः ।। १ ।।

स्थाप्यते नित्यपूजार्थं भगवान् परमेश्वरः।
वितानाग्नौ यथा होमः कार्यस्तत्रार्चनंतथा ।। २ ।।

देवतां द्रव्यमात्मानमजानन्तोऽर्चयन्ति ये।
तृणकल्पितपुत्राद्यैरात्मानं मोदयन्ति ते ।। ३ ।।

पूर्ववत् शङ्खमापूर्य पीठेदेवस्य पादयोः।
कृत्वाथ शक्तिं बीजेन मूलेन कुसुमाञ्जलिम् ।। ४ ।।

गुरुवन्दनमारभ्य कृत्वा प्राकारपश्चिमम्।
गुरुविन्घार्चनं कुर्यादुदक् दक्षिणयोरथ ।। ५ ।।

आधारशक्तिं प्रकृतिं कूर्मानन्तौ वसुन्धराम्।
अभ्यर्च्य मध्ये बह्न्यादिकोणगां पादरूपिणः ।। ६ ।।

धर्मं ज्ञानं च वैराग्यमैश्वर्यं तारपूर्वकम्।
प्रागाद्येतान् नञ्विशिष्टान् पीठांघ्रींस्तन्मयान् यजेत् ।। ७ ।।

स्वाद्यक्षरैस्सत्वरजस्तमस्संज्ञान् गुणात्मकान्।
गुणान्मायाञ्च विद्यां च यजेच्छादनवाससी ।। ८ ।।

तत्र मध्ये यजेत् पद्ममष्टपत्रं सुशोभनम्।
नवशक्तीः केसरेषु कर्णिकायां यजेत् पुनः ।। ९ ।।

वामा ज्येष्ठा तथा रौद्री काळी कलविकलिनी।
तद्वत् बलविकलिनी बलप्रथमनी तथा।
सर्वभूतदमनी च नवमी च मनोन्मनी ।। १० ।।

सूर्यसोमाग्नि बिम्बानि स तारांशानि च क्रमात्।
दलकेसरमध्येषु विष्वक् सञ्चिन्त्य संयजेत् ।। ११ ।।

मण्डलानामभेदेन व्यस्त तारांशसंयुतम्।
आत्मानमन्तरात्मानं परमात्मानमेव च ।। १२ ।।

ज्ञानात्मानं यजेन्मध्ये तारशक्ति समन्वितम्।
तारनामचतुर्थ्यन्ता नत्या च मनवः स्मृताः ।। १३ ।।

तारं नमो भगवते प्रभाष्य सकलाक्षरान्।
गुणात्मशक्तियुक्ताय तथानन्ताय कीर्त्तयेत् ।। १४ ।।

योगपद्मेति सम्प्रोक्त्वा वदेत् पीठात्मने नमः।
एवं समष्टिमनुना यजेत् पीठार्चनं स्मृतम् ।। १५ ।।

जलगन्धप्रसूनैश्च धूपदीपसमन्वितैः।
एवमाराधितं पीठं प्रकृतित्वेन भावयेत् ।। १६ ।।

तत्र मन्त्रमयीं मूर्त्तीं मूलेन परिकल्प्य च।
तस्यामावाहयेत् विद्वानैश्वरं परमं महः ।। १७ ।।

तारत्रयं स्थाणुमन्त्रं मूलसंज्ञं महामनुम्।

संबुद्धिरूपं भगवच्छब्दमागच्छयुग्मकम् ।। १८ ।।

तारान्ते शिवमावाहयामीत्यावहनं चरेत्।
मूलचक्रादात्मचित आद्येन चलनं स्मृतम् ।। १९ ।।

तदाकृष्टिः परेणोर्ध्वमुद्गमय्य परात्मनि।
विलापनं तृतीयेण तारेण परिभावयेत् ।। २० ।।

उपचारेण संस्तूय मूलेन प्रविधाय च।
मन्त्रात्मना परिणतिं पुष्पपूरकराञ्जलौ ।। २१ ।।

पदत्रयेणावतीर्य शिष्टेन मनुना पुनः।
प्रतिमाहृदयाम्भोजस्फुरन्मूर्त्तौ नियोजयेत् ।। २२ ।।

आवाहनादिकामुद्राः पञ्चमन्त्रैः प्रदर्शयेत्।
पूर्वमावाहितो भव ततस्संस्थापितो भव ।। २३ ।।

सन्निधापितो भव सन्निरुद्धो भवेति च।
सुप्रसन्नो भवेत्येते पञ्चमन्त्राः प्रकीर्त्तिताः ।। २४ ।।

कुर्याद् यद्वावकुण्ठनममृतीकरणं तथा।
सन्निरोधस्य परतः प्रसादात् पूर्वमेव तु ।। २५ ।।

हस्ताभ्यामञ्जलिं बध्वा कनिष्टाद्वयमूलयोः।
सक्ताग्राङ्गुष्ठयुगलामुद्रा सावाहनी भवेत् ।। २६ ।।

अधोमुखीयमेवस्यान्मुद्रा संस्थापनीमता।
संसक्तावुच्छ्रिताङ्गुष्ठौ करौ सम्बद्धमुष्टिकौ ।। २७ ।।

तथैव भ्रामयेदेषा मुद्रा स्यात् सन्निधापनी।

गर्भाङ्गुष्ठौ तथा युक्तौ भवेदिह निरोधिनी ।। २८ ।।

शिरस्यधोमुखौ कृत्वा चानुपुष्पाञ्जलिं करौ।
तत आपादसंस्पर्शान्मुद्रा स्यादवकुण्ठनी ।। २९ ।।

मूर्ध्नि संयोजिता धेनुमुद्रा प्रोक्तामृतीकृतः।
उत्तानमुष्टिद्वितयमनुमोदक्रमात् पुनः ।। ३० ।।

तिर्यक् प्रसारयेदेषा मुद्रा प्रोक्ता प्रसादिनी।
गन्धदिग्धकराभ्यां तु मूलेन व्यापयेदथ ।। ३१ ।।

सूत्रवक्त्राङ्गकं न्यस्त्वा मूलेन व्याप्यतं पुनः।
लिपितत्त्व मनुन्यासैस्साङ्गैर्यद्वा षडध्वभिः ।। ३२ ।।

सकलीकृत्य विन्यस्तभूषायुधमनुस्मरेत्।
बिभ्रद्दोर्भिः कुठारं मृगमभयवरौ सुप्रसन्नो महेशः ।। ३३ ।।

सर्वालङ्कारदीप्तः सरसिजनिलयो व्याघ्रचर्मात्तवासाः।
ध्येयो मुक्तापरागामृत कलितरसादिप्रभः पञ्चवक्त्रः ।। ३४ ।।

त्र्यक्षः कोटीरकोटीघटित तुहिन रोचिष्कलातुङ्गमौलिः।
प्रदाय विष्टरत्वेन तस्मै पीठं समर्चितम् ।। ३६ ।।

स्वागतं प्रवदेदंघ्र्योः पुष्पमाराध्य मूलतः।
पाद्यं पादद्वये दद्यादर्घ्यमास्ये ददे द्विभोः ।। ३७ ।।

आचामं वदने दक्षे मधुपर्कं करे ददेत्।
पुनराचमनं दत्त्वा विहरेत् परिषद्गणम् ।। ३८ ।।

वह्नेर्यथा स्फुलिङ्गानि तरङ्गाण्यम्बुधौयथा।

एषां तद्वद्भिदा कल्प्या भेदाभेदेन मूर्त्तितः ।। ३९ ।।

ततोऽस्मै स्नपनं वासो युगलं चोपवीतकम्।
भूषणानि च दत्त्वाथ तदङ्गेभ्यः समर्चयेत् ।। ४० ।।

स्नानवासोभूषणानि स्नानमात्रमथार्पयेत्।
तदन्यपरिवाराणामथ गन्धादिभिर्यजेत् ।। ४१ ।।

तारोपचारमूलैश्च सूत्रवक्त्राङ्गहेतिभिः।
सम्पूजयेद्देवमूर्त्तौ शम्भुपक्षोऽयमीरितः ।। ४२ ।।

प्राक् दक्षिणाप्यसौम्योर्ध्वेष्विज्यास्तत्पुरुषादयः।
अग्नीशरक्षोवायूनामाशासु कवचान्तिमम् ।। ४३ ।।

नेत्रत्रयं पुरोभागे चतुर्द्दिक्ष्वस्त्रमर्चयेत्।
दिक्ष्वनन्तं च सूक्ष्मं च शिवोत्तमैक नेत्रकौ ।। ४४ ।।

एकरुद्रं त्रिमूर्त्तिं च श्रीकण्ठं च शिखण्डिनम्।
ईशादिकोणेष्वभ्यर्च्य चोत्तराद्यनिलान्तिमम् ।। ४५ ।।

उमा चण्डेश्वरो नन्दी महाकालो गणेश्वरः।
वृषोऽभिङ्गिरिटिस्कन्दः सम्पूज्या क्रमशो अमी ।। ४६ ।।

तद्बाह्ये पूजयेत् पूर्वादीशान्तं लोकनायकान्।
इन्द्रोऽग्निश्च यमस्तद्वन्निर्ऋतिर्वरुणस्तथा ।। ४७ ।।

वायुः सोमस्तथेशानस्त्वनन्तो निर्ऋतौ स्थितः।
ईशे ब्रह्मात्वर्चनीयः तद्बहिश्च तदस्त्रकान् ।। ४८ ।।

वज्रं शक्तिं तथा दण्डं खड्गं पाशं तथाङ्कुशम्।

गदांत्रिशूलं चक्रं च पद्ममभ्यर्चयेत् क्रमात् ।। ४९ ।।

लोके शान्तर्यजेदीशे चण्डं निर्माल्यभोजिनम्।
जलगन्धार्त्तवैरेवं क्रमेणैतान् प्रपूज्य च ।। ५० ।।

पुष्पावृतिं ततः कुर्याद् वक्ष्यमाणक्रमेण तु।
गन्धद्वयाम्बुसंसिक्तैः तुलसीद्वयपूर्वकैः ।। ५१ ।।

पुष्पैः पूर्ववदाराध्य देवबिम्बे ततस्त्रिशः।
आद्या पुष्पावृतिरियं द्वितीया मूलवर्णकैः ।। ५२ ।।

इन्द्रवज्रादिरहितैः परिवारैः प्रकीर्त्तिताः।
मूलेनाङ्गैस्तृतीया च तुरीया परत्वतः ।। ५३ ।।

त्रिशः पुष्पाञ्जलिं कृत्वा सान्द्रघण्डारवान्वितम्।
नीचैर्धूपंदीपमुच्चैः सर्वावरणसंयुतम् ।। ५४ ।।

दत्त्वास्मै तदा वृतिभ्यो जलं दत्त्वा सकृत् सकृत्।
विभूतिजातं तारेण पुष्पाञ्जलिपुरस्सरम् ।। ५५ ।।

देवे विलाप्य तं किञ्चिदर्चयित्वा ददेदथ।
पाद्यमर्घ्यं तथाचामं पुरोभूमिं विशोध्य च ।। ५६ ।।

निवेद्यजातमाधाय कदल्याज्यगुलान्वितम्।
प्रोक्ष्यास्त्रेण सुसंरक्ष्य वायुजप्ताम्भसा ततः ।। ५७ ।।

विशोध्य न्यस्ताग्निबीजदक्षदोष्णा प्रदह्य तत्।
वामदोर्गतवं बीजस्रुतामृतरसाप्लुतम् ।। ५८ ।।

अष्टशोमूलसञ्जप्तं ध्यायेन्मन्त्रामृतीकृतम्।

प्रदर्श्य सौरभीमुद्रां जलाद्यैस्तद्यजेत् पुनः ।। ५९ ।।

अभ्यर्थयेदाभिमुख्यं विहितप्रसवाञ्जलिः।
विसारयेच्चवदनादर्चिर्भगवतस्ततः ।। ६० ।।

परिषिच्याभिमृश्याथ दत्त्वोपस्तरणामृतम्।
ससूनकरयुग्मेन निवेद्य वदनार्चिषोः ।। ६१ ।।

कृत्वा सम्बन्धमन्योन्यमर्पयेदमृतं मुखे।
निवेदयामि भवते जुषाणेदं हविर्हर ।। ६२ ।।

अनेन प्राणादिमुद्रामनुभिश्च समर्पयेत्।
वामदोष्णा ग्रासमुद्रां दर्शयन्नुत्पलाकृतिम् ।। ६३ ।।

प्राणादिमन्त्रास्ताराद्या ङेन्ता स्वाहा समन्विताः।
कनिष्ठानामिके मध्या तर्ज्जन्यौज्येष्ठयास्पृशेत् ।। ६४ ।।

मध्यानामे तथानाम मध्या तर्ज्जास्तथाखिलाः।
एताः प्राणादिमुद्रास्युः ज्यायस्याभिमृशेत्तु वा ।। ६५ ।।

कनिष्ठाद्याश्चतस्रोऽपि तर्ज्जन्या ज्यायसीमपि।
मलधातू परित्यज्यरसांशं वदनार्चिषि ।। ६६ ।।

अन्नादेवं समायोज्याथानेन मनुना ततः।
तारं श्लिष्टतयोच्चार्य टान्तामृतमनुस्वरान् ।। ६७ ।।

नतिं शिवायाबात्मना वामदेवं च टान्वितम्।
निवेद्यं कल्पयामीति ब्रूयादेवं मनुःस्मृतः ।। ६८ ।।

सकले हृद्गते देवे वितते त्वनलात्मके।

रसादपि रसांशं तदिन्दुरूपं समर्पयेत् ।। ६९ ।।

अङ्गुष्ठाभ्यामनामे द्वे स्पृष्ट्वास्मै दर्शयन् सुधीः।
ततस्तु शक्ति ताराभ्यामिन्दुरूपां नियोजयेत् ।। ७० ।।

शिवैकभोग्यां प्रकृतिमानन्दैकस्वरूपिणीम्।
अनलान्तर्भासमाने चिद्रूपे तु शिवात्मके ।। ७१ ।।

जाज्वल्यमानं तत्तेजो वह्निरूपमनुस्मरन्।
सम्बध्य धेनुमुद्रां च साञ्जलिं मूलमष्टशः ।। ७२ ।।

जप्त्वा तालत्रयाद्यैश्च रक्षामस्त्रेण कल्पयेत्।
बध्वा कवाटमासाद्य पूजाहोमाय तद्गृहम् ।। ७३ ।।

अग्न्यर्चनान्ते पीठेज्यापूर्वमावाह्यशङ्करम्।
अभ्यर्च्य साङ्गावरणं होमं कुर्याद् यथाविधि ।। ७४ ।।

तारव्याहृति पीठादि मनुभिश्च सकृत् सकृत्।
मूलेनाष्टशतं चाङ्गमनुभिस्तद्दशांशकम् ।। ७५ ।।

एकैकवारमन्यैश्च परिवारैर्यथोदितैः।
तथा व्याहृतितारैश्च हुत्वा जप्त्वा प्रसाद्य च ।। ७६ ।।

निष्कलीकृत्य चोद्वास्य परिषद्बलिमाहरेत्।
सर्वेभ्यो भूतेभ्यश्शिवपार्षदेभ्य इतीरयेत् ।। ७७ ।।

बलिमन्त्रः समाख्यातस्तारादिर्नमसायुतः।
वह्नौ वायौ तु वा दद्यात् त्रिमुष्ट्या बलिपीठके ।। ७८ ।।

प्रणम्याचमनं कृत्वा द्वास्थानुज्ञा पुरस्सरम्।

अन्तः प्रविश्य संवन्द्य पानीयार्पण पूर्वकम् ।। ७९ ।।

मुखार्चिरुद्वास्य मुखे रसग्रहरतं पुनः।
दत्वा पिधानीय जलं निर्माल्य प्रसवादिकम् ।। ८० ।।

उदगुद्धृत्य विन्यस्य चण्डेशाय समर्पयेत्।
विशोध्य भूमिं गण्डूषदन्तधावनपूर्वकम् ।। ८१ ।।

हस्तमार्ष्टिं चाचमनं मुखवासं समर्पयेत्।
जलगन्धार्तवाद्यैश्च समभ्यर्च्य प्रसाद्य च ।। ८२ ।।

पुष्पाञ्जलिं विधायाथ पञ्चब्रह्मपुरस्सरैः।
पञ्चभिर्मनुभिश्चाथ वक्ष्यमाणाऽणुभिस्ततः ।। ८३ ।।

गुरुभ्य इदमित्याद्यैर्न्नमोन्तैस्तारपूर्वकैः।
गुरुपितृस्वमात्रात्म सहोदरकुडुम्बिनीः ।। ८४ ।।

तनयं वंश्यसाध्यांश्च महीतलसमाश्रितान्।
त्रिभुवनाश्रितांस्तद्वत् समुद्दिश्य ततोऽमुना ।। ८५ ।।

मन्त्रेण वक्ष्यमाणेन कर्मतच्च समर्पयेत्।
प्रीणातु भगवानीशः कर्मणानेन शाश्वतः ।। ८६ ।।

यन्मयेत्यादिमनुना यद्वा कर्म समर्पयेत्।
यन्मया क्रियते कर्म जाग्रत्स्वप्न सुषुप्तिषु ।। ८७ ।।

तत्सर्वं तावकी पूजा भूयाद् भूत्यैव मे शिवम्।
सहस्रवारं सञ्जप्य मूलं पादाम्बुजं स्पृशन् ।। ८८ ।।

गुह्यातिगुह्यमनुना महादेव पदाम्बुजे।

सोदकं भक्तिनम्राङ्ग कुर्यात् जपसमर्पणम् ।। ८९ ।।

गुह्यातिगुह्य गोप्तस्त्वं गृहाणास्मत्कृतं जपम्।
सिद्धिर्भवतु मे देव त्वत्प्रसादाद् हृदि स्थितः ।। ९० ।।

इतः पूर्वेत्यादिना च मां मदीयादिना तथा।
ओं तत्सदित्यात्मना च तस्मैस्वात्मनमर्पयेत् ।। ९१ ।।

इतः पूर्वं प्राणबुद्धिदेहकर्माधिकारतः।
जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तीनामन्तेऽवस्थास्वितीरयेत् ।। ९२ ।।

मनसा वाचा कर्मणा हस्ताभ्यामिति कीर्त्तयेत्।
पद्भ्यामुदरेण शिश्ना यत्स्मृतं चेति कीर्त्तयेत् ।। ९३ ।।

यदुक्तं यत्कृतं चेति तत्सर्वमिति चोच्चरेत्।
ब्रह्मार्पणं भवत्विति वह्निजायां वदेत् ततः ।। ९४ ।।

मां मदीयं चेति सर्वं साम्बायेति प्रकीर्त्तयेत्।
सर्वेश्वराय ब्रह्मणे समर्पयामीत्युद्धरेत् ।। ९५ ।।

देवपादाब्जयुगले दक्षदोष्णा तु सोदकम्।
स्वात्मने ब्रह्मणे मन्त्रैस्त्रिभिरात्मानमर्पयेत् ।। ९६ ।।

ततः प्रणवसावित्री वेदमन्त्रैरुमापतिम्।
परितोष्य प्रसन्नार्घ्यं प्रदद्यात् प्रश्रयान्वितः ।। ९७ ।।

भगवत्पादसविधं विहिते तु दरोदरे।
तत्करोल्लासिकलशस्रुतामृतजलात्मकम् ।। ९८ ।।

आहृत्याम्भोपरीयस्तत् स्वीयपुण्यफलं स्मरन्।

गुरूनुद्दिश्य देवाग्रे शाङ्कर्याममृतान्धसः ।। ९९ ।।

रक्षोदिशि च दैतेयान् पुरोभुवि पितृनपि।
स्वात्मानं साध्यमन्यांश्च तदम्भोभिस्समुक्षतु ।। १०० ।।

प्राक्षल्य शङ्खमापूर्य मान इत्यादिमन्त्रतः।
नमस्कृत्यात्मनो ज्ञातज्ञातमेनो विशोध्य च ।। १०१ ।।

कृत्वा पुष्पाञ्जलिं तारेणास्मै दत्वार्घ्यमादरात्।
अवसानीयकं देवं निष्कलीकृत्य गोपयेत् ।। १०२ ।।

मण्डपेऽथ नमस्कृत्य देवदेवं क्षमापयेत्।
यद्वा प्रासादबीजेन पूजयेत् परमेश्वरम् ।। १०३ ।।

ईशानादिक्रमानन्यस्येज्ज्येष्ठाद्यङ्गुलिषु क्रमात्।
पूर्ववत् पीठपूजादि कृत्वा वाहन पश्चिमम् ।। १०४ ।।

सूत्रवक्त्रङ्कन्यसेद् वक्ष्यमाणक्रमेण च।
ईशतत्पुरुषाघोरवामसद्यान् सबीजकान् ।। १०५ ।।

विश्वादि विषमाद्भिस्तु विक्लीबैः बिन्दुसंयुतैः।
विहायसा संयुतेन बीजान्येषां प्रकल्पयेत् ।। १०६ ।।

कास्यादिषूर्ध्वप्रागादि मुखेष्वपि च विन्यसेत्।
विहायसादीर्घषट्कयुक्तेनाङ्गानि कल्पयेत् ।। १०७ ।।

ऋष्याद्या वामदेवश्च पङ्क्तींश्चैव सदाशिवः।
चतुर्दशस्वरोपेतं वियद्बिन्दुसमन्वितम् ।। १०८ ।।

प्रासादसंज्ञसंप्रोक्तो बीजरूपो मनूत्तमः।

शूलाही टङ्कघण्डासिसृणि कुलिशापाशाग्न्यभीतीश्चदोर्भिः।
बिभ्राणं देवदेवं दशभिरथ चतुर्भिस्तु वा दक्षिणाद्यैः ।। १०९ ।।

रुद्राक्षस्त्रक्कपाले त्रिशिखमपि सखट्वाङ्गकं चाध ऊदर्ध्वम्।
ध्यायेत् प्रासादरूपं स्फटिकमणिनिभं पद्मसंस्थं प्रसन्नम्।
न्यासक्रमेण सम्पूज्य सूत्रवक्त्राङ्गहेतिभिः ।। ११० ।।

वारुणोदीच्ययाम्यप्रागूर्ध्वदिक्संस्थितैः क्रमात्।
सद्याद्यैरीशपर्यन्तैरन्यत् पञ्चार्णवद्यजेत् ।। १११ ।।

पञ्चब्रह्मविधानेन पूजयेद् वा महेश्वरम्।
ईशादिसूक्तैर्विन्यस्थेत् ज्येष्ठाद्यङ्गुलिषु क्रमात् ।। ११२ ।।

अङ्गुष्ठादितलान्तं च तद्ङ्गानि प्रविन्यसेत्।
न्यस्त्वा ब्रह्ममनून् सूत्रवक्त्रक्ळप्त्यास्वविग्रहे ।। ११३ ।।

अष्टत्रिंशत् तत्कलाश्च तदङ्गानि च विन्यसेत्।
पञ्चतारोपविष्ठात्तु सर्वज्ञायेति हृन्मनुः ।। ११४ ।।

अमृते तेज इत्युक्त्वा मालिनीति ततो वदेत्।
तृप्ताय ब्रह्मशिरस इति मन्त्रश्शिरोगतः ।। ११६ ।।

ज्वलितशिखिशिखे चानादिबोधा च ङेन्विताः।
शिखा स्यात् वाज्रिणे प्रोक्त्वा वज्रधराय इत्यपि ।। ११७ ।।

स्वतन्त्रायेति कवचं सौं चौं हौमिति कीर्त्तयेत्।
अलुप्तशक्तये नेत्रमन्त्रं पाशुपतं वदन्।। ११८ ।।

अनन्तशक्तये चास्त्रं ज्यात्याख्या संयुतास्त्वमी।

ऋषिच्छन्द्रोदैवतानि कथ्यन्तेऽथक्रमेण च ।। ११९ ।।

ईशानतत्पुरुषानि वामदेवहराः क्रमात्।
भूर्यनुष्टुप्गायत्री भूयोरनुष्टुप् तथा कृतिः ।। १२० ।।

अनुष्टुबीश्वरस्तद्वदापं आपो भगो भगः।
मनुराम्नायसारोऽयं ज्ञातन्यो गुरुसन्निधौ ।। १२१ ।।

प्राग्वत् सम्पूजिते पीठे समावाह्येश पूर्वकैः।
सद्याद्यैरावहनादिमुद्राः पञ्च प्रदर्शयेत् ।। १२२ ।।

ईशेनोपहृती दत्वा तारस्थाण्वीश पूर्वकैः।
सूत्रवक्त्राङ्गायुधैश्च कृत्वा विग्रहपूजनम् ।। १२३ ।।

ऊर्ध्वप्राग्याम्यसौम्याप्य दिक्षु सम्पूजयेदथ।
ईशादिसूक्तमनुभिः अनन्ताद्यैस्ततोर्चयेत् ।। १२४ ।।

अक्षमाला कपालेऽधः शूलं खट्वाङ्गमूर्ध्वतः।
बिभ्रतं कुन्दसङ्काशं वन्दे बालेन्दुशेखरम् ।। १२५ ।।

एषामेकतरेणापि पूजयेदिन्दुशेखरम्।
अष्टाक्षरेण वा देवं पूजयेदम्बिकापतिम् ।। १२६ ।।

प्राक् प्रोक्तपीठे देवेशमावाह्य विधिना गुरुः।
कास्य हृद्गुह्य पादेषु न्यसेदीशादिपञ्चकम् ।। १२७ ।।

ऊर्ध्वप्रागादिवक्त्रेषु हृल्लेखादिसमन्वितम्।
हृल्लेखांगगनाख्यां च दक्तान्तस्तद्वत् करालिकाम् ।। १२८ ।।

महोच्छुष्टां नतेः पूर्वं चतुर्थ्यन्तास्तु योजयेत्।

न्यसेत् मन्त्राक्षरैर्विद्वान् गोलकां वज्रपूर्विकाम् ।। १२९ ।।

आधारनाभिहृदयानननेत्रयुग्म भ्रूमध्यफालशिरसिक्रमशोष्टवर्णान्।
न्यस्येच्छिरस्यलिकदृक् श्रुतियुग्विनासा-
गण्डाधरास्यरसनाचिबुकान्धरेषु ।। १३० ।।

द्वोः पादसन्धिषु च साङ्गुलिषु क्रमेण।। १३१ ।।

ग्रीवाककुस्तनयुगेषु च पार्श्वपृष्टे।
बाह्वन्तरे च हृदयं परिताश्शिरोक्षि-
वक्त्रेषु हृत्परशुखेटवराभयेषु ।। १३१ ।।

न्यासः पृथक् प्रणवशक्ति युतैर्न्नमोन्तैः।
सान्निध्यकारि नितरां जनरञ्जनं च ।। १३२ ।।

सदीर्घशक्ति प्रासादबीजयुक्तैः षडक्षरैः।
अङ्गान्यष्टाक्षरैर्यद्वा कुर्यात् सोदरपृष्ठकम् ।। १३३ ।।

ऋष्याद्या वामदेवश्च पङ्क्तिश्चाथ सदाशिवः।
आदौ तु शक्तिगायत्री संविद्युक्ता इमे स्मृताः ।। १३४ ।।

शक्तिः प्रासादसंयुक्तो मनुरेव षडक्षरः।
वामाङ्कन्यस्त वामेतरकर कमलायास्तथा वामबाहु-
न्यस्तारक्तोल्पलायास्तनविधृतिलसद्वामबाहुप्रियायाः।
सर्वकल्पाभिरामो धृतपरशुमृगेष्टः करैः काञ्चनाभो
ध्येयः पद्मासनस्थः स्मरललिततनुः समादे पार्वतीशः
।। १३५ ।।

पञ्चब्रह्मवदेवस्यात् परिवारार्चने क्रमः।
तारं ह्लीं स्फुरयुगलं तथा प्रस्फुरयुग्मकम् ।। १३६ ।।

घोर घोरतरेत्युक्त्वा तनुरूपपदं वदेत्।
चटप्रचटकहेतिवमवमबन्धेति वीप्सया ।। १३७ ।।

घातयेति च सम्प्रोक्त्वा हुं फडन्तं समुद्धरेत्।
अघोरत्रिष्ट्बघोररुद्रा ऋष्यादयस्मृताः ।। १३८ ।।

भूतभर्त्तुभिर्न्नागेन्द्रसूर्यार्णैरङ्गकल्पना।
कालाभ्राभः कराग्रैः परशु डमरुकौ खड्गखेटौ च बाणे-
ष्वासौ शूलं कपालं दधति भयदो भीषणास्यः त्रिनेत्रः।
रक्ताकल्पाम्बरो हि प्रवरघटितगात्राऽरिनागग्रहादीन् ।। १३९ ।।

खादन्निष्टार्थदायी भवदनभिमतच्छित्तयेस्यादघोराः।
छान्तः कर्णेन्दुसंयुक्तो भृगुस्सर्गी ध्रुवादिकः ।। १४० ।।

मृत्युजिन्मनुराख्यातः सामाद्यङ्गसमन्वितः।
कहोलानुष्टुमृत्युजिद्रुद्रा ऋष्यादिका स्मृताः ।। १४१ ।।

पुटितनलिनसंस्थं मौलिबद्धेन्दुरेखागलममृतरसार्द्रं
चन्द्रवह्न्यर्कनेत्रम्।
स्वकर कलित मुद्रा पाशवेदाक्षमाल
स्फटिकरजतमक्ता गौरमीशं नमामि ।। १४२ ।।

ताराद्यं शरशक्तिबीजं प्रोक्त्वा रज उपाधये।
स्थूलवीराश्शरीराय विश्ववैश्वानरात्मने ।। १४३ ।।

सर्वस्रष्टे ब्रह्मणे च पदान्येवं समुद्धरेत्।
सरस्वतीसहिताय सर्वज्ञाय वदेत् तथा ।। १४४ ।।

सदात्मने सङ्गाखण्डसंविदे च पदे वदेत्।
समूलः परमात्मने नम इत्येवमुद्धरेत् ।। १४५ ।।

तारतन्मध्य हृल्लेखा बीजद्वयमुदी च।
वदेत् सत्त्वोपाधये च सूक्ष्मशब्दादनन्तरम् ।। १४६ ।।

हिरण्यगर्भेत्युक्त्वा च शरीरायेति कीर्त्तयेत्।
तैजसेति समाभाष्य वदेत् सूत्रात्मने पदम् ।। १४७ ।।

प्रोक्त्वा सर्वपालकाय विष्णवे पदमुद्धरेत्।
लक्ष्मीसहिताय तथा सर्वज्ञाय पदे वदेत् ।। १४८ ।।

भूय आनन्दात्मने तथा सङ्गाद्वयसंविदे।
प्रोक्त्वाथ मूलमन्त्राद्यमुद्धरेत् पूर्ववत्सुधीः ।। १४९ ।।

तारान्त्यबीजं ह्रींकारं ततस्मम उपाधये।
सौषुप्तिज्ञानवर्णान्ते शरीरायेति कीर्त्तयेत् ।। १५० ।।

प्राज्ञेश्वरात्मने सर्वसंहर्त्रे च पदे वदेत्।
प्रोक्त्वा सदाशिवायेति तथोमासहिताय च।। १५१ ।।

सर्वज्ञाय चिदात्मने तथा सङ्गेति कीर्तयेत्।
अपशेक्षसंविदे च प्रोक्त्वा मूलाद्यमुद्धरेत् ।। १५२ ।।

गुणसाम्यो पाधेय च व्याकृताव्याकृतेति च।
शरीरायेति च प्रोक्त्वा प्रत्यक् ब्रह्मात्मने तथा ।। १५३ ।।

सर्वोत्पत्तिस्थितीत्युक्त्वा कर्त्रे संहारपूर्वकम्।
सर्वेश्वरायेति पुनः मूलप्रकृतिवर्णतः ।। १५४ ।।

मायासहितायेत्युक्त्वा सर्वज्ञाय पदं वदेत्।
सदानन्दचिदात्मने असंगाखण्ड वर्णतः ।। १५५ ।।

अद्वया परोक्षसंविदेऽथ मूलाद्यमुद्धरेत्।
द्वितारशक्तिबीजाद्यो मनुरेवं समुद्धृतः ।। १५६ ।।

तारत्रयं शक्तिबीजं निरवद्यार्णतः परम्।
आभाष्य निर्गुणायशीः या शरीराय वर्णकान् ।। १५७ ।।

असंगप्रत्यगित्युक्त्वाऽथाद्वयाय पदं वदेत्।
स्वभासावभासितान्ते कृत्स्नायेति पदंपुनः ।। १४८ ।।

असंगबोधायेत्युक्त्वाथासंगाखण्डवर्णतः।
वदेदद्वयापरोक्ष सदानन्द चिदात्मने ।। १५९ ।।

स्वबोधध्वस्तानर्थार्णानुक्त्वा द्वैतायकीर्त्तयेत्।
निरालम्बनबिम्बाय प्रोक्त्वा हीनमहोदयम् ।। १६० ।।

ङेन्तमुक्त्वाथ मूलाद्यमुद्धरेत् पूर्ववत्सुधीः।
एवं समुद्धृताः पञ्चपुष्पाञ्जलिमनूत्तमाः ।। १६१ ।।

समासेदवमाख्याता पूजा सर्वार्थ सिद्धिदा।
एनामहरहः कुर्वन् याति ब्रह्म सनातनम् ।। १६२ ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शिवभागे सप्तमपटलः समाप्तः ।।

कलशचन्दिकायां शिवभागः
अष्टमः पटलः

अथोत्सवविधिं वक्ष्ये समासात्पार्वतीपतेः।
शुभे दिने तीर्थयात्रां पूर्वमेव प्रकल्प्य च ।। १ ।।

द्वादशाहं नवाहं वा सप्ताहं वा स्वशक्तितः।
ध्वजस्थापनपूर्वं तु कुर्यादुत्सवमादरात् ।। २ ।।

मासिपुष्ये तु पुष्यान्तं माघे वा माघपश्चिमम्।
फल्गुन्यन्तं फल्गुने वा चैत्रे चित्रान्तमेव वा ।। ३ ।।

वैशाखे विशाखान्तं मार्द्रान्तं मार्गशीर्षके।
ध्वजदण्डस्य दैर्घ्यं तु द्वारोत्सेधेन कल्पयेत् ।। ४ ।।

शरवर्गैरुत्तमं स्यादत्यष्टया मध्यमं भवेत्।
कनिष्ठं स्याद् दशगुणं त्रिधेवं परिकीर्त्तितम् ।। ५ ।।

स्नात्वाऽचार्यः समाचम्य मन्त्रसात्कृतविग्रहः।
मण्डपे स्वस्तिकं कृत्वा पीठे व्रीह्यादिकल्पिते ।। ६ ।।

लौहं वा दारुजं यद्वा वृषं नालसमन्वितम्।
संशोधितं पात्रस्थं पताकां च समुज्वलम् ।। ७ ।।

न्यस्य नन्दीमुखं कृत्वा पुण्याहं च स मूर्त्तिपः।
अत्र तूत्सवदेवताः प्रीयन्तामिति योजयेत् ।। ८ ।।

पीठमभ्यर्च्य भूतानि संहृत्य परिशोध्य च।
शोषदाहादिभिः कृत्वा वृषं लिपिमयं ततः ।। ९ ।।

आदिनाभ्यर्च्य देवाग्रमुपनीयाथ तद्द्वयम्।
देवाग्रतः समावाह्य वाहने वाहनाणुना ।। १० ।।

सकलीकृत्य ताराङ्गैः पताकामपि कल्पयेत्।
प्रकृतित्वेन सम्पूज्य स्वस्वमन्त्रेण तद्द्वयम् ।। ११ ।।

आह्वयेत् बिम्बपीठाभ्यां यद्वा मूलेन बीजतः।
अभ्यर्च्य पीठमावाह्य देवदेवं प्रपूज्य च ।। १२ ।।

प्रसाद्यास्मात् समावाह्य तस्य रक्षां समाचरेत्।
वाहं पताकां सन्धार्य शिष्येणाथ बहिर्व्रजेत् ।। १३ ।।

शङ्खतूर्यादिघाषेण गत्वा चैव प्रदक्षिणम्।
ध्वजस्थानं समासाद्य क्षालितं पूर्वमेव च ।। १४ ।।

पुण्याहशिष्टतोयैश्च माकन्दाश्वत्थपल्लवैः।
सन्नद्धध्वजदण्डं तु शोषणाद्यैर्विशोध्य च ।। १५ ।।

पीठं तस्मिन् समभ्यर्च्य संस्थाप्याग्रेऽस्य वाहनम्।
बध्वा पताकां तद्वामेखण्डां मालासमन्वितम् ।। १६ ।।

गर्ते पांसूनुदस्याथ तद्गर्त्तमुपलिप्य च।
विन्यस्य कूर्चाक्षतानि तस्मिन् पीठं समर्च्य च ।। १७ ।।

ध्वजदण्डं तु संस्थाप्य तस्मिन् विप्रैश्च यत्नतः।
स्थिरीकृत्थ च तन्मूले कुर्याद्वेदिं समेखलाम् ।। १८ ।।

आवाह्य वृषमाराध्य सनिवेद्यं प्रसाद्य च।
बलिमाहृत्य तन्मूले मन्त्राभ्यां प्रार्थयेत् पुनः ।। १९ ।।

नमस्तेऽस्तु त्रिनेत्राय ध्वजाधिपतये नमः।
नन्दिने तु नमस्तुभ्यमुत्सवस्य प्रसिद्धये ।। २० ।।

नमस्तेऽस्तु पताकायै सर्वलोकस्य धात्र्यै।
उत्सवस्य शिवस्यास्य त्राययस्व सदा नमः ।। २१ ।।

अभ्यर्थने च पूजायां मन्त्रौ ध्वजपताकयोः।
यद्वाष्टदिक्षु संस्थाप्य ध्वजान्नन्द्यादिमन्त्रतः ।। २२ ।।

संस्थाप्यावाह्य सम्पूज्य बलिं दत्वा प्रगोपयेत्।
बीजार्पणेन सह चेत् तद्रात्रौ तत्समाचरेत् ।। २३ ।।

ततो देवं च सम्पूज्य रात्रौ भूतबलिं हरेत्।
परेऽहनि समारभ्य सम्पूज्य सवनत्रये ।। २४ ।।

प्रातस्यायं बलिं दद्यादौत्सवं भौतिकं तु वा।
द्वयोः सवनभेदेन यद्वैकैकं समाचरेत् ।। २५ ।।

यत्रनित्यबलिः पूर्वं तत् कृत्वान्यत्समाचरेत्।
प्रातः प्रासादबीजेन मध्याह्ने ब्रह्मपञ्चकैः ।। २६ ।।

पञ्चाक्षरेण सायं च पूजयेत् परमेश्वरम्।
स्नापयेन्मध्यसवने पयोदध्याज्यगव्यकैः ।। २७ ।।

केरोदैर्गन्धतोयैश्च कलशौर्नित्यशः प्रभुम्।
वासयित्वा क्षौमवासो गन्धैरालिप्य सर्वतः ।। २८ ।।

स्रग्भिश्च भूषणैर्देवमलंकृत्याभिपूज्य च।
गुलाज्यकदलीकेरयुतमन्नं निवेदयेत् ।। २९ ।।

तदाननेषु विहितं निवेद्यं च निवेदयेत्।
ईशे तु पायसं पुंसि हारिद्रं कृसरं तथा ।। ३० ।।

अघोरे वामदेवे तु गौलं सद्येऽखिलं स्मृतम्।
वेदैर्वाद्यैस्तथागानैर्देवदेवं प्रतोषयेत् ।। ३१ ।।

सहायवानाथाचार्यो बलिं दातुमथारभेत्।
कृत्वाहविषि पीठार्चां किञ्चिदावाह्यमूलतः ।। ३२ ।।

तेनसम्पूज्य विभजेत् तद्धविश्च त्रिधा ततः।
दैविकं कल्पयेदाद्यं चण्डान्तं तत्प्रकीर्त्तितम् ।। ३३ ।।

सभूतकूरावितरौ पार्षदं भौतिकं क्रमात्।
आमन्त्रणं ततः कुर्याद् भूतानां वाद्यघोषणैः ।। ३४ ।।

पाणित्रयैः तत्वमिति पञ्चतालेषु योजयेत्।
समपाणिस्तथोपपूर्व पाणिश्चोपपदादिकः ।। ३५ ।।

तृतीयं तालमाद्यं तु मुद्रगाख्यन्द्वितीयकम्।
तलटाख्यं तृतीयं स्यात् चतुर्थं पञ्चमाह्वयम् ।। ३६ ।।

एकतालं पञ्चमं स्यात् तालानां पञ्चकं स्मृतम्।
आद्यं तु सप्तमात्रं स्यात् द्वितीयं पञ्चमात्रकम् ।। ३७ ।।

षण्मात्रकं तृतीयं स्यात् चतुर्थं नवमात्रकम्।
पञ्चमं त्वेकमात्रं स्यादेषाम्मात्राः प्रकीर्त्तिताः ।। ३८ ।।

देवस्थानं तदित्युक्तन्त्वभित्यावृतिरुच्यते।
यत्र कुत्र गतानां तु भूतानां स्थानवर्त्तिनाम् ।। ३९ ।।

अनेनाह्वानमुद्दिष्टं बलिभाजां मनीषिभिः।
सपवित्रस्सोत्तरीयो गुरुर्मूर्त्तिपसंयुतः ।। ४० ।।

सम्प्रार्थ्य देवमायोज्य कौतुके मूर्त्तिपेन तु।
सन्धार्यामुं तत्समक्षं भूतेभ्यो बलिमाहरेत् ।। ४१ ।।

सृष्टिस्थितिविनाशानां कर्तृभूतपते हर।
त्वत्पार्षदमुख्यानां बलिदानाय शाधिमाम् ।। ४२ ।।

प्रोक्ष्याराध्य विभाव्याब्जसंस्थिता देवताः क्रमात्।
दत्वा पाद्यादिकं तत्तदणुना परिपूज्य च ।। ४३ ।।

दत्वाबलिं पार्श्वदेशे तत्तत्पारिषदामपि।
तत्तन्मन्त्रेण मूलेन प्राच्यापो बलिमुद्रया ।। ४४ ।।

एतान् प्रधिनुयादेवं बलिकर्म प्रदर्शितम्।
मुष्टिर्या सोन्नताङ्गुष्ठा बलिमुद्रा प्रकीर्त्तिता ।। ४५ ।।

अथ गर्भगृहद्वारे पूजयेद् दक्षसव्ययोः।
नन्दिनं च महाकालं दक्षिणे विघ्नशङ्करौ ।। ४६ ।।

परशुं शूलपाणिं च द्वारदक्षिणसव्ययोः।
इन्द्रादीनष्टदिक्ष्वष्टौ ब्रह्माणं शर्वसन्निधौ ।। ४७ ।।

अनन्तं निऋृतौ प्रत्यक् द्वारे वरुणपूर्वकान्।
ऋषभं वाहनं श्रेष्ठं पूजयेदग्रमण्डपे ।। ४८ ।।

मातॄन् दक्षिणतस्तासां प्रत्यक् शास्तारमर्चयेत्।
वायुसोमान्तराले च दुर्गास्कन्दधनाधिपान् ।। ४९ ।।

अन्तरेषां बलिं दद्यात् स्वस्वपारिषदैस्सह।
अन्तहाराद्वारपार्श्वे तीक्ष्णदंष्ट्रमृगास्यकौ ।। ५० ।।

बाह्येऽष्टदिक्षुनन्द्यादि प्रमुखेभ्यो बलिं हरेत्।
विंशद्भूतगणेभ्योऽथ द्वितीयावरणे बहिः ।। ५१ ।।

देवासुरग्रहादीनां तृतीयावरणे ददेत्।
देवादिबलिदानान्ते तत्र तत्र तदा तदा ।। ५२ ।।

गृह्णन्त्वित्यादिना यद्वा क्षिपेन्मूलेन दिग्बलिम्।
महापीठस्याष्टदिक्षु भूतिदादीन् प्रपूज्य च ।। ५३ ।।

अथ पिङ्गलमूर्धे तु हरसेनं समर्चयेत्।
उदीच्यां क्षेत्रपालस्य बलिंदत्वा समापयेत् ।। ५४ ।।

द्वितीयावरणात् पूर्वं महापीठे बलिस्तु वा।
इन्द्राग्नी च यमं तद्वन्निरृतिर्वरुणस्तथा ।। ५५ ।।

वायुरस्सोमस्तथेशान ब्रह्मानन्तादिशाधिपाः।
वीरभद्रगणेशानौ मातृणामभितः स्थितौ ।। ५६ ।।

ब्रह्माणी चैव माहेशी कौमारी वैष्णवीतथा।
वाराही च तथेन्द्राणी चामुण्डी मातरः स्मृताः ।। ५७ ।।

मातृभ्यों लोकमातृभ्यः सर्वमातृभ्य इत्यपि।
सर्वमातृगणेभ्यश्च मातृणां पुरतो हरेत् ।। ५८ ।।

नानारूपेत्यादिना च मातॄणां पृष्ठतः क्षिपेत्।
धुनि चण्डहुम्फटिति चण्डेश्वरमनुः स्मृतः ॥ ५९ ॥

नन्दी चैव महाकालो भूतनाथो महीधरः।
पर्वतेशो गुहेशश्च कालपाशकपालिनौ ॥ ६० ॥

भूतिदो दुर्न्निरीक्ष्यश्च भीमरूपस्सुलोचनः।
सुमुखश्च महाबाहुस्त्रिशिरास्त्रिभुजः क्रमात् ॥ ६१ ॥

तारहृन्मध्यगैरेषां नामभिर्मनवः स्मृताः।
भैतिको बलिराख्यातः औत्सवस्तु निगद्यते ॥ ६२ ॥

एष एव क्रमस्तत्र विशेषस्त्वभिधीयते।
नोध्रियन्तेऽत्र मनवो लिख्यन्ते लाघवाय तु ॥ ६३ ॥

ओम् स्फुरस्फोटय हुं त्रयक्षस्वाहा।
ओम् नन्दिने नमः। ओम् नन्दिपार्षदेभ्यो नमः।
ओम् महाकालाय नमः। ओं महाकालपार्षदेभ्यो नमः।
नमस्ते सर्वभुतेश सर्वसम्पत्प्रदायिने
सर्वविघ्नविनाशाय विघ्नेशाय शिवात्मने
गं गणपते नमः तत्पार्षदेभ्यो नमः।
नमस्तेस्तु महायोगिन् व्याख्यामुद्रा लसत्करः
दक्षिणामूर्तिरुपायरुद्रायपरमात्मने
दं दक्षिणमूर्तये नमः तत्पार्षदेभ्यो नमः।
नमस्ते द्वारियुक्ताय परशुव्याग्रपाणये
दृष्ट्या निहतदैत्याय शङ्कराय नमो नमः।

इत्युपस्थानमन्त्रः।

ओम् परशुपाणये नमः। तत्पार्षदेभ्यो नमः।
नमस्ते द्वारियुक्ताय शूलहस्ताय धीमते
दृष्ट्या निहतदैत्याय शाङ्कराय नमोनमः।
ओम् शूलपाणये नमः। तत्पार्षदेभ्यो नमः।
दैत्यदर्पविनाशाय सहस्राक्षाय धीमते
कुलिशव्यग्रहस्ताय नमस्तेऽस्तु शतक्रतो।
इन्द्राय सुराधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।
इन्द्रपार्षदेभ्यो नमः।

ओम् नमो भूतेभ्योऽरिष्टकृद्भ्यः सद्भ्योऽ-
सद्भ्यस्सदसद्भ्यः सर्वगणेभ्यो नमो नमः।

अथवा-

ओम् नमो भूतेभ्यो भूतकृद्भ्यस्सर्वेभ्योऽरिष्टकृद्भ्यस्स-
दसद्भ्यस्सर्वगणेभ्यो नमो नम स्वाहा ।। ६४ ।।

पुर्वस्यां दिशि शिवस्य भगवते ये गणा वज्रपाणयः
श्वेताश्वेताक्षा श्वेतलोहिताः-

दिव्यान्तरिक्षभौमाः पातालनिवासिनश्च
तेभ्यस्ताभ्यो नमो नमः स्वाहा-

ये भूताः पुरस्सदो निशिचरा रौद्रास्सन्तोऽसन्तस्स-
दसन्तो विरूपा विश्वरूपा महारूपा
घोररूपामृगास्या विहगाननाः

पृष्टिकृतोऽपुष्टिकृतः कामदाश्च बलिमिच्छन्ति।
तेषां सर्वेषां बलिं हरामि-

महद्भ्यः क्षुद्रकेभ्यः तेभ्यस्ताभ्यो नमोनमः स्वाहा।

मुखं यः सर्वदेवानां येन हव्यं च नीयते।
येन प्रवर्त्तते सर्वं नमस्तस्मै हविर्भुजे ।।

अग्नये तेजोऽधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।
अग्निपार्षदेभ्यो नमः-
आग्नेय्यां दिशि शिवस्य भगवतो ये गणाः।
शक्ति पाणयो रक्ता रक्ताक्षा रक्तलोहिता इत्यादि।
येन संह्रियते सर्वं येन धर्मं च रक्ष्यते।
यस्माद् बिभेतिऽलोकोऽयं प्रेतनाथ नमोऽस्तुते।
ओम् यमाय प्रेताधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।

यमपार्षदेभ्यो नमः-
ओम् नमो भूतेभ्य इत्यादि-
याम्यायां दिशि शिवस्य भगवतो ये गणा दण्डपाणयः
कृष्णाः कृष्णाक्षकाः कृष्णलोहिता इत्यादि
ये भूताः दक्षिणसदो निशाचरा इत्यादि
राक्षसा यातुधानाश्च पिशाचाश्चाश्रयन्ति यम्
तस्मै निऋतिरूपाय रक्षसां पतये नमः।
निऋतये रक्षोऽधिपतये रुद्रपार्षदे नमः

निऋतिपार्षदेभ्यो नमः-

ओम् नमो भूतेभ्य इत्यादि-
नैऋत्यां दिशि शिवस्य भगवतो ये गणाः-
खड्गपाणय श्यामाः श्यामाक्षा श्यामलोहिता इत्यादि-
येन प्रसूयते सर्वं यस्मिन् सर्वं प्रलीयते।

अमोघपाशहस्ताय तस्मैऽपां पतये नमः

अथवा-

वरुणाय जलेशाय पाशहस्ताय ते नमः
इत्युत्तरार्धे-
ओम् वरुणाय जलाधिपतये रुद्रपार्षदे नमः
वरुणपा-
ओम् नमो भूतेभ्य इत्यादि-
वारुण्यां दिशि शिवस्य भगवतो ये गणाः
पाशपाणयः शबलाश्शबलाक्षाः
शबललोहित इत्यादि-
ये भूताः पश्चिमसदो निशाचरा इत्यादि-

पूर्यन्ते च ह्रियन्ते च येन प्राणादयः क्रमात्।
भूतानां पतये नित्यं नमस्तस्मै मरुत्पते ।।
ओम् वायवे प्राणाधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।
वायुपा-
ओम् नमो भूतेभ्य इत्यादि-
वायव्यां दिशि शिवस्य भगवतो ये गणाः अङ्गुशपाणयः

पीताः पीताक्षाः पीतलोहिता इत्यादि-

नक्षत्राणां च सर्वेषां सोमो राजा प्रकीर्त्तितः।
गदापद्मसधारी च सोमराजाय ते नमः।

अथवा

यं प्राश्यामरतां यान्ति देवा यज्ञशरीरिणः
सोमाय गदिने तस्मै ज्योतिषां पतये नमः।।
ओम् सोमाय नक्षत्राधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।

सोमपा-
ओम् नमो भूतेभ्य इत्यादि-
सौम्यायां दिशि शिवस्य भगवतो ये गणाः।
गदापाणयस्सितासिक्षा सितलोहिता - इत्यादि-
ये भूता उत्तरसदो निशाचरा इत्यादि-

यत्प्रसादाज्जगत्सर्वं धनेन परिपूर्यते।
यक्षगुह्यकनाथाय धननाथ नमोऽस्तु ते।।

कुबेराय यक्षाधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।
कुबेराय नमः, धनदाय नमः।
कुवैरपा-

येन कालाग्निना लोको युगान्तेष्ववदह्यते।
तस्मै ते ब्रह्मणः पुत्र विरूपाक्ष नमोऽस्तु ते।।

ईशानाय विद्याधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।

ईशानपार्षदे -

ओम् नमो भूतेभ्य इत्यादि-

ऐशान्यां दिशि शिवस्य भगवतो ये गणा शूलपाणय
कपिलाः कपिलाक्षाः कपिललोहित इत्यादि-

येन सृष्ठं जगत्सर्वं सर्गादौ हरशासनात्।
पितामह नमस्तुभ्यं सर्वभूतेश पद्मज ।।

ओम् ब्रह्मणे लोकाधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।
ब्रह्मपा-

ओम् नमो भूतेभ्य इत्यादि-
ऊर्ध्वायां दिशि शिवस्य भगवतो ये गणा पद्मपाणयः।
सूक्ष्माः सूक्ष्माक्षाः सूक्ष्मलोहिता इत्यादि-
येन भूमिः सहस्रेण फणानां चाखिला धृता।
तस्मै नागाधिपतये विष्णाश्शय्यात्मने नमः।
अनन्ताय नागाधिपतये रुद्रपार्षदे नमः।
अनन्तपा-

ओम् नमो भूतेभ्य इत्यादि-

अधस्ताद् दिशि शिवस्य भगवतो ये गणा विषपाणयः
धूम्रा धूम्राक्षा धूम्रलोहिता इत्यादि-

वाहनाय महाशम्भोः शैलार्णवघनस्वन-
ऋषभाय नमस्तेऽस्तु सर्वदुष्ट प्रशान्तये।।

ओम् ऋषभाय नमः। हरवाहनाय नमः।
महाबलाय सौरभेयाय नमः
सौरभेयाय विद्महे महाबलाय धीमहे।
तन्नो वृषः प्रचोदयात्।
ऋषभपार्षदेभ्यो नमः।
वीरभद्र नमस्तेऽस्तु नमो विघ्नेश्वराय च।
ब्राह्म्यादिभ्यश्च मातृभ्यस्सर्वाभ्यो वै नमो नमः।
विं वीरभद्राय नमः
गं गणपतये नमः
व्योम् ब्रह्माण्यै नमः
मं माहेश्वर्यै नमः
मां कौमार्यै नमः
हेम् वैष्णव्यै नमः
हैम् वाराह्यै नमः
होम् इन्द्रण्यै नमः
हुम् चामुण्ड्यै नमः

वीरभद्राय विद्महे महाननाय धीमहे
तन्नश्शान्तः प्रचोदयात्।

एकदन्ताय विद्महे गजाननाय धीमहे
तन्नो विघ्नः प्रचोदयात्।

ब्रह्मभूतायै विद्महे कुशहस्ताय धीमहे
तन्नो ब्राह्मी प्रचोदयात्।

महेश्वरभूतायै विद्महे शूलहस्तायै धीमहे
तन्नो माहेश्वरी प्रचोदयात्।

स्कन्दभूतायै विद्महे शक्तिहस्तायै धीमहे
तन्नो कौमारी प्रचोदयात्।

विष्णुभूतायै विद्महे चक्रहस्तायै धीमहे
तन्नो वैष्णवी प्रचोदयात्
प्रजापतिभूतायै विद्महे खड्गहस्तायै धीमहे
तन्नो वाराही प्रचोदयात्
इन्द्रभूतायै विद्महे वज्रहस्तायै धीमहे
तन्नो इन्द्राणी प्रचोदयात्
रुद्रभूतायै विद्महे खड्गहस्तायै धीमहे
तन्नश्चामुण्डी प्रचोदयात्
वीरभद्रपार्षदेभ्यो नमः
गणपतिपार्षदेभ्यो नमः
ब्रह्माणिपार्षदेभ्यो नमः
माहेश्वरीपार्षदेभ्यो नमः
कौमरीपार्षदेभ्यो नमः
वैष्णवीपार्षदेभ्यो नमः
वाराहीपार्षदेभ्यो नमः
इन्द्राणीपार्षदेभ्यो नमः
चामुण्डीपार्षदेभ्यो नमः
मातृभ्यो नमः

लोकमातृभ्यो नमः
सर्वमातृभ्यो नमः
सर्वमातृगणेभ्यो नमः

नानाख्या मातरः प्रतिदिशं व्यवास्थिताः
दिव्यान्तरिक्ष भौमाः पातालनिवासिनश्चेहायान्तु
रुद्राज्ञयो मामनुगृह्णन्तु - प्रतिगृह्णन्तु पूजाम्
सौम्यरूपधारिण्यः ताभ्यो देवीभ्यो नमो नमः
स्वाहा-

उद्वासिन्यै नमः।
चण्डिकपालि विद्महे बहुमांसिनि धीमहि
तन्न उद्वासिनी प्रचोदयात्
उद्वासिनी पार्षदीभ्यो नमः। एवं मातृणां बलिं समापयेत्
नानारूपेति समापयेद्वा।
ओम् घ्रूं नमः पराय गोप्त्रे।
शास्त्रे नमः।
शम्बर कुमाराय नमः।
हस्त्यश्वाय नमः।
नीलय नमः।
कालाय नमः।
कपर्दिने नमः।
अग्राय नमः।
रुद्रसुताय नमः।

भूतेशाय नमः।

भूताधिपतये नमः।

भूतनाथाय नमः।

भूतनाथाय विद्महे भवपुत्राय धीमहे तन्नश्शास्ता प्रचोदयात्।

शास्तृपार्षदेभ्यो नमः।

चाम्बादीनां गणास्सर्वे कोटिकोटि गणाधिपाः।

भवन्तु सहिताः सर्वे तेभ्यस्ताभ्यो नमो नमः।

अनेन शास्तुः पश्चिमतो बलिं हरेत्।

ओम् ह्लीं दुर्गायै नमः।

दुर्गपार्षदीभ्यो नमः।

ओम् वचद्भुवे नमः।

कार्त्तिकेयाय नमः।

सनत्कुमाराय नमः।

स्कन्दाय नमः।

इन्द्राय नमः।

विशाखाय नमः।

षष्ठाय नमः।

षण्मुखाय नमः।

सनत्कुमाराय विद्महे षडाननाय धीमहे तन्नस्कन्दः प्रचोदयात्।

स्कन्दपार्षदेभ्यो नमः।

ओम् धुनिचण्ड हुंफड् स्वाहा।

चण्डाय नमः।

चण्डचण्डाय नमः।

चण्डेश्वराय नमः।

चण्डचण्डाय विद्महे चण्डेश्वराय धीमहे।

तन्नश्चण्डः प्रचोदयात्।

चण्डेश्वर पार्षदेभ्यो नमः।

एकदन्तं जलाद्यैस्तु धूपदीपसमन्वितैः।

उपहारैः समभ्यर्च्य तितिमुष्ट्या बलिं हरेत्।

ओम् तीक्ष्ण दंष्ट्राय नमः।

ओम् मृगास्याय नमः।

महापीठं समासाद्य किञ्चित् स्थित्वा तदुन्मुखः।

ये समस्तादिना सर्वानुपस्थाय बलिं हरेत्।।

ये समस्तं जगद्व्याप्य तिष्टन्ति बलिकाङ्क्षिणः।

रुद्रपार्षदास्सर्वे गृह्णन्तु बलिमुत्तमम्।।

नन्दिने नमः।

महाकालाय नमः।

भूतनाथाय नमः।

महीधराय नमः।

पर्वतेशाय नमः।

गुहेशाय नमः।

कालपाशाय नमः।

कपालिने नमः।

प्राक्स्थितेभ्यो विंशात् भूतगणेभ्यो नमः।

आग्नेय्यां स्थितेभ्यो विंशद्भूतगणेभ्यो नमः।

याम्यायां नैऋत्यां वारुण्यां वायव्यां सौम्यायां ऐशान्यां-ऊर्ध्वायां अधस्तात् स्थितेभ्यो विंशद्भूतगणेभ्यो नमः।

एवं दत्त्वा द्विरावृत्या महापीठे बलिं हरेत्।

भूतिदाय नमः।

दुर्न्निरीक्ष्याय नमः।

भीमरूपाय नमः।

सुलोचनाय नमः।

सुमुखाय नमः।

महाबाहवे नमः।

त्रिशिरसे नमः।

त्रिभुजाय नमः।

पिङ्गलाय नमः।

हरसेनाय नमः।

ओम् महाबलाय नमः।

हरसेनाय विद्महे महाबलाय धीमहे तन्नश्शक्तिः प्रचोदयात्।

हरसेनपार्षदेभ्यो नमः।

ओम् दशमूर्त्तये नमः।

दशमूर्त्तिपार्षदेभ्यस्सद्भ्योऽसद्भ्यस्सदसद्भ्यस्सर्वगणेभ्यो नमोनम स्वाहा।

असंख्यता गणास्सर्वे कोटिकोटि गणाधिपाः
भवन्तु सहितास्सर्वे तेभ्यस्ताभ्यो नमो नमः।।

देवताभ्यः पितृभ्योऽथ भूतेभ्यस्सहजंगमैः।
एतस्थानधिवासिभ्यो प्रयच्छामि बलिं नमः।।

एभिर्मन्त्रैः बलिपीठिकायामेव बलिं हरेत्।
पुनर्ध्वजमूले आभ्यां बलिं हरेत्।।

त्रिनेत्राय च रुद्राय ध्वजाधिपतये नमः।
नन्दिने च नमस्तुभ्यं उत्सवस्य प्रसिद्धये।।

ओम् नन्दिने नमः।

ततस्तृतीयावरणे एकावृत्या बलिं हरेत्।
ये समस्तं जगद्व्याप्य तिष्टन्ति बलिकाङ्क्षिणः।।

रुद्रपार्षदास्सर्वे गृह्णन्तु बलिमुत्तमम्।
ओम् नमो भूतेभ्यो भूतकृद्भ्यस्सर्वेभ्योऽरिष्टकृद्भ्य-स्सद्भ्योऽसद्भ्यस्सदसद्भ्यसर्वगणेभ्यो नमोनम स्वाहा।

गृह्णन्तु बलिमेतत्तु बाह्यस्था विहगाननाः।
ये क्रूरा येऽल्पसत्वाश्च भूतप्रेतनिशाचराः।।

वेतालाश्चैव मातङ्गा हीनाहीनाश्च ये गणाः
तेषां सर्वेषां बलिं हरामि।

महद्भ्य क्षुद्रेभ्यस्सर्वेभ्यो तेभ्यस्ताभ्यो नमो नम स्वाहा।।
अथ चतुर्थावरणे देवग्रहादयः पूज्याः-

देवग्रहेभ्यो नमः।
असुरग्रहेभ्यो नमः।
गन्धर्वग्रहेभ्यो नमः।
यक्षग्रहेभ्यो नमः।
पितृग्रहेभ्यो नमः।
नागग्रहेभ्यो नमः।
राक्षसग्रहेभ्यो नमः।
पिशाचग्रहेभ्यो नमः।
मूलेन दिग्बलिः।
ओम् रुद्रपार्षदेभ्यो भूतेभ्यो नमः।
अनेन पातालबलिः।
ओम् क्षां क्षेत्रपालाय नमः।
ओम् वटुकनाथाय नमः।

विश्वक्षेत्राधिपतये विश्वसिद्धिप्रदायिने।
विश्वरक्षणशीलाय क्षेत्रपालाय ते नमः ।।

एवं बलिं क्रमाद् दत्त्वा क्षेत्रपाले समाप्य च।
अन्तः प्रवेश्य देवेशं प्रासादं संप्रदक्षिणम् ।।

सम्पूज्य कौतुकस्थं तं मूलबिम्बे नियोजयेत्।
बलिकर्म समाख्यातमेवमौत्सव नामकम् ।।

मार्ज्जनालेपनाभ्यां तु बहिरन्तर्विशोधितम्।
चित्रस्तम्भवितानाद्यैः सर्वतस्समलङ्कृतम् ।।

नानाकुसुमसंबद्धदामभिश्च विलम्बितम्।
महिषाक्षागरुशीरसन्धूपामोदगर्भितम् ।।

भेरीपटहढक्काद्यैर्मद्दलोत्तालतालकैः।
काहलीमुरलीश्रृङ्गैर्मुखरीकृतदिङ्मुखम् ।।

माद्यन्मातङ्गनिवहैः करिणीभिश्च सङ्कुलम्।
छत्रव्रातैः पताकाभिश्चामरैश्च समाकुलम् ।।

दीपिकाभिर्यन्त्रदीपैर्दीपावलिभिरुज्वलम्।
परतत्वं विचिन्वद्भिर्यतिभिश्च निषेवितम्।।

विप्रैर्विविधशास्त्रार्थ पारगैरभिनन्दितम्।
नानाभरणसन्दीप्तैर्भूपालैश्च प्रगोपितम् ।।

आत्तायुधकरैर्दृप्तैर्भटैस्सर्वत आवृतम्।
अपदानं भगवतो गायद्भिर्वन्दिभिर्वृतम् ।।

उद्दामहेलालोलाभिर्महिलाभिर्मनोहरम्।
क्ष्वेलैरास्फोटनैर्गानैर्ज्जयशब्दैर्विजृम्भितम् ।।

बहलान्नाद्यभूयिष्ठं नृत्तानन्दितसत्सभम्।
सर्वाह्लादकरं हृद्यं सर्वदोषविमर्द्दकम् ।।

सर्वमङ्गलभूयिष्ठं सर्वदेव प्रप्तोषकम्।
एवमेव दिनेष्वेषु कुर्यादुत्सवमादरात् ।।

यात्रा पूर्वदिनेसायं क्षेत्रपालमृते बलिम्।
दत्त्वाऽथ गोपुरदारपार्श्वयोर्द्वारपालयोः ।।

निष्क्रम्य गोपुराद् बाह्ये गन्धपुष्पान्नसंयुतम्।
शिबिकायां कुञ्जरे वा देवमारोप्य यत्नतः ।।

प्रदीप शतसंयुक्त नानावाद्यैश्च सङ्कुलम्।
चतुष्पथेषु ग्रामस्य पर्यन्तेषु चतुष्वपि ।।

गोष्ठेषु चैत्यस्थानेषु तथा देवालयेष्वपि।
मन्त्राभ्यां वक्ष्यामाणाभ्यां तत्र तत्र बलिं हरेत् ।।

रुद्रपार्षदेभ्यश्च प्रमथेभ्यो नमो नमः।
मातृभ्यस्तद्गणेभ्यश्च सर्वाभ्यो वै नमो नमः ।।

ओम् नमो भूतेभ्यो इत्यादिना वा बलिं हरेत्।
कृत्वाथ मृगयां तत्र मांसभुक् भूततृप्तये ।।

राजोपचारतो यद्वा तस्मिंस्तद्धर्मसम्भवात्।
ततो देवालयं प्राप्य परिभ्रम्य प्रदक्षिणम् ।।

क्षेत्रपस्य बलिं दत्वा मूलबिम्बे नियोजयेत्।
अथ स्नात्वा समाचम्य गुरुस्सकल विग्रहः ।।

रचयेन्मण्डपे सम्यगष्टपत्राम्बजे सुधीः।
व्रीह्यादि कल्पिते पीठं पर्यङ्कं सोपधानकम् ।।

उपपीठं च तत्पार्श्व वस्त्रास्तीर्णं च विन्यसेत्।
पीठपूजाद्वयोः कृत्वा शय्यायां शक्तिमर्चयेत् ।।

न्यसेदङ्कुरपात्राणि मङ्गलान्यपि सन्तिचेत्।
अन्तः प्रवेश्य सम्पूज्य पीठमावाह्य शङ्करम् ।।

समभ्यर्च्य प्रसाद्यैनं दत्त्वाथ व्यजनादिकम्।
कृताञ्जलिः प्रार्थयताद्देवं च मनुनामुना।।

तीर्थयात्रा त्वया देव श्वः कर्त्तव्या सुरेश्वर।
अद्य प्रतिसरारम्भं त्वमनुज्ञातुमर्हसि ।।

ततः समारभेत् कर्मघृतारोपणनामकम्।
अश्वत्थपत्रद्वितये न्यस्य दूर्वात्रयं पृथक् ।।

सर्षपश्च घृतस्यस्त्वा गृहीत्वा पात्रयोर्द्वयम्।
हस्तौ व्यत्यस्य द्वि पार्श्वे समन्त्रं च रणद्वयात् ।।

आरभ्यामूलमारोप्य क्षिपेद् देवस्य पृष्ठतः।
मूलादारभ्य कण्ठान्तं तस्मादामस्तकं पुनः ।।

पत्रक्षेपानन्तरं च क्षालयेदन्तराकरम्।
यद्वा निशाचूर्णयुतं दूर्वासर्षपसंयुतम् ।।

घृताक्तवर्त्तीज्वलितान्यस्याश्वत्थदलद्वये।
घृतारोपणकर्मैतत् त्रिभिर्मन्त्रैस्समाचरेत् ।।

अंसु शोभनमित्येकं मुं सुभद्रमतः परम्।
मं सुमङ्गलमित्येवं भवत्वन्तं मनुत्रयम् ।।

कर्मार्चामभिषिच्याथ देवाग्रे विनिधाय च।
विधाय तस्य पुण्याहं मूर्त्तिपैस्सहितो गुरुः ।।

कर्मार्चायाः करे दक्षे कृत्वा कौतुकबन्धनम्।
अघोर मनुना तस्य भूतसंहारपूर्वकम् ॥

शोषदाहादिकं कृत्वा सृष्ट्वा भूतानि पूर्ववत्।
लिपि विन्यसनं कृत्वा पीठमस्मिन् प्रपूज्य च ॥

प्रकल्प्य मूर्त्तिं चिद्रूपमूलादस्मिन्नियोजयेत्।
सगन्धकुसुमाम्भोभिः पूरिते शङ्खवारिणि ॥

पद्ममात्रं पीठमिष्ट्वा कराभ्यां तत् समुद्धरन्।
तारोपचारौ मूलाणुरुद्धतत्वानि पञ्च च ॥

सार्धं ब्रह्मभिरुच्चार्य सृष्टिसंहारयोगतः।
तदीयहृदयाम्भोजादानीय महसः कणम् ॥

आयोज्याधिरोदन्ततत्सृष्ट्या तत्वानि पूर्ववत्।
उक्त्वाथावाहयाम्यन्तं मनुनार्चां तु सेचयेत् ॥

कर्मार्चा हृदयाम्भोजे योजयेत् तत्परं मुहुः।
सकलीकृत्य कर्मार्चां व्यापकाङ्गादिभिस्ततः ॥

लिपितत्वादिभिः पश्चान्मूलसंस्थं च गोपयेत्।
नीराज्योद्धृत्य शङ्खादिनिस्वनैरथ कौतुकम् ॥

निर्गत्यास्थाप्योपपीठे कवाटं बन्धयेद् दृढम्।
पुनरावाह्य हृत्पद्मात् सकलीकृत्य तं विभुम् ॥

दत्त्वोपहारान् सम्पूज्य निवेद्यैनं प्रसाद्य च।
ताम्बूलव्यजनाद्यं तु समर्प्यान्त्यार्घ्यतः पुरा ॥

शय्यायां शाययेद् देवं पञ्चतत्त्वानि सञ्जपन्।
व्याप्यैनमुत्क्रमेणाथ पञ्चतत्त्वैश्च मूलतः ।।

देवदेवं ध्रुवेणापि व्यापय्यानन्दचिन्मयीम्।
दशां प्राप्यस्वरूपानुभूतौ लीनं विभाव्य तम् ।।

आच्छाद्य वाससा रक्षामन्त्रेण परिकल्प्य च।
अनुभूयात्मनात्मानं विनिद्रस्तु निशांनयेत् ।।

उपास्य प्रथमां सन्ध्यां विशोधित कलेबरः।
कृतात्म यागो देवस्य कृत्वा पुष्पाञ्जलिं सकृत् ।।

तारमूलेषु तत्त्वैश्च व्याप्य सृष्टिक्रमात्ततः।
देवदेवममुं ध्यायेद् जागरूकं पुनस्सुधीः ।।

उत्थाप्यैनं तु धेन्वादि मङ्गलादि प्रदर्श्य च।
अवसानीयमर्घ्यं च दत्त्वा निष्कलतां नयेत् ।।

पीठं सम्पूज्योपपीठे देवमास्थाप्य तत्र च।
सकलीकृत्य मूलेन समार्प्यासनपूर्वकम् ।।

पुनराचामपर्यन्तं दन्तधावनमाचरेत्।
गण्डूषत्रितयोपेतजिह्वा निर्लेखनं तथा ।।

पुनर्द्वादशगण्डूषान् दत्त्वा पाद्यादि दापयेत्।
संस्नाप्य पाद्याचमने दत्त्वा लिङ्गैस्सुमुक्ष्य च ।।

अक्त्वा मधुघृताभ्यां तन्निशाचूर्णपुरस्सरैः।
प्रघृष्यासिच्यतोयैस्तमभिषिञ्चेत् समन्त्रकम् ।।

वस्त्राद्युपहृतीर्दत्त्वा दूर्वाणां त्रितयं ततः।
पुष्पं गन्धं रोचनायोरसौ चास्मै समर्पयेत् ।।

आदर्शं च प्रदर्श्याथ गोभ्यो यवसमर्पयेत्।
विप्रेभ्यस्तण्डुलघटं ससुवर्णं प्रदाय च ।।

इतिहासपुराणानि श्रावयेत् भारतं तथा।
अर्चयित्वा निवेद्यैनं प्रसाद्य शयनादिकम् ।।

उद्वास्यैनं गर्भधाम नयेदेनं गुरुः स्वयम्।
मूलार्चामभिषिच्येष्ट्वापीठमूर्त्तिं प्रकल्प्य च ।।

योजयेत् कौतुकगतं मूलबिम्बेऽथ पूर्ववत्।
पुनरावाह्य देवेशमर्चयेद् उपहारकैः ।।

मण्डपे स्थण्डिलं कृत्वा यात्रोहोममथाचरेत्।
स्वशाखोदितमार्गेण वह्निनिक्षेपणादिकम् ।।

कृत्वा पक्वं च वक्त्रेण हुत्वा पूजाणुभिर्घृतम्।
कनिक्रदादिना स्वस्तिसूक्तेनाथ घृतं हुनेत् ।।

चतुर्द्रव्याणि मूलेन हुत्वाष्टशतमष्ट वा।
अष्टाविशंतिसंख्यं वा पृथक् पूर्णासमन्वितम् ।।

तीर्थार्थं ब्रह्मभिर्हुत्वा ततः स्विष्ट कृदादिकम्।
कृत्वा शेषं समाप्याथ रक्षेत् संपातसर्पिषि ।।

उलूखलं च मुसलं संक्षाल्यावेष्ट्य वाससा।
गन्धादिभिरलङ्कृत्य किञ्चित् पीठं समर्च्य च ।।

धारणाभिर्विशोध्यैतत् प्रणवावयवैरथ।
मूलमध्योर्ध्वभागेषु मुसलं प्रणवेन च ।।

अभ्यर्च्याथ मुक्तमाषयवतण्डुलसंयुताम्।
निशां सहेमरजतताम्रामस्मिन् विनिक्षिपेत् ।।

आहृत्य मुसलेनैतत् त्रियिं प्रैवेष्टयेदथ।
पेषयेद् देवदासीभिर्यद्वा सामान्यतस्सुधीः ।।

संस्कृत्य शोषदाहैस्तदर्चयेत् प्रणवेन च।
प्रविश्यान्तः पीठमिष्ट्वा समावाह्य महेश्वरम् ।।

संस्नाप्याचमनीयान्तं समर्प्य प्रोक्षयेदथ।
पुण्याहमन्त्रैः कर्मार्चां देवं तच्चूर्णसञ्चयम् ।।

कर्मार्चां च विशोध्याग्रे स्थितां भूतलयादिना।
तस्यां पीठं समभ्यर्च्य कल्पयेन्मूर्त्तिमाणवीम् ।।

चूर्णार्धेन मूलबिम्बमुद्वर्त्याघोरमन्त्रतः।
संस्नाप्याभ्यर्चितं यद्वा तथैव स्थितमर्चयेत् ।।

कर्मार्चां तीर्थयात्रार्थं तवेयं कल्पिता विभो।
तीर्थयात्रां कुरुष्वास्यां सङ्क्रम्यानुग्रहाय नः।
इति मन्त्रः -

मूलार्चायां कौतुके च यात्रासम्पातमर्प्य च।
मूलबिम्बात् पूर्वदिशा चितिमस्यां नियोजयेत् ।।

मूलाङ्गैस्सकलीकृत्य मूलार्चां परिरक्ष्य च।

गृहीत्वा कौतुकं गच्छेत् बहिर्मङ्गल्यवादकः ।।

जगन्निर्माणसंहारस्थित्यनुग्रहहेतवः।
देवानामीश्वरा देवा मङ्गलं प्रदिशन्तु नः ।। इति ।।

ततश्शिष्येण सन्धार्य कर्मार्चां समलङ्कृताम्।
अन्तर्न्नन्दयादि चण्डान्तमेकावृत्या परीत्य च ।।

प्रागर्चितेन हविषा यथा दृष्टं बलिं हरेत्।
एवमेव क्षेत्रपान्तमेकावृत्या बहिर्हरेत् ।।

ध्वजं सम्पूज्य तत्स्थां च चितिं देवे नियोज्य च।
भावयन्तन्देवधाम क्षेत्रपालाभिरक्षितम् ।।

अन्यैर्भूतगणैस्सार्धं याया तीर्थाशयं प्रति।
गन्धपुष्पनिशाचूर्णतीर्थसम्पातसंयुतम् ।।

अन्यैश्च साधनैर्दीपैः छत्रव्रातैश्च चामरैः।
वाद्यैः नानाविधैरर्वाग्योजनात्तु शनैश्शनैः ।।

बहिः सालं परीत्याथ दिङ्मन्त्रं च समुच्चरन्।
तीर्थाशयं समासाद्य समाचम्य गुरुस्ततः ।।

पीठेऽर्चिते प्रविन्यस्य देवं तत्तीर्थसम्मुखम्।
सकलीकृत्य दत्त्वास्मै द्वितीयाचमनान्तिमम् ।।

विशोध्य तोयं शोषाद्यैः पीठमस्मिन् प्रपूज्य च।
आवाह्य वरुणं तत्र सम्पूज्यादित्यमण्डलात्।।

आवाह्य तीर्थमिष्ट्वाथ सम्पातस्पृक् प्रगोपयेत्।

देवबिम्बं समुद्धृत्य पञ्च ब्रह्म मनुं जपन् ॥

प्रमज्य तीर्थतोये त्रिः पीठे विन्यस्य पूर्ववत्।
पुण्याहचोदितैर्मन्त्रैः समभ्युक्ष्य समूर्त्तिपः ॥

चूर्णैरामृज्य तद्बिम्बमृतमित्यादि मन्त्रकैः।
कृत्वाघमर्षणविधिः तीर्थे संस्नापयेत् त्रिशः ॥

पीठे विन्यस्य वस्त्राद्यमुपहृत्य समर्च्य च।
निवेद्य हुत्वा दत्वा च बलिं पूजां समापयेत् ॥

यद्वा तीर्थार्चनां कृत्वा तत एवं समाचरेत्।
देवस्य पीठमाराध्य कौतुके तत्व संहृति ॥

शोषाद्यं तत्व सृष्टिं च कृत्वावाह्य हृदम्बुजात्।
लिपितत्व मनुन्यासैस्सकलीकृत्य साङ्गकैः ॥

दद्याद् पाद्यादिकं तस्मै पुनराचमनान्तिमं।
आदाय कौतुकं तीर्थं त्रिर्मज्जेदोमितिब्रुवन् ॥

निवेश्य कौतुकं पीठे निशाचूर्णं च सन्निधौ।
मूर्त्तिप्रैस्सह पुण्याहं कृत्वा कौतुकपूर्णयोः ॥

अवगाह्याथ भूयोऽपि मज्जयेत् कौतुकं त्रिशः।
सम्पातांशं द्वयोःस्पृष्ट्वा पिष्टचूर्णैरथाञ्जलिम् ॥

पूरयित्वा ब्रह्ममनुमुच्चरन्नभिषेचयेत्।
अङ्गानि न्यस्य किञ्चित् तं समच्र्योन्मृज्य चूर्णकैः ॥

भूयोऽवगाह्य तीर्थेऽस्मिन्नघमर्षण संयुतम्।

संस्नापयेद् देवबिम्बं गुरुर्भक्तजनैस्सह ॥

स्नान्ति ये या नरानार्यस्तीर्थेऽस्मिन् सर्वमङ्गले।
तिर्यञ्चो वापि ते सर्वे मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषात् ॥

पीठे निवेश्य देवेशं सम्भूष्य वसनादिभिः।
गन्धाद्यैस्तु विवेद्यान्तैरिष्ट्वा हुत्वा च पावके ॥

बलिं दत्त्वा च तीर्थो दे पूजाशेषं समापयेत्।
संप्रार्थयेद् देवदेवममुना मनुना ततः ॥

तीर्थेऽस्मिन् पावने पुण्ये स्नातोऽसि परमेश्वर।
अतस्त्वमनुगृह्णीष्व स्वस्थानोपाश्रयेण नः ॥ इति ॥

देवे तीर्थं समुद्वास्य समारोप्याथ वाहनम्।
द्रुतं देवालयं गत्वा वाहनादवतार्य च ॥

प्रदक्षिणं परीत्यान्तः देवदेवं प्रवेश्य च।
अभिषिच्याथ मूलार्चां पूर्वोक्तेनैव वर्त्मना ॥

यात्रादिवस एवैनं मूलबिम्बे नियोजयेत्।
अभिषिच्याथ मूलार्चां समभ्यर्च्य यथाविधि ॥

परेऽहन्यथवा तस्मिन् कलशैर्द्रव्यपूरितैः।
अभिषिच्यार्चयित्वैनं प्रीणयित्वाम्बिकापतिम् ॥

रात्रौ भूतबलिं दत्त्वा देवदेवं क्षमापयेत्।
क्षेत्रग्रामाभिधेनैवं बालानां हितमिच्छता ॥

वीक्ष्यागमान्निबद्धोऽयं नाम्ना कलशचन्द्रिका।

सन्तस्संशोध्यैनां सङ्गृह्णीयुर्न्निरन्तराभ्युधियः ।।

परमशिवः परशक्त्या परमस्यैः सन्तनोतु जयलक्ष्मीम् ।।

।। इति कलशचन्द्रिकायां शिवभागे अष्टमपटलः समाप्तः।।

।। शिवभागः समाप्तः ।।